Katedra pedagogiky FF UCM v Trnave
Slovenská pedagogická spoločnosť pri SAV
Sekcia pedagogickej sociológie
Slovenská sociologická spoločnosť pri SAV
Sekcia mládeže
CERYS-FF UCM v Trnave
Centrum pre európsky a regionálny výskum mládeže

MLÁDEŽ
PARTICIPÁCIA
OBČIANSTVO
DEMOKRACIA

Analýzy a metodiky rozvoja neformálneho vzdelávania
Ako získať schopnosti občianskej demokratickej participácie

Zostavil: Prof. Ladislav Macháček,CSc
Recenzenti: Doc. PaeDr. Ján Danek, CSc., Mgr. Peter Horváth

TRNAVA-BRATISLAVA 2003

Obsah

Príhovor 3

Kapitola I
Koncepcia neformálného vzdelávania na Slovensku

Sociológia mládeže a práca s mládežou 4
Európska politika mládeže a občianska participácia mládeže 16
Občianska a štátna politika mládeže v regiónoch Slovenska 20
Európske občianstvo: výchova v škole a mimo školy 24

Kapitola II
Metodika práce s mládežou v oblasti výchovy k európskemu občianstvu

Študentská rada na strednej škole 29
Štatút študentského parlamentu 66
Súťaž o najlepší rečnícky prejav 68
Súťaž o obec s najpriateľskejším vzťahom k mládeži 72

Kapitola III
Projekty výskumu v oblasti rozvoja občianskej participácie mládeže

Projekt EK: Orientácia mladých mužov a žien na občianstvo a európsku identitu 77
Projekt EK: Politická participácia mladých ľudí v Európe 79
Projekt Kerneuropa: Mládežnícka dimenzia rozvoja občianskej spoločnosti v regióne 85

Dokumenty

Rada Európy: Mladí ľudia roku 2000: ...občania Európy 88
Štatút Centra pre európsky a regionálny výskum mládeže 99

Príhovor

Tento súbor textov vznikol ako súčasť projektu KERNEUROPA, ktorý pripravila Slovenská pedagogická spoločnosť pri SAV – sekcia pedagogickej sociológie v spolupráci s CERYS pri Filozofickej fakulte UCM v Trnave a s podporou programu EK Mládež (NAFYM-IUVENTA). Je určený ako študijná pomôcka pre všetkých, ktorí pracujú s mládežou a venujú sa najmä problematike výchovy k občianskej a politickej participácii v novej zjednocujúcej sa Európe. Publikácia prináša výsledky z niektorých európskych výskumných *projektov* a metodiky, ktoré sa už niekoľko rokov využívajú na aktivizáciu mladých ľudí v škole a mimo školy v Európe.

Našu publikáciu chápeme ako špecifický príspevok do diskusie o koncepcii neformálneho vzdelávania, ktorá sa práve v tomto období znovu rozbieha aj u nás. V uplynulom období sme pri viacerých príležitostiach zdôraznili, že obsahom tejto inovácie je európska integrácia a hýbateľom jej inštitucionalizácie je úloha mládeže v tomto procese. Naše príspevky uverejnené v kapitolke *Občianska participácia a neformálne vzdelávanie* sa snažia poukázať na veľké formatívne možnosti zatiaľ nezvládnutej pedagogickej emancipácie toho učenia sa , ktoré sa odohráva mimo školských stien.

Zborník prináša aj metodické materiály objasňujúce, aké možnosti a podmienky môžeme utvoriť, aby sa mladý človek *mohol* učiť aktívne participovať na verejnom živote.

Prvá skupina metodických materialov sa týka š*tudentskej rady,* ktorá sa môže stať významnou inštitúciou samosprávneho života školy. Táto inštitúcia môže byť prvou, v ktorej by žiaci alebo študenti mohli získavať prvé životné skúsenosti z toho, ako funguje demokracia. Presvedčia sa, že vedieť niečo o fungovaní demokracie v spoločnostiach minulých i súčasných je niečo iné ako zažiť proces participácie na vlastnej koži v školskej triede alebo na celej škole.

Podpornou aktivitou pre učenie sa a rozvoj anagažovanej činnosti mladých občanov v študentskej rade môže byť *súťaž mladých rečníkov.* Získať svojich spolužiakov, svojich spoluobčanov do spoločnej akcie značí nielen jasne sformulovať, čo nás trápi a prečo a ako to chceme riešiť, ale aj si ich získať a presvedčiť do spoločnej akcie slovom, príhovorom, rečníckym prejavom. Aj tomuto sa treba učiť a mať možnosť svoj rečnícky talent uplatniť a rozvíjať.

Druhá skupina materialov sa týka participácie mladých ľudí na samosprávnom živote obce alebo mesta. Súťaž *Obec s najpriateľskejším vzťahom k deťom a mládeži* je formou, ktorá zabezpečuje, aby agenda mládeže bola prítomná pri rokovaniach obecných a mestských zastupitelstiev. *Študentský parlament* je osobitnou spoločenskou inštitúciou, ktorá funguje vo viacerých mestách Slovenska. Umožňuje študentom a školákom z viacerých škôl, aby mohli spoločne ovplyvniť artikuláciou svojich záujmov na pôde obecnej či mestskej samosprávy aspoň základné podmienky svojho každodenného mimoškolského života.

Pôvod týchto materiálov je rozdielny. Študentská rada je spracovaná na základe uceleného metodického materiálu Národnej rady mládeže Írska. Študentský parlament bol v tejto podobe prezentovaný v Českej republike (Hodonín). Napokon metodiku súťaže mladých rečníkov a metodiku súťaže obcí majú dlhodobo preverovanú v Rakúsku. Chceme tým iba naznačiť, že práca s mládežou má svoje európske rozmery a nevyčerpateľný rezervoár najrozmanitejších foriem a metód.

Už iba jazykové bariéry bránia tomu, aby sa aj naše skúsenosti a úspešné príklady dostávali do európskej pokladnice neformálneho vzdelávania mládeže.

Prof. Ladislav Macháček, CSc.

Trnava 1.7.2003

KAPITOLA I

Koncepcia neformálneho vzdelávania na Slovensku

Sociológia mládeže a práca s mládežou
(v kontexte sociálnej práce a výchovy mládeže k občianstvu)

Ladislav Macháček
Katedra pedagogiky FF UCM v Trnave

Úvod

Výchova k občianstvu je zložitý proces, ktorý sa môže v podmienkach školskej výchovy mládeže obsahovo inovovať iba vo väzbe na reálne procesy obnovy občianstva ako kvintesencie nadobúdania občianskych (napr. právo na osobné a súkromné vlastníctvo, uzatváranie dohôd, sloboda prejavu, zhromažďovania), politických (napr. aktívne a pasívne volebné právo) a sociálnych (napr. právo na istý sociálny štandard zodpovedajúci krajine) práv. Pritom majú byť tieto práva garantované fungujúcim právnym štátom s jeho nezávislými inštitúciami zodpovedajúcimi za ich dostupnosť každému štátnemu občanovi, ako sú napr. súdy, sociálne siete a vzdelávacie inštitúcie.

Sociologická reflexia vývoja tohto procesu v klasických demokraciách, ako je obsiahnutá v diele anglického sociológa T. H. Marshalla (1950), naznačuje, že občianstvo sa vyvíjalo počas dlhých storočí a v istej logickej nadväznosti: občianska dimenzia v 18. storočí, politická v 19. storočí a sociálna dimenzia v 20. storočí. Občianstvo vyjadruje integratívny spoločenský princíp, pretože uvedené práva sú v princípe univerzálne. Prístup k občianstvu však univerzálny nie je, pretože ho determinujú nielen právne normy, ale aj schopnosti jednotlivcov zmobilizovať vlastné zdroje a možnosti. Ako to pregnantne sformulovala C. Wallace (1993,s.164): "Človek môže mať právo cestovať, kúpiť si vlastný dom, zmeniť zamestnanie, ale prakticky nemôže urobiť ani jednu z týchto vecí kvôli nedostatku peňazí alebo z rodinných dôvodov."

Nastoľovanie problému občianstva v postkomunizme všeobecne, ale na Slovensku osobitne sa musí vyrovnať s tým, že komunistický experiment od roku 1948 do roku 1989 obetoval hodnote sociálneho občianstva tak politické, ako aj občianske práva a slobody. V súčasnosti je už čoraz zrejmejšie, že v postkomunistickej etape transformácie sa rieši problém rekonštrukcie politickej a občianskej zložky občianstva pri cielenejšej redistribúcii toho, čo sa podarilo dosiahnuť v jeho sociálnej vrstve.

Tu hrozí veľa nebezpečenstiev štátneho dirigizmu a autoritárskych riešení pri narastajúcich hospodárskych a sociálnych problémoch "... ak u istého kritického množstva občanov nebude vôľa garantovať platnosť demokratickej ústavy príslušným typom občianskych postojov a občianskeho správania..." (Roško, R., 1993, s. 194) Prekonanie postkomunizmu je teda rovnako spojené s transformáciou hospodárstva na princípe trhovej ekonomiky, ako aj s "...nevyhnutnosťou rozhýbať systémový proces zrodu oživujúcej organizačnej formy individuálnej účasti vo verejnej sfére spoločenského života... " (Stena, J., 1993, s. 179-180)

Podporné programy štátu tých občianskych iniciatív, hnutí a združení, ktoré sa zameriavajú na ochranu životného prostredia, pomoc zdravotne postihnutým a sociálne slabým, zdravotnú osvetu a prevenciu, otázky ľudských práv, národnostných menšín, utečencov, rozličné formy výchovy k ľudským a občianskym právam, sledujú, aby občania mali istú nevyhnutnú zásobu poznatkov, ale aj výbavu "zručností" občianskej participácie.

V celom systéme výchovy mládeže k občianstvu sa vyžaduje rešpektovanie poznatkov sociológie mládeže a sociálnej pedagogiky, ktoré predstavujú dôležité vedné zázemie výchovy mládeže k občianstvu, sociálnej práce, práce s mládežou.

Sociológia mládeže a sociálna pedagogika

Sociológia mládeže v súčasnosti utvára potrebný referenčný rámec na komplexnú charakteristiku mládeže z hľadiska premien jej sociálnej štruktúry a vývoja sociálnej mobility, úrovne a foriem občianskej participácie v politickom systéme. Z hľadiska rozvoja politickej kultúry sa objasňuje jej činnosť v systému subjektov práce s mládežou, najmä v občianskych združeniach mládeže. Do tohto systému informácií sa včleňujú aj poznatky o dosahovanom všeobecnom a odbornom vzdelaní a profesnej kvalifikácii, o kvalite jej zdravotného stavu, o možnostiach trávenia voľného času a jeho využívaní mestskou a vidieckou mládežou. V komplexnom vnímaní mládeže sa monitoruje jej sociálna situácia pri vstupe do zamestnania, ako aj v etape zakladania rodiny a budovania domácnosti (bytová situácia). Značná pozornosť sa venuje analýze príčin a dôsledkom sociálno-patologických javov medzi mladými ľuďmi (drogové a alkoholické závislosti, delikvencia a kriminalita).

Komparácie týchto charakteristík mladej generácie v časovom odstupe umožňujú vidieť ako sa menia spoločenské podmienky a aké princípy sa uplatňujú v štátnej politike vo vzťahu k mládeži v konkrétnej krajine, a jej regiónoch.

Poznatky sociológie mládeže sa využívajú predovšetkým v tvorbe a zdôvodňovaní zmien štátnej mládežníckej politiky, v neustálej aktualizácii pozornosti verejnosti na citlivé spoločenské problémy, s ktorými sa vyrovnávajú nastupujúce generácie mládeže prostredníctvom masmédií a mládežníckych organizácií, ako aj v odbornej príprave pedagogických a sociálnych pracovníkov alebo aj dobrovoľných pracovníkov v systému práce s mládežou.

V našej analýze *Situácia sociológie mládeže a výchovy na Slovensku* (Macháček, L., 1969) publikovanej v publikácii *Sociológia mládeže s podtitulom Slovenská ročenka pre teóriu a výskum mládeže* sme zdôraznili, že máme niekoľko významných osobností z medzivojnového a povojnového obdobia, ktoré upozorňovali na problémy zdravia detí a mládeže, analyzovali problematiku života mládeže na Slovensku (napr. A. J. Chura Slovensko bez dorastu, 1937). S*kutočná inštitucionalizácia sociológie mládeže sa spája až s 60. rokmi, v ktorých sa završil proces inštitucionalizácie sociológie ako takej.* Dôležité je zdôrazniť kontext obrodného procesu v spoločenských vedách po roku 1956, ktorý vyústil v inštitucionalizácii sociológie na Slovensku v rokoch 1964-1969. V tomto období vznikol Sociologický ústav SAV, Slovenská sociologická spoločnosť pri SAV, Katedra sociológie FF UK v Bratislave, vedecký časopis Sociológia. V ich rámci sa rozvíjal výskum mládeže, uskutočňovali konferencie, publikovali prvé sociologické štúdie o mládeži.

Mladá generácia vedeckých pracovníkov vstupujúcou na vedeckú dráhu v oblasti sociologickej vedy, sa stretla s ústretovým a podporným prístupom významných osobností (O. Baláž, J. Koščo, D. Kováč, V. Kačáni, O.Pavlík, E. Sýkora) z iných vedných disciplín, najmä z pedagogických a psychologických vied.

Napriek tomu otázky interdisciplinárnych vzťahov boli predmetom vecných diskusií. J. Čečetka bol podľa M. Kubíčkovej (Sociológia mládeže1969,s.125-133) prvý pedagóg, ktorý akceptoval skutočnosť, že sociológia mládeže sa pedagogickou sociológiou iba prekrýva, že sa neviaže iba na výchovu, ale na život mládeže v celej šírke. Napokon vo svojej úvahe o úlohách detí a mládeže (Čečetka, J., 1970) zdôvodňuje a z rozličných aspektov rozvíja potrebu vzniku ústavu pre sociológiu detí a mládeže. V tomto období sa prezentovali mnohí z nich pôvodnými monografiami (J. Čečetka, A. Jurovský, L. Schubert, K. Galla). Súčasťou rozpravy o mládeži boli publikácie zahraničných autorov ako L. Fischer, A. Flitner,

H. Schelsky, S. N. Eisenstadt, G. Wurzbacher, F. Friedeburg o generačných problémoch, socializácii a personalizácií ako to prezentoval V.Kačáni vo svojom príspevku uverejnenom v Sociológii mládeže 1969.

Sociológiu mládeže ako "inštitucionalizovanú činnosť" nemožno izolovať od verejnej rozpravy o mladej generácii, ktorú vyvolali spisovatelia a rozvinuli filozofi a sociológovia P. Karvaš, P. Bunčák, M. Charváth, R. Olšinský,V. Bednár, M. Kusý, J. Suchý na stránkach slovenských časopisov a novín (Kultúrny život, Slovenské pohľady, Mladé letá a Pravda).

V tomto období predstavovali vystúpenia spisovateľov ako „nositeľov svedomia národa" významný faktor utvárania verejnej mienky. Znepokojenie verejnosti nad netradičnými prejavmi a subkultúrou mládeže stimuloval realizáciu viacerých empirických sociologických výskumov mládeže.

Dnes môžeme konštatovať, že verejnosť doslova trpela na naivnú predstavu, že empirický výskum mládeže je nástroj, ktorý prinesie zaručene pravdivé, „definitívne" odpovede na komplikované otázky nielen vzťahov mladej a staršej generácie, ale rozvoja celej spoločnosti.

Proces inštitucionalizácie sociológie mládeže

Tento proces sa paradoxne spája s obdobím normalizácie. Na jednej strane poznamenal životné osudy mnohých aktérov (K. Šuran, P. Ondrejkovič, L. Macháček, M. Sloboda, Š. Lahita) sociológie mládeže a výchovy najmä preto, že v sociologickom výskume mládeže a jej organizácie na Slovensku (Quo vadere, 1968),nastolili otázky plurality záujmov mládeže a ich inštitucionalizáciu v štruktúre jednotnej mládežníckej organizácie. To už bola citlivá otázka politického systému, ktorá neprešla bez povšimnutia straníckych predstaviteľov a kádrových postihov v normalizačnom období.

Na strane druhej sa však sociologický výskum mládeže v Československu podporoval v nadväznosti na rastúcu úlohu detskej a mládežníckej organizácie v života mládeže a v súlade s očakávaniami totalitného systému normalizovať aj túto sféru spoločenského života spojenú s generačnou obmenou. Nezanedbateľnou bola skutočnosť, že sociológia sa etablovala v mládežníckych štruktúrach všetkých socialistických krajinách, najmä v ZSSR. Získala možnosť rozvoja aj na Slovensku. Utvorili sa špecializované výskumné pracoviská pri ústredných orgánoch mládežníckej organizácie, začal vychádzať informačný bulletín Teória, metodika a prax mládežníckeho hnutia na Slovensku a Impuls v Prahe, sociológia mládeže sa vyučovala pre aktivistov mládežníckej organizácie na jej vlastnej škole(budova YMCA). Prof.E. Sýkora sa stal vedúcim pedagogicko-výskumného pracoviska na FF UK v Bratislave pre problematiku mládežníckeho hnutia, na ktorom začali pracovať aj prví absolventi sociologického štúdia na Katedre sociológie FF UK.

Normalizačný proces sa prejavil v sociológii mládeže preferenciou najrozličnejších tém spájaných s formatívnymi nástrojmi (napr. politické vzdelávanie v ich detských a mládežníckych organizáciách), najmä však veľkou pozornosťou výchove mládeže v škole a rodine, jej športovým a kultúrnym záujmom vo voľnom čase, teda témam, ktoré sa iba okrajovo týkali otázok moci a fungovania politického systému.

Proces špecifikácie sociologického prístupu

Hľadanie osobitosti sociologického prístupu v kontexte interdisciplinárneho prístupu k problematike výskumu mládeže pokračoval celé nasledujúce obdobie, ako o tom svedčí prvá komplexnejšia publikácia pripravená z hľadiska sociologickej teórie mládeže (Mládež a spoločnosť, 1980).

Pedagogické aspekty vo výskume mládeže na jej stránkach vymedzil O. Baláž. Ako prvý pedagóg definoval sociálnu pedagogiku ako hraničnú pedagogickú disciplínu, v ktorej možno

systematickejšie rozvíjať spoluprácu sociológie a pedagogiky. Jej predmet vymedzil takými problémovými okruhmi ako sú vzťah spoločnosti a vzdelávacej sústavy, spojenie školy so spoločenskou praxou (pracovná výchovy a profesionálna orientácia), voľný čas, detská a mládežnícka organizácia, žiacky kolektív a žiacka samospráva, sociálno-pedagogické aspekty prípravy učiteľov, rodinná výchova, výchova v mimoškolských výchovných zariadeniach, rovesnícke skupiny, mládež s poruchami sociálneho správania. (1980, s. 80-81).

Sociologický prístup k problematike mládeže v rámci sociológie mládeže ako špeciálnej sociologickej teórie sa pokúsili vymedziť J, Suchý (spôsob života mládeže) a L.Macháček (aspekt sociálnych nerovností a rozdielov prejavujúci sa v sociálnej štruktúre mládeže). Z hľadiska upevnenia sociologického prístupu ako špecifického, ale aj z hľadiska upevnenia spolupráce s odborníkmi ostatných spoločenských vied sme odmietli už vtedy vznikajúce tendencie, aby sa sociológia mládeže v duchu dávno prekonaného pansociologizmu stotožňovala s akousi „vedou o mládeži" či „juventológiou". (Mahler, F., 1987, s. 48)

Na strane druhej sa v konfrontácii so socializáciou ako procesom osvojovania si mládeže spoločnosťou v zmysle jej adaptácie na existujúcu sociálnu štruktúru a sociálny systém uprednostňovala časť sociológov koncept „juventizácie". V tomto koncepte, sociológovia vyjadrovali nádej, že mládež v procese svojej socializácie nebude iba pasívne absorbovať hodnoty a normy reálneho socializmu. Koncept iuventizácie vyjadroval očakávania, že mladá generácia bude sa vyrovnávať s obmedzeniami tohto spoločenského systému s inovačnými prínosmi do spôsobu života starších generácií a reformnými zmenami aj do života celej spoločnosti, bude dynamizovať premeny systému socialistickej spoločnosti v zmysle jeho poľudštenia ako socializmu s „ľudskou tvárou"(A. Dubček).

Osobitosti, princípy a úrovne sociálnej práce s mládežou

Kto pozornejšie sleduje procesy transformácie politického a ekonomického systému Slovenska po roku 1989, nemôže obísť skutočnosť, že verejnosť začína mládež vnímať ako najviac ohrozenú (AIDS, nezamestnanosť) a súčasne pre spoločnosť aj nebezpečnú skupinu, ktorá najrýchlejšie podlieha nástrahám otvorenej spoločnosti - intolerancii, rasovým predsudkom (skinheads), drogovým závislostiam (delikvencia, násilnosti).

Spoločenský jav alebo problém marginalizácie mládeže je produktom systémovej zmeny vyvolanej trhovou ekonomikou a pluralitnou demokraciou, ktorá spája novodobú prosperitu spoločnosti iba s presadením sa podnikateľských subjektov na svetovom trhu produktov a služieb, ako aj s *perfektnými výkonmi a enormným úsilím indivíduí v konkurenčnom zápase na trhu práce.* Modernizácia, ktorá sa postupne prediera na povrch z procesov transformácie politického a ekonomického systému, sa začína správne chápať aj ako civilizačná výzva pre jednotlivca na adaptáciu k novej kultúre permanentného ohrozenia.

Najmä vo vzťahu k mládeži sa táto civilizačná výzva vymedzuje ako výzva jej *individualizácie.* Mohli by sme ju pochopiť ako vypestovanú osobnostnú dispozíciu alebo schopnosť preberať zodpovednosť za svoje rozhodnutia a vyrovnať sa s ich rizikami a sociálnymi dôsledkami. *Individualizácia mládeže predstavuje tak aj predpoklad modernizácie* našej spoločnosti. Individualizácia sa u nás vníma zatiaľ iba ako proces zvládnutia výzvy transformujúcej sa totalitnej spoločnosti, ako vyslobodenie jej občanov zo „žihľavovej košele" štátneho paternalizmu, od zvyku, že štát ako rodič to za každého, aj mladého človeka nejako vyrieši. Vieme dobre, že sme ani túto výzvu transformácie na Slovensku ešte nezvládli tak, ako by to bolo potrebné. Stále sa očakáva, že napr. štát sprostredkuje absolventovi školy prácu v mieste bydliska, poskytne mu finančné prostriedky na prežite, ak je nezamestnaný, postará sa o nejaké bývanie aj tým, ktorí predali vlastný byt, poskytne zdravotnú pomoc aj tým, ktorí si ničia zdravie alkoholom alebo drogami a pod.

To všetko sú situácie, ktoré začínajú oslovovať mladú generáciu skoro vo všetkých regiónoch Slovenska. Pripravenosť mladých ľudí na ich zvládnutie nie je primeraná dobe. Na druhej strane treba priznať, že štát by predsa len mal najmä včasnou legislatívou, ako aj elementárnou finančnou pomocou podporovať infraštruktúry práce s mládežou a tak zabrániť dezintegrácii socializačného procesu. Ide o zaujímavú tendenciu, ktorá sa zvyčajne objaví tak, že tam, kde sa zhoršuje ekonomická situácia, sa rýchle rozpadá aj tá stránka životných podmienok, ktorú by sme radi pomenovali *sociálna komunitná infraštruktúra* (centrá voľného času, dobrovoľnícky sektor, občianske hnutia a iniciatívy, charitatívne spolky) zložená z tých indivíduí - občanov, ktorí dokážu motivovať a dokonca aj mobilizovať ohrozených jednotlivcov, aby pomohli sami sebe a prípadne sebe navzájom.

Z hľadiska rozvíjania prevencie ohrozenia mládeže a ochrany spoločnosti pred negatívnymi javmi predstavuje významný nástroj štátna mládežnícka politika, ktorej koncepciu v oblasti voľnočasových aktivít mládeže konkretizujú Zásady štátnej politiky v oblasti mládeže a Programy ochrany a podpory mládeže v SR.(Koncepcia 2001)

Osobitosti práce s mládežou

Akumulácia praktických skúseností v tejto oblasti dospela do etapy formulácie osobitostí, princípov a úrovní práce s mládežou, ktoré majú všeobecnejšiu platnosťa mohli by sme ich vhodne uplatniť aj v rozpracovávanom systéme práce s mládežou.

Podľa D. Damma práca s mládežou, keď sa uvážia jej špecifické silné stránky a možnosti v porovnaní s komerciou alebo informačnými klikami, má predovšetkým šancu poskytnúť mladým príležitosť k sebaartikulácii a sebaorganizácii svojich záujmov, k nájdeniu vlastnej identity, k realizácii skutočne vlastného náčrtu života, k intenzívnejšiemu sebauplatňovaniu v živote.

V stále zložitejšej spoločnosti, v ktorej je jedinec stále viac odkázaný na seba, stávajú sa vzácnejšími nekomerčné a neinštitucionálne definované priestory, možnosti vzdelávania a stykov, ktoré umožňujú sebaorganizáciu, hľadanie zmyslu a sociálne siete.

Túto medzeru na "trhu" sociálnej práce by mohla zaplniť práca s mládežou. Jej špecifickosť v porovnaní so sociálnou prácou možno podľa D. Damma charakterizovať niekoľkými nižšie prezentovanými osobitosťami . (Damm, D., 1992)

V práci s mládežou ide o osobitý priestor

Práca s mládežou môže - bez značnej konkurencie – ak dá dôraz na vlastnú aktivitu mládeže vytvoriť nový "priestor" pre získanie žiaducich životných skúsenosti. Môže to byť pri exotickej turistike, pri ekologických a ochranárskych podujatiach, ale aj v rámci rozvíjania tradičnejších kultúrno-záujmových aktivít detí a mládeže. Toto sú možnosti aj pre centrá voľného času detí a mládeže, združenia detí a mládeže, ak sa oslobodia od byrokratických predpisov, ktoré ich často zväzujú a zabraňujú uplatniť nové prístupy v práci s mládežou.

V práci s mládežou ide o styk s dospelými

Paradoxom pre prácu s mládežou v rámci tradičných združení mládeže je nevyhnutnosť hľadať kontakty s občianskymi iniciatívami, umelcami, svojpomocnými iniciatívami a inými pre problémy a potreby mládeže "vhodnými" zaujímavými osobami. Toto vytvára šance k intenzívnym vzťahom medzi mladými a dospelými aj mimo modelu rodiny, učiteľa, sociálneho pracovníka alebo predavača, na usmerňovanú, podnetnú a jednotnú činnosť. Predovšetkým práca s mládežou môže využiť šancu podporovať nielen možnosti solidárnych vzťahov medzi rovesníkmi, chlapcami a dievčatami, mladými a skupinovými vedúcimi, ale aj poskytnúť šancu konfrontovať svoje názory na svet, kultúry a životné štýly s dospelými. Tak môže sa práca s mládežou stať jedným z mála miest v tejto spoločnosti, kde je možné, (napr.

osamotenosť, opustenosť alebo napríklad aj nepriateľstvo voči cudzincom, alebo predsudky voči tomu, čo je iné), ovplyvniť a plodne využiť existujúcu mnohotvárnosť práve pre vývoj identity mladých.

Práca s mládežou poskytuje šancu tvorby identity mladých

Dnes je obzvlášť ťažké - a nielen pre mladých - nájsť seba samého. Oveľa viac sa experimentuje a čo z niekoho bude - nielen v povolaní - je nejasnejšie ako kedy predtým. Tu sa v posledných rokoch vyvinul celý rad nových projektov, ktoré sa pokúšajú tejto komplikovanej situácii prispôsobiť. Práca s mládežou poskytuje mimoriadne šance na základe svojich otvorených štruktúr pre angažovaných a iniciatívnych spolupracovníkov-spolupracovníčok.

Dôležitým elementom práce s mládežou je orientácia na potreby mládeže

Vieme, že mládež aj ku konfesionálnemu zväzu neprichádza len kvôli túžbe po náboženskej orientácii a styku, ale preto, že práca s mládežou uspokojuje celý rad ich potrieb. Z nich najdôležitejšie, okrem základných potrieb jedenia, pitia, spánku, sexuality, fyzického a psychického zdravia a blaha, ako to zdôrazňuje D. Damm sú túžby po silnom zážitku, sociálnom uznaní a sebapotvrdení v spoločnosti a v skupinovom zážitku, sebaurčení, orientácii na uspokojujúce partnerské vzťahy a túžba niečo dokázať.

V práci s mládežou ide teraz na jednej strane o to, zachytiť čo možno najviac potrieb, teda akceptovať a brať vážne celého človeka a nielen tie potreby, ktoré sa zdajú byť pre organizáciu špecificky využiteľné. Na druhej strane záleží na tom, aby sa potreby ďalej emancipačne rozvíjali a aby sa prekonali antiemancipačné formy uspokojovania potrieb. Predovšetkým ale ide o to nadviazať na životné skúsenosti, aktuálne potreby, problémy a témy, ktoré "letia" v práci s mládežou.

To pochopiteľne značí, že pracovník/pracovníčka s mládežou si majú vytvoriť presný obraz o živote svojej mládeže, ich rodinnej, bytovej a miestnej, školskej a výchovnej, prípadne pracovnej situácii, miestach trávenia ich voľného času atď. Mali by si zistiť ako mládež subjektívne interpretuje túto objektívnu životnú situáciu - jednotlivo a ako skupina - ktoré problémy, potreby, silné a slabé stránky, zvláštne schopnosti a záľuby, hodnoty a ciele, štýly a spôsoby konania uprednostòujú a ktoré sú teraz ich "tajné/generačné" témy, ktoré sú pre nich aktuálne a ktoré sa ich dotýkajú.

V práci s mládežou ide o činnorodosť a možnosti samostatnej tvorivosti

D. Damm poukázuje práve na to, že proces dospievania je dnes značne ovplyvnený spôsobom konzumnej socializácie a mladí majú iba malý zmysel pre reálne spoločenské procesy. Chápu predovšetkým, že ich treba učiť, poučovať, zaopatriť, ale aj to že sčasti sú prebytoční a v každom prípade bezmocní. K tomu prispieva zvyšujúca sa materiálna závislosť. Zjednodušene povedané, nastalo spomalenie procesu odlúčenia sa od rodičov a osamostatnenia sa mladých z hľadiska materiálno-ekonomického a vzhľadom na bytovú situáciu. Mladí zostávajú s väčšou pravdepodobnosťou v rodičovskom dome a kvôli nepriaznivým podmienkam na bytovom trhu sú pri zakladaní vlastných domácností vo vyššej miere odkázaní na podporu rodičov.

Tu by mohla práca s mládežou ponúknuť priestor a čas pre vlastnú činnosť a spoločenskú akciu v spoločensky významných a dôležitých akciách a projektoch - ako napríklad spoluprácu pri obnove a skrášlení obce alebo napr. pri projekte vytvorenia miestnej televízie.

Práca s mládežou umožňuje získať skúsenosť ako prekonať zažitú bezmocnosť

Pasivita, prispôsobenie, rezignácia a podobne sa dajú v podstate odvodiť z každodennej skúsenosti, že svet je v istom slova zmysle "hotový". Táto skúsenosť by sa podľa názoru

D. Damma mohla korigovať. Pritom je dôležité, aby mladí v každom prípade zažili, že sa ešte niečím dá hýbať, že vlastné a iné životné nápady sú realizovateľné. Preto sú tak dôležité kontakty s alternatívnymi projektami, sociálnymi hnutiami a experimentami, výmeny názorov s vhodnými protikladnými osobami a iniciatívami, účasť na hnutiach a akciách odporu, kontakt so samoorganizujúcimi sa iniciatívami. Čím intenzívnejšie sú spory, tým väčšie je priblíženie sa práce s mládežou k náležitému prostrediu, a tým väčší je aj z toho vychádzajúci impulz a motivácia rozmýšľať o vlastných perspektívach a dať sa do pohybu.

Ako živé príklady samoorganizujúcich perspektív, ako sociálne experimenty samourčujúcej, ekologicky orientovanej, na mier a spoločenské potreby orientovanej pespektívy sa preto prikladá mimoriadny význam alternatívnym projektom v kontexte práce s mládežou. Pravda len vtedy, keď ich nepostavia na okraj ako exotické rastliny, ale keď sa začlenia do aktívnej činnosti a komunikácie. Práca s mládežou má pri organizácii takýchto skúseností mimoriadne šance, pretože disponuje mobilitou, informáciami, akciami a projektami, skúsenosťami atď. a relatívne ľahko môže zmobilizovať peniaze, nadviazať kontakty atď.

Práca s mládežou vyžaduje rast odbornej kompetencie sociálnych pracovníkov

Dnes už nestačí jednoducho ponúknuť prácu v skupine alebo seminár a všetci sa jej zúčastnia. Mnohé tradičné ponuky pre mládež nedokážu reagovať na existujúce problémy a potreby mladých. Oveľa viac je nutná kvalifikácia pracovníkov s mládežou, je nutné dobre poznať potreby mladých a pomáhať ich ďalej rozvíjať. Na druhej strane treba viac materiálnej, osobnej a programovej podpory. Mladým nezamestnaným nepomôže len využitie voľného času, poradenstvo alebo vzdelávanie. Práca so skupinami mládeže orientujúca sa na potreby mládeže je náročnejšia ako zorganizovanie stanového tábora.

V práci s mládežou potrebujeme kvalitných odborníkov. Pre nich treba uskutočňovať s praxou spojené vzdelávanie, ktoré je systematicky sa opakujúce a regionálne zamerané. Musíme im poskytnúť možnosť spolupracovať s rôznymi poradenskými "expertami", napr. pre divadelný projekt, sociálnu výpomoc, projekt vzdelávania atď.,ale aj možnosť kooperácie s občiansky angažovanými sociálnymi hnutiami, ktoré naznačujú, že mladí ľudia nie sú bezmocní, ale v mnohých otázkach majú možnosť zasiahnuť.

Princípy práce s mládežou

K rozvoju takto chápanej práce s mládežou sú potrebné nové siete tretieho sektoru, nové typy funkcionárov a aktivistov, koncepčná kompetencia, ktorá je schopná zmobilizovať spoločenské iniciatívy a vytvoriť spojenie medzi mládežníckou iniciatívou, občianskym združením alebo centrom voľného času detí a mládeže, medzi štátnou a samosprávnou sférou, hospodárskym a politickým systémom.

V poslednom období sme získali cenné poznatky o práci s mládežou v Rakúsku. V tomto systéme je mládež podporená všade tam, kde sa práve zrodila myšlienka, koncept alebo len predstava želania zo strany mladistvých, kde sa práve plánuje modelová mládežnícka aktivita, ale zápasí s organizačnými ťažkosťami, alebo chýbajú na to finančné prostriedky. Nemožno diskutovať o tom, že hlavná časť *výchovy* sa realizuje *v rodičovskom dome* a hlavná časť *vzdelávania v škole.* Mimoškolská práca s mládežou je oblasťou, kde sa prekonáva obmedzenosť rodinnej a školskej výchovy a utvárajú sa dispozície k aktívnemu občianstvu.

Zvyčajne sa v práci s mládežou uplatňujú zásady (Jugendarbeit 1992), ktoré sa v projektoch pre mladistvých a mládež pokladajú za hodné podpory: *vlastná iniciatíva, sociálne angažovanie sa, uvedomovanie si zodpovednosti, tolerancia, pomoc k svojpomoci, solidarita, kreativita, demokratické zmýšľanie.*

Schéma 1: **Princípy práce s mládežou**

Žiaduce	**Nežiaduce**
1. aktívna svojpomoc	1. konzum agentúrnej ponuky
2. otvorená práca	2. uzavreté kluby členov
3. spoločenstvo obce	3. izolácia mládeže
4. metodicko-pedagogická pomoc	4. absencia výchovného cieľa

Prvý princíp(aktívna svojpomoc) vyjadruje skutočnosť, že nie je želateľná taká práca s mládežou, ktorá je kompletne plánovaná, organizovaná a financovaná oficiálnymi miestami a ktorá učí mladistvého iba "konzumovať" bez toho, aby bol on sám aktívnym. Mladiství sa v zmysle tohto princípu nemajú vychovávať k tomu, aby si jednoducho len "vyzdvihli" to, čo im ktokoľvek ponúkne, nech už je to štát, obec, občianske hnutia a iniciatívy. Mládež by mala oveľa viac plánovať a tvoriť podľa vlastných myšlienok, záujmov, sympatií a želaní. Je to v súlade s takým chápaním mimoškolskej výchovy mládeže, v ktorej sa využije kreatívna sila mládeže.

Práca s mládežou podľa skúseností Rakúska má predovšetkým preventívny charakter. Podporuje projekty, ktoré predchádzajú chybnému vývoju mladistvých, pôsobia proti pasivite a izolácii, proti násiliu a obmedzovaniu slobody a voľnosti cudzincov, proti rastúcej závislosti od alkoholu, drog a liekov. K tomuto sa prirátajú všetky aktivity, ktoré stavajú do popredia zážitky v spoločenstve skupiny a napokon sem možno zaradiť i sociálne a charitatívne aktivity.

Druhý princíp(otvorená práca) stavia na prekonávaní obmedzení, ktoré sa spájajú so spolkovou (činnosť v združeniach detí a mládeže viažuce sa na členstvo) prácou s mládežou. Cieľom otvorenej práce s mládežou je obsiahnuť čo možno najviac mladistvých, ktorí nepatria k žiadnej mládežníckej organizácii. V práci s mládežou nejde iba o združenia a zoskupenia mladých ľudí, ale aj o jednotlivcov. Autorské a rečnícke, spevácke, hudobné, tanečné, výtvarné, ako aj technické a remeselnícke súťaže sú príkladmi toho, ako možno získať i takých, ktorí sa z akéhokoľvek dôvodu nezúčastňujú života mládežníckych zoskupení.

Tretí princíp(spoločenstvo obce) rešpektuje skutočnosť, že pre mládež má veľký význam spoločenstvo obce. V medzinárodnom roku mládeže 1985 odštartovali v Rakúsku akciu mládež obci, ktorá sa úspešne rozvíjala celú nasledujúcu dekádu. Obce sú jedinečnou bázou pre prácu s mládežou. Z toho dôvodu obce podporujú zmysluplnú prácu s mládežou a sú aj zo zákona rovnako zodpovedné za túto oblasť ako štátna správa. Pre pozitívny vývoj práce s mládežou v obciach mala veľký význam súťaž o *obec s najpriateľskejším vzťahom k mládeži*. Jej verejné vyhodnotenie poskytuje prehľad o aktivitách a prostriedkoch podpory v jednotlivých obciach. (Macháček, L., 1998)

Štvrtý princíp(odborná pomoc) vyjadruje myšlienku, že práca s mládežou vo voľnom čase sleduje výchovný cieľ, a preto si vyžaduje aj metodickú pomoc. Aktivisti a dobrovoľníci v práci s mládežou majú nárok na informácie a vzdelávanie, ktoré im poskytujú pracovníci referátu pre prácu s mládežou v príslušnom regióne.

Práca s mládežou, ktorá sa buduje na uvedených osobitostiach a princípoch si vyžaduje informácie, ktoré majú povahu aplikovaného interdisciplinárneho výskumu, teda nielen sociologického, ale aj etnografického, psychologického a pedagogického.

Informácie o problémových skupinách mládeže, problémových situáciách mládeže a jej každodenných životných problémoch môžu napomôcť stratégii práce s mládežou, ktorá bude zjednocovať

1. *politický* aspekt zacielený na artikulácie závažnosti problému
2. s aspektom *občianskym,* zvýznamňujúcim svojpomocné aktivity,

3. ako aj s aspektom *sociálnym,* zabezpečujúcim prejavy solidarity a charity vo vzťahu k najslabším skupinám občanov.

Práca s mládežou má aj svoje špecifické úrovne, ktoré je žiadúce si uvedomiť a im prispôsobiť stratégie určenia zodpovedných subjektov pôsobiacich v celej oblasti sociálnej práce.

Schéma 2: **Úrovne sociálnej práce s mládežou**

Typy sociálnych problémov mládeže	**Cieľové skupiny**
problémové správanie mladistvých	delikventi, vandali
sociálne problémové situácie	nezamestnaní, postihnutí
každodenné životné ťažkosti	študujúca mládež

Podľa G. Steina môžeme rozlíšiť tri úrovne sociálnych problémov mladistvých, ktoré sa celkom zjavne viažu na osobitné cieľové skupiny (Stein, G., 1991):

1. Sociálne problémy mladistvých sa zväčša stotožňujú s formami *problémového správania mladistvých*. Spravidla sa tým myslia: delikventní mladiství, mladiství násilníci, vandali združujúci sa napríklad v gangoch a bandách atď., mladiství závislí od drog, ale predovšetkým od alkoholu. Ako problémové správanie sa vnímajú aj subkultúry mladistvých, ktoré čoraz častejšie budia pozornosť "verejnej mienky" ako napríklad anarchisti a skinheads.

2. Sociálne problémy mladistvých sa často manifestujú nespektakulárne a nepozorovane - v kontexte *sociálnych problémových situácií*. Objektívne spoločenské danosti zužujú objektívny priestor pre zdravý osobnostný vývoj mladistvých. Príkladmi sú: nezamestnaní mladiství, mladiství cudzinci, žiaci osobitných škôl, mladiství so zmenenou schopnosťou učiť sa, telesne postihnutí, mentálne postihnutí, mladiství žijúci v periférnych regiónoch, ktorí majú sťažený prístup ku vzdelávacím a voľnočasovým zariadeniam, ale aj dievčatá, ktoré sú tradične silne orientované na úzko fixované vzory rozdelenia rol.

3. Napokon aj vtedy, keď neexistuje sociálne problémová situácia, vznikajú *každodenné životné ťažkosti* typické pre vývojovú fázu mladistvých. Takéto životné ťažkosti môžu vzniknúť ako reakcia na problémy v rámci rodiny, školy, na pracovisku, ale aj ako reakcia na mnohé požiadavky prijať závažné rozhodnutia s nepredvídateľnými a neistými následkami (napr. voľba povolania alebo životného partnera). Konkrétne môžu vyzerať napríklad ako strata perspektívy a orientácie (samovraždy mladých ľudí), problémy rovesníckych alebo partnerských vzťahov.

Ako sme to naznačili v niektorých oblastiach sociálnej práce s mládežou, ktoré sa budú zameriavať na problémové marginálne skupiny s charitatívnou a resocializačnou činnosťou, už teraz dominuje aktivita klasických typov občianskych združení.

Výzva k modernizácii Slovenska a jeho začleňovania do štruktúr zjednocujúcej sa Európy bude aj výzvou pre inštitucionalizáciu plnohodnotnej štruktúry občianskych združení. Tieto subjekty ako sociálni aktéri majú svoje poslanie v posilňovaní "občianstva mladých ľudí", t.j. aby sa učili demokracii a získali nielen schopnosť artikulovať záujmy a potreby svojej society v oblasti detí a mladistvých, ale aby dokázali tvoriť projekty práce s mládežou, ktorými dokážu prejaviť sociálnu solidaritu so sociálne a kultúrne slabšími skupinami svojho rovesníckeho spoločenstva.

Ide najmä o tie skupiny mladých občanov na Slovensku, ktorí získali potrebné vzdelanie, schopnosť komunikácie so zástupcami štátnej správy a podnikateľskej sféry a osobnostnú integritu a kultúrnu identitu, ktorú akceptujú aj ich spoluobčania. To ich predurčuje k prevzatiu zodpovednosti za rozvíjanie rozličných svojpomocných hnutí a iniciatív v obciach a sídliskách miest a spoločne s tými, ktorí sa dostávajú na okraj spoločnosti v dôsledku nedostatočne vybalansovaného pôsobenia sociálnej politiky a trhovej ekonomiky.

Vyžaduje si to premyslieť a vedecko-výskumne podložiť doterajšie rozvíjanie mládežníckej politiky v oblasti využívania voľného času detí a mládeže s prihliadnutím na kultúrne tradície, zamyslieť sa nad možnosťami rozvoja občianskeho dobrovoľníckeho sektora, v ktorom budú významnú úlohu plniť občania so zážitkom okrajovej pozície - bývalí bezdomovci, závislí od drog, nezamestnaní. A v nadväznosti na jeho rozvoj a štrukturáciu aj na jeho lepšiu súčinnosť s mnohými inými hnutiami občanov pôsobiacich medzi mládežou na Slovensku.

Prácu s mládežou možno z uvedených súvislostí, z hľadiska vymedzenia jej osobitostí, princípov a úrovní chápať ako súčasť výchovy mladých ľudí k participatívnemu občianstvu.

Kontexty študijného programu práce s mládežou

Práca s mládežou nie je zatiaľ samostatnou zložkou bakalárskeho alebo dokonca magisterského štúdia akou je špecializácia *sociálna práca* v rámci magisterského štúdia sociológie na FFUK alebo pedagogiky na PF niektorých univerzít na Slovensku. Ako to zdôrazňujú v diskusii o sociálnej práci a sociálnej pedagogike O. Baláž.(1991), P. Ondrejkovič (2000), A. Tokárová (1997), Z. Bakošová (1999), E. Kratochvíľová, J. Hroncová (1998) a i. je naliehavou úlohou prispieť k rozvoju teórie a metodiky sociálnej práce s dospelými, analyzovať možnosti rozvoja ľudských práv, prevencie a zamedzenia nárastu sociálno patologických javov a posúdiť súčasný stav a perspektívy profesnej kvalifikácie sociálnych pracovníkov.

Domnievame sa, že spor o budovanie sociálnej práce ako samostatného odboru práve tak ako policajných vied, alebo vied o športe ako aplikovaných vied v konfrontácii s klasickými vednými disciplínami zameranými na základný výskum sa ešte ani poriadne neformuloval a nemôže byť ešte prekonaný. Na druhej strane treba rozvoj takýchto ”problémovo orientovaných” aplikovaných vied všestranne rozvíjať. (Kováč, D., 1998)

Vznikajúce katedry pedagogiky a sociálnej práce na pedagogických fakultách univerzít v Bratislave, B. Bystrici a Trnave, ako aj úsilie založiť obdobné katedry na iných vysokých školách alebo v rámci iných katedier sú podnetom k premysleniu celkovej koncepcie rozvoja sociálnej práce aj ako oblasti, ktorá sa rozvíja s podporou sociálnej pedagogiky a sociológie výchovy a mládeže.

Nedávno zhodnotili skúsenosti Katedry pedagogiky a sociálnej práce PF UMB v B. Bystrici J. Hroncová a T. Matulayová (1998, č. 2, ss. 65-68). Ich podrobnejšia informácia zhodnocuje skúseností, že štúdium sociálnej práce možno rozvíjať ako bakalárske štúdium, na ktoré môže nadväzovať magisterské štúdium sociálnej pedagogiky.

Učebné plány vychádzajú z predpokladu, že sociálna práca je interdisciplinárny teoreticko-metodicko-praktický odbor. Poskytuje všeobecné poznatky z pedagogiky, psychológie, sociológie, filozofie, ale aj biológie,fyziológie, informatiky.

Odborný základ štúdia tvorí sociálna politika, dejiny, teória a metodika sociálnej práce, legislatíva sociálneho zabezpečenia, etika sociálnej práce a pod. Praktický základ štúdia tvoria rozličné typy praxe, priebežná, letná terénna, súvislá prax, komunikačné a sociálne zručnosti. Absolvent bakalárskeho štúdia sa môže uplatniť v rozličných oblastiach sociálnych služieb, na úradoch práce, v poradenskopsychologických službách, charitatívnych zariadeniach, výchovných ústavoch pre deti a pod.

Absolvent nadväzného magisterského štúdia sociálnej pedagogiky by sa mohol uplatniť podľa autoriek aj ako učiteľ sociálnej práce, či ako sociálny pedagóg v škole.

Z hľadiska práce s mládežou v sociálnej práci by mala prioritu získať preventívna sociálna starostlivosť o tzv nerizikové skupiny. V tomto úsilí má iste veľký význam prevencia, poradenstvo, vzdelávanie, výchova a sebavýchova, ktoré môžu rozvíjať tzv. sociálnu kvalifikáciu človeka, aby si mohol pomôcť aj sám.

Zdá sa, že perspektívna možnosť odbornej práce s mladými ľudmi v mimoškolskom čase a osobitne s mladými nezamestnanými ľudmi v ich voľnom čase (napr. činnosti odborníkov úradov práce) utvára nový rámec, aby sa *aj špecializácia práca s mládežou* stala aspoň organickou zložkou, či študijným programom v súčasne sa utvárajúcej sociálnej práci ako študijného odboru.

Problematika práce s mládežou spojená so sociológiou mládeže umožňuje lepšie profilovať absolventov špecializácie sociálna práca pre potreby analýz, tvorby a implementácie sociálnych programov, sociálnej politiky a politiky zamestnanosti na makrospoločenskej, regionálnej a lokálnej úrovni.

Absolvent sociologicko-pedagogického štúdia špecializovaný na problematiku práce s mládežou získava spôsobilosť na výskum a analýzu konkrétnych sociálnych problémov a sociálneho potenciálu, na prípravu a tvorbu konkrétnych sociálnych koncepcií a programov v oblasti sociálneho rozvoja a politiky zamestnanosti, na riadenie a manažérske činnosti pre inštitúcie sociálnej politiky a sociálnej práce, na overovanie nových prístupov a metód v tejto oblasti, na vyhodnocovanie a posudzovanie efektov sociálnych koncepcií a programov, na samotný výkon sociálnej pomoci, na prácu s mladým klientom a sociálnu intervenciu.

Predpokladané možnosti uplatnenia takejto reprofilácie sú nielen na úradoch práce, odboroch regionálneho rozvoja, odboroch sociálnych vecí, v orgánoch štátnej správy a samosprávy, v inštitúciách sociálnej pomoci a sociálnej starostlivosti (štátnych i neštátnych), v personálnych odboroch podnikov, v odborových štruktúrach a inštitúciách sociálneho partnerstva, ale aj v *mládežníckych štruktúrach tretieho sektoru, ktoré sa postupne profesionalizujú.*

Práca s mládežou v súčasnosti je aj neodmysliteľnou zložkou európskej politiky mládeže, rozvíjajúcich sa európskych štúdií, ktoré spracúva politológia a sociológia mládeže. Prezentuje to séria špecializovaných príručiek o práci s mládežou v Španielsku, Luxemburgu, Fínsku, Nemecku, Izraelu, Rusku apod., ktoré s podporou Európskej komisie vydáva IJAB v Bonne (Youth work 1996-2001).

Pridruženie Slovenskej republiky ku krajinám Európskej únie a jej členstvo v Rade Európy má aj svoj mládežnícky rozmer. Aktivity mládežníckych združení a najmä Rady mládeže Slovenska v európskom priestore po roku 1990 majú svoj význam z hľadiska integrácie Slovenska do novej Európy. Tým skôr, že mnohé iniciatívy prehlbujúce tento proces sa uskutočňujú práve prostredníctvom rodiacej sa európskej mládežníckej politiky.

Európa sa po roku 1990 prezentuje premyslenou koncepciou, v ktorej sa mládež reflektuje ako mládežnícka vrstva občianskej spoločnosti, prejavujúca sa ako pestrá paleta národných a medzinárodných organizácií, ako aj občianskych iniciatív a hnutí mládeže. Rozvíja sa ako európska politika integrujúca rozličné národné politiky mládeže členských štátov EU a Rady Európy.

V našich štúdiách možno získať o tejto skutočnosti množstvo dôkazov z jednotlivých krajín Európy. Súhrn poznatkov o spektre foriem a metód práce s mládežou sme sústredili v publikácii *Príprava mládeže na európske občianstvo. SSS pri SAV (Bratislava 1998).* V tejto činnosti bude pokračovať Centrum pre európsky a regionálny výskum mládeže (Centre for European and Regional Youth Studies-CERYS) pri FF UCM v Trnave. Na základe databázy o jednotlivých krajinách a regiónoch Európskej únie bude poskytovať výskumné i metodické informácie pre všetkých študentov slovenských univerzít a sociálnych pracovníkov pôsobiacich v systéme práce s mládežou.

Rada Európy podporuje občianske aktivity mladej generácie s cieľom zastaviť procesy intolerancie, xenofóbie, rasizmu, pravicového extremizmu *prostredníctvom výchovy k novej solidarite, k novému občianstvu v priestore zjednotenej Európy, výchovy k demokratickému európskemu občianstvu.*

Rozvoj solidarity medzi mládežou sa na pôde Rady Európy nehľadá v apeloch na jej morálku. Združujú sa sily, ktoré napomáhajú empatii a medzikultúrnemu dialógu medzi mládežou Európy. Podporuje sa organizovaná a regulovaná turisticko-poznávacia ako aj vzdelávaco-profesionálna mobilita mládeže. Symbolizuje ju tzv. Karta mládeže, program pre „tovarišské vandrovky“ predstaviteľov remeselníckych profesií medzi jednotlivými krajinami Európy, zriadenie II. centra európskej mládeže Rady Európy v Budapešti, vyhlásenie tém pre Európsku kampaň mládeže so zameraním na prekonávanie rasizmu, intolerancie, pravicového extrémizmu, na rozvoj solidarity. Najnovšie je to naša integrácia ako asociovaných krajín EÚ do programov Sokrates/Erasmus, Leonardo a Mládež.

Prácu s mládežou v združeniach mládeže treba chápať ako *významný rozmer výchovy mladých ľudí k občianstvu. V tomto zmysle sa práca s mládežou stáva organickou zložkou širšie koncipovanej výchovy k občianstvu alebo občianskej výchovy*

LITERATÚRA

BALÁŽ, O., 1991: Sociálna pedagogika - problémy, perspektívy. Pedagogická revue, 43, 1991, č. 8.

BAKOŠOVÁ, Z., 2000: Sociálna pedagogika ako sociálny odbor. Pedagogická revue, 52, 2000, č. 4, ss. 367-375.

DAMM, D., 1992: Potrebujeme ešte prácu s mládežou? In: Metodické listy. Slyica-Slovenská asociácia informačných a poradenských služieb pre mládež, Bratislava 1992, 9 s.

Jugendarbeit in Ősterreich und Slowakei, SSS pri SAV, Bratislava 1992, 140 s.

Koncepcia štátnej politiky vo vzťahu k deťom a mládeži do roku 2007. MŠ SR, IUVENTA, Bratislava 2001, 164 s.

KOVÁČ, D., 1998: Vedy o človeku, spoločnosti a kultúre na Slovensku. In: Zborník úvodných prednášok. Centrum vedecko-technických informácií SR. Košice máj, ss. 67-90.

Mládež a spoločnosť. Ed. L. Macháček, Smena, Bratislava, 246 s.

MACHÁČEK, L., 1998: Práca s mládežou v systéme prípravy slovenských občanov na európske občianstvo. Slovenská sociologická spoločnosť pri SAV - sekcia mládeže, Bratislava, 120 s.

MAHLER, F., 1987: Juventology revisited. In: Ungdom Motar 2000. Ed by Stafseng, O. - Frones, I. Gyldendal Norsk Forlag, Oslo. s. 45-89.

MARSHALL, T. H., 1950: Citizenship and Social Class and other Essays. Cambridge, Cambridge University Press.

ONDREJKOVIČ, P., 1997: Katedra sociológie výchovy a mládeže PF UK. Mládež a spoločnosť, č. 2.

ONDREJKOVIČ, P.2000:Sociálna pedagogika a sociálna práca.IN:Súčasný stav sociálnej pedagogiky na Slovensku,Bratislava,UK 2000, 275 s.

ROŠKO, R., 1995: Smer moderné občianstvo. Vydavateľstvo IRIS, Bratislava. s. 100.

STENA, J., et. all., 1990: The Project of the Research Task ”Civil Society forming in Slovakia in the Nineties”. Bratislava, The Institute of Sociology, Slovak Academy of Sciences.

STEIN, G., 1991: Jugendverbände und soziale Problemlagen. In:Handbuch Jugendverbände.Juventa Verlag, Weinham.München,145 s.

Sociológia mládeže ´69 Slovenská ročenka pre teoriu a výskum mládeže. Smena, Bratislava 1969, 149 s.

TOKÁROVÁ, A., 1997: Sociálna práca a ľudské práva. Zost. A. Tokárova. Filozofická fakulta UPJS, Prešov, 247 s.

WALLACE, C., 1993: Koncepcia občianstva v súčasnej svetovej sociológii. Sociológia 25, č. 3, ss. 163-176.

Európska politika mládeže a občianska participácia mládeže

Ladislav Macháček, CERYS FF UCM v Trnave

Základné podmienky sociálnej zmluvy medzi generáciami v Európe sa rapídne zmenili. Ovplyvňujú ich nielen demografické (starnutie populácií krajín EÚ) a sociálne zmeny (predĺženie tranzície mladých ľudí do dospelosti). Vzniká aj obava o súlade potrieb demokratického európskeho vládnutia a ochotou mladých občanov Európy venovať sa verejným otázkam. V Európe treba zastaviť vznikajúcu hrozbu „občianskeho deficitu mládeže".

Tieto zmeny sú vlastne súčasťou komplexného modernizačného procesu, ktorý na prekvapenie mnohých nespočíva iba v informačných technológiách a globalizácii kapitálu, ale zahrňuje v sebe aj procesy *občianskej modernizácie***.** Európska integrácia ako reakcia na globalizačné procesy prináša ďalšiu civilizačnú výzvu aj pre slovenských občanov.

Ako sa to konštatuje v Bielej knihe európsky projekt je sám o sebe mladý, neustále sa formujúci, potrebuje ambície, nadšenie a angažovanosť zo strany mladých ľudí voči hodnotám, na ktorých je založený. „Nadišiel čas, aby sme všetci vnímali mládež ako pozitívnu silu pri budovaní Európy. Očakávame, že vytvoria nové formy spoločenských vzťahov, nájdu rôzne spôsoby vyjadrenia solidarity alebo vyrovnania sa s ľahostajnosťou, pričom v tejto aktivite nájdu aj určité obohatenie."

Biela kniha Európskej komisie: *Nový impulz pre európsku mládež (2001) sa už stáva podnetom pre vznik nových vzťahov a sietí medzi mladými ľuďmi, občianskou spoločnosťou a miestnymi aktérmi.*

Európska multikultúrna spoločnosť očakáva, že najmä medzi mladými ľuďmi bude čo najviac *aktívne učiacich sa*, ktorí budú schopní tvoriť svoje vlastné životné biografie a súčasne participovať na miestnom, národnom a európskom živote.

Občianska participácia ako neformálna výchova k občianstvu

Tieto očakávania si vyžadujú zhodnotiť uplynulú dekádu premien občianskej participácie mládeže a hľadať nové formy výchovy k občianstvu.

V jednom z prvých učebných textov občianskej výchovy určených pre študentov stredných škôl na Slovensku sa uvádza, že zvládnuť ochranu a rozvíjanie demokracie môže úspešne generácia, ktorá získa okrem odborných vedomosti aj schopnosť vytvárať "verejnosť".

Učiť sa byť dobrým občanom znamená vedieť rozpoznať, či štát začína fungovať pod úrovňou našich občianskych možností a súčasne nielen chcieť, *ale aj vedieť ako prejaviť svoj názor a postoj v legálnych verejných formách občianskej a politickej participácie (parlamentné voľby, petície, občianske zhromaždenia, združenia a hnutia).* Aj to všetko spoločne vstupuje do obsahu pojmu *kľúčové občianske kompetencie(CIVICUS 1999).*

Stať sa „občanom" sa zvyčajne spája s tranzíciou dospievajúcich do veku dospelosti. Pritom „skutočnými občanmi" sa nestávajú *automaticky* tým, že dosiahnu vek 18 rokov.

Proces tranzície dospievajúceho do dospelosti sa musí zavŕšiť získaním praktických zážitkov a skúseností v pracovnom procese, ako aj preverením teoretických poznatkov o podstate a fungovaní spoločnosti získaním zážitkov z občianskej participácie. V druhom prípade sa nepokladá až za také samozrejmé, že by bolo potrebné i užitočné preveriť efektívnosť získaných vedomostí a poznatkov o demokratickom občianstve, občianskych právach a povinnostiach.

Podstatou „obratu" je, že sa nielen z obsahového hľadiska rekonštruuje výchova k občianstvu v škole, ale ako *integratívna a legitímna súčasť* výchovno-vzdelávacieho procesu sa začína chápať aj oblasť občianskej participácie detí a mládeže v mimoškolskom čase.

Modernú koncepciu výchovy k občianstvu si už preto viac nemožno predstaviť iba ako koexistenciu, ale skôr ako kooperáciu dvoch rovnocenných aj keď špecifických oblastí výchovy.

Výchova k občianstvu v škole: vo vybraných učebných predmetoch, v špecializovaných predmetoch náuky o spoločnosti, v školských samosprávnych radách.

Občianska participácia mládeže v mimoškolskom čase: združenia dospelých občanov s účasťou detí a mládeže, občianske združenia detí a mládeže, neformálne občianske hnutia a iniciatívy, obecné - mestské parlamenty detí alebo mládeže.

Sociologické analýzy potvrdili, že medzi najvýznamnejšie priestory občianskej spoločnosti, v ktorých sa odohráva zázračný zrod občana, sú združenia detí a mládeže.

Najdiskutovanejší výskumný empirický poznatok je , *že väčšina mladých ľudí (asi 83%) nemá potrebu organizovať sa nielen v mládežníckej organizácii (46,3%), ale ani v akejkoľvek inej organizácii* (37,0%). Už *dlhšie sa hovorí o kríze združovania mládeže, najmä preto, že v občianskych združeniach detí a mládeže klasického typu založeného na riadnom členstve sa objavuje približne iba 6-8% mladých ľudí vo veku od 15 do 26 rokov.*

Občianske združenia sa stretávajú s rozličnými problémami identity a záujmu mladých ľudí. Pochopiteľne, išlo o psychologickú reakciu na vynucovanú organizovanosť pred rokom 1989. Po prelome milénia ide už o sprievodný jav systémovej zmeny na trhu práce. Identita mladých ľudí v tranzitívnom priestore k dospelosti sa stáva oveľa viac ako predtým sociálne a kultúrne neurčitá, hybridná, fragmentovaná a podliehajúca neustálej zmene. Sociálna pozícia „adolescenta“, ale už aj „mladého dospelého“ je dočasná a neurčitá najmä preto, že istota realizácie zásadných životných plánov v budúcnosti neexistuje.

Dôsledkom tejto sociálnej zmeny je *prekvapujúci presun záujmu mládeže z tradičných foriem združovania* v spolkoch a združeniach *s dlhoročným členstvom a dlhodobými záväzkami* na tzv. projektové, krátkodobé, jednorázové, časovo neurčité neformálne združovanie mladých ľudí.

Pre malé jadro *mladých ľudí sa tieto voľnočasové aktivity spájajú nie s relaxačnou, ale skôr s inštrumentálnou funkciou. Sú* nástrojom ich prípravy pre uplatnenie sa na trhu práce a na fóre občianskeho života. V konkurencii občianskych iniciatív a hnutí, spolkov a združení sa pri príprave a realizácii projektov učia prejaviť kreativitu a obetavosť, učia sa presvedčovať a viesť iných, prejaviť schopnosti spolupôsobenia s inými, učia sa získať pre svoje aktivity finančné prostriedky.

Výskumy naznačujú, že prostredie v súčasných združeniach detí a mládeže mladí ľudia vnímajú pozitívne. Participujú na práci združení najmä preto (Macháček, L., 2002), že im umožňuje stretávať sa s ľuďmi, ktorí majú rovnaké záujmy (100%) a poskytuje možnosť sa tu naučiť niečo zaujímavého (93,3%), že sa nenudia (91,7%), že si oddýchnu od problémov v škole alebo na pracovisku (88,3%), ale aj preto, že tu nachádzajú priateľov, keďže neradi bývajú sami (68,3%).

Iniciatívy a hnutia združujúce mladých ľudí na časovo limitovanú dobu rozširujú participáciu mládeže na nové sféry spoločenského života. Vznikajú ako reakcia na civilizačné alebo postmoderné potreby, akými sú ľudské a občianske práva, mier a bezpečnosť alebo zdravé životné prostredie.

Iniciatívy tretieho sektora občianskej spoločnosti *a empirické poznatky* z výskumov mládeže na Slovensku umožňujú konštatovať, že občiansky potenciál detí a mládeže, prejavujúci sa ich participáciou na činnosti združení dospelých pracujúcich s deťmi a mládežou, v združeniach detí a mládeže, v hnutiach a iniciatívach, detských a mládežníckych parlamentoch *spoločne* predstavuje približne 15-20% z vekovej skupiny od 15 do 26 rokov.

To je už priestor, ktorý nemôžeme chápať iba ako priestor pre hru s deťmi a mládežou, to je priestor, ktorý si zaslúži, aby sa aj úsilím rozličných vzdelávacích subjektov menil na neformálnu školu európskeho občianstvu.

Nové iniciatívy v oblasti neformálneho vzdelávania v Európe

Parlamentné zhromaždenie Rady Európy v roku 1999 prijalo výzvu, aby neformálne vzdelávanie ako plánovaný program osobnostnej a sociálnej výchovy mladých ľudí napomáhalo utvárať u mladých ľudí rozličné schopnosti a kompetencie, ktoré nie sú obsiahnuté, ale sú suplementárne k obsahu formálneho vzdelávania. Tento druh vzdelávania má byť dobrovoľným, majú ho viesť pedagogicky kvalifikovaní vedúci v dobrovoľníckom a verejnom sektore, pričom má byť systematickejšie monitorované, analyzované a hodnotené, v niektorých prípadoch certifikované.

V Koncepcii štátnej politiky mládeže do roku 2006, ktorú schválila vláda SR, *sa rešpektuje požiadavka zefektívnenia práce s mládežou v občianskej spoločnosti*: *prehĺbením koordinácie činností jednotlivých občianskych združení detí a mládeže s ostatnými subjektmi tretieho sektora v obci a regióne. V záujme* posilnenia odbornej kompetentnosti a vnímania výchovných funkcií občianskych hnutí detí a mládeže sa očakáva spolupráca vedení združení detí a mládeže s rôznymi akreditovanými pedagogickými inštitúciami (napr univerzity a ich katedry pedagogiky) pôsobiacimi pri odbornej príprave mladých ľudí pre prácu s deťmi a mládežou.

V dôsledku toho sa očakáva, že neformálne vzdelávanie nájde primeranejšie miesto (spoločne s formálnym i informálnym) v celoživotnom vzdelávaní najmä s prihliadnutím na subjektívnu perspektívu učiaceho sa mladého človeka a jeho motiváciu získavať schopnosti a kompetencie v systéme neformálneho vzdelávania.

Z uvedenej koncepcie vyplýva požiadavka aj na rozšírenie a prehĺbenie vedeckej reflexie koordinácie výchovy a vzdelávania v škole a občianskej participácie mládeže na verejnom živote, spolupráce učiteľov spoločenskovedných predmetov a občianskej výchovy s odborníkmi pôsobiacimi v systéme práce s mládežou v jej voľnom čase.

V Európe, ale najmä na Slovensku sa tradične dobre rozvíja spolupráca sociológie mládeže a výchovy a sociálnej pedagogiky a pedagogiky voľného času, ktorá sa pozoruhodným spôsobom prelína v dynamickom rozvoji práce s mládežou po roku 1989.

Projekt výchovy k európskemu občianstvu je výzvou aj pri formulovaní nových výskumných stratégií a realizovaní konkrétnych výskumných úloh, ktoré oslovujú širší okruh spoločenských vied.

Jednou oblasťou výskumnej stratégie je skúmať pedagogicko-sociologické súvislosti profesionalizácie sociálnych pracovníkov *v oblasti európskej práce s mládežou,* vymedziť spoločné prienikové profesné štandardy pre učiteľov (všeobecnovzdelávacich a odborných predmetov) v školách a pracovníkov s mládežou v občianskych združeniach, pripraviť kurikulum pre doplňujúce pedagogické štúdium pracovníkov s mládežou v občianskych združeniach a centrách voľného času na Slovensku.

Druhou oblasťou je iniciovať výskum zameraný na systematické hodnotenie najlepších príkladov z neformálneho a formálneho vzdelávania *v oblasti európskej občianskej politiky mládeže,* skúmať potenciál vzájomného „sebaučenia“ rovesníkov *z rozličných kultúrnych prostredí krajín EÚ v programoch Mládež* pre úspešne tranzitívne procesy do dospelosti.

Cieľom týchto analýz a metodík bude prekonať súčasnú priepasť medzi dvoma profesiami, ktoré sa venujú tranzícii mládeže *do dospelosti v podmienkach zjednocujúcej sa Európy.*

Časť z týchto úloh bude môcť prevziať do svojho programu aj novovzniknuté Centrum pre európsky a regionálny výskum mládeže pri FF UCM v Trnave, ktoré bude spolupracovať s Centrom európskej mládeže v Strasburgu, so Slovenskou pedagogickou spoločnosťou a s IUVENTOU- zariadením MŠ SR.

Poslaním rozličných subjektov uchádzajúcich sa o uznanie ako inštitúcia pre neformálne vzdelávanie je pripraviť projekty, prostredníctvom ktorých by sa učiteľom v školách, ale aj novým generáciám aktivistov mládežníckych združení:

1. sprostredkovali informácie o európskej politike mládeže (Council of Europe and European Commission),
2. sprostredkovali informácie o občianskej politike mládeže v Európe (European Youth Forum).
3. prostredníctvom dokumentačných stredísk vybudovaných v regiónoch Slovenska umožňovalo zoznamovanie sa s najlepšími európskymi metodikami a projektami práce s mládežou z najrozličnejších oblastí života,
4. podporovať uskutočňovanie sociologických, pedagogických a psychologických výskumov detí a mládeže, aby sa neustále rozpoznávali generačné zmeny medzi mládežou,
5. organizovať akreditované pedagogické vzdelávanie pracovníkov pôsobiacich v systéme práce s mládežou na Slovensku, najmä v občianskych združeniach detí a mládeže a v záujmových združeniach dospelých občanov pracujúcich s mládežou,
6. organizovať špecializované vzdelávanie o práci s mládežou vo voľnom čase a občianskej participácii mládeže pre učiteľov špecializovaných učiteľských študijných odborov náuka o spoločnosti.

LITERATÚRA

1. Čapová, M; Sklenárová, I.: Výskum občianskeho vzdelávania štrnásťročných žiakov v SR, Štátny pedagogický ústav, Bratislava 2002.
2. Biela kniha Európskej komisie: Nový impulz pre európsku mládež, IUVENTA, Bratislava 2001.
3. Macháček, L.: Kapitoly zo sociológie mládeže. UCM, Trnava 2002, 236 s.
4. Mládež a európska identita. Projekt EU. www.sociologia.sav.sk/mladez

Občianska a štátna politika mládeže v regiónoch Slovenska

Ladislav Macháček, CERYS FF UCM v Trnave

Nedávno na 6. stretnutí ministrov Rady Európy (Thesaloniki 7.-9.11.2002) zodpovedných za problematiku mládeže sa znovu zvýraznil význam participácie mládeže na riešení vlastných i spoločenských problémov. Tento princíp zdôrazňuje jednoduchú myšlienku: *nerobte pre mládež nič bez nej samotnej.*

V duchu tejto zásady sa za účasti zástupcov skoro 40 členských krajín hľadali odpovede na niektoré otázky, ktoré v úvodnom príhovore sformulovala E. Kourkoulaová, zastupujúca hostiteľské grécke ministerstvo mládeže:

1.Čo má byť hlavnou prioritou mládežníckej politiky, odráža naša súčasná politika výzvy, s ktorými sa stretáva súčasná generácia mládeže?

2. Má byť mládežnícka politika celostná (zaoberať sa všetkými potrebami a problémami mladých ľudí, ako je vzdelávanie, zamestnanie, kultúra a pod.), alebo má byť obmedzená na prácu s mládežou vo voľnom čase a podporovať iba aktivity mládežníckych štruktúr?

3. Ktoré konkrétne opatrenia majú podniknúť vlády členských krajín Rady Európy, aby sa model partnerskej participácie a kooperácie mládežníckych združení a vlád na úrovni Rady Európy implementoval štandardne aj na národnej a regionálnej úrovni?

Výsledkom rokovaní v meste dvoch bratov, otcov našej univerzity, je deklarácia a odporúčania, v ktorých sa na nasledujúce tri roky upresnili hlavné ciele Rady Európy v oblasti mládežníckeho sektoru a prioritné oblasti činnosti

Cieľom ich aktivít bude

1. pomáhať mladým ľuďom hľadať a nachádzať spôsoby, ako sa úspešne vyrovnávať s výzvami rýchlych spoločenských premien a výzvami vyplývajúcimi z ich vlastných ašpirácií,

2. podporovať mladých ľudí, aby sa aj na základe vlastnej občianskej participácie a prostredníctvom neformálneho vzdelávania stávali skutočnými aktérmi v procese európskeho zjednocovania (na princípoch a hodnotách pluralitnej demokracie, ľudských práv a právneho poriadku)a posilňovania občianskej spoločnosti v novej Európe.

Tieto ciele sa budú dosahovať prostredníctvom európskej politiky mládeže

- podporou aktívneho občianstva a participácie mladých ľudí na živote Európy, národných štátov, regiónov a obcí,
- podporou sociálnej kohézie a demokratickej stability v juhovýchodnej Európe,
- podporou prevencie a boja proti násiliu v každodennom živote, sociálnemu vylúčeniu, rasizmu, intolerancii, všetkých foriem diskriminácie.

Ak sa vrátime k inštitucionálnemu zabezpečeniu európskej mládežníckej politiky, ktorá sa hodnotila na stretnutí ministrov, a k úlohe zabezpečiť obdobne realizáciu národnej a regionálnej mládežníckej politiky, treba konštatovať, že inštitúcie mládežníckej politiky, v Európe sú už bohato štruktúrované, pričom sa prelínajú na jednom kontinente subjekty dvoch významných inštitúcií – Rady Európy a Európskej komisie.

Štátnu štruktúru predstavujú Riaditeľstvo pre mládež a šport Rady Európy a ich priamo riadené zložky: Centrum európskej mládeže (EYC) v Strasburgu a Budapešti, ako aj Európsky fond mládeže (EYF), Stály výbor zástupcov ministerstiev členských krajín pre mládež (CDEJ), pridružená európska sieť zástupcov výskumu mládeže členských krajín (NYRC). Zmluvne je zabezpečená spolupráca s Európskou asociáciou pre informačné a poradenské služby pre mládež (ERYICA), Asociáciou pre európsku kartu mládeže (EYCA), Medzinárodnou úniou železničnej dopravy (IUR).

V európskom priestore má významné postavenie aj Európska komisia Európskej únie, ktorej oddelenie pre kultúru a výchovu k občianstvu sa intenzívne venuje problematike neformálneho vzdelávania mládeže. Zatiaľ sa jej aktivity dotýkajú predovšetkým členských

krajín Európskej komisie, ale na niektorých podporných programoch ako *Mládež pre Európu* a v súčasnosti *Mládež* môžu participovať aj krajiny, ktoré sa o členstvo uchádzajú, medzi nimi Slovenská republika.

Okrem štátnych inštitúcii ovplyvňujú európsku politiku mládeže aj subjekty občianskej spoločnosti, ktoré zastupuje predovšetkým Európske fórum mládeže (EYF) ako reprezentant medzinárodných organizácií mládeže a národných rád mládeže členských krajín RE.

Pre oblasť miestnej a regionálnej politiky mládeže v Európe má dôležitý význam Congres of Local and Regional Authorities for Europe (CLRAE) ako konzultatívny orgán Rady Európy. Jedným zo stálych výborov Kongresu je výbor pre kultúru, vzdelávanie, mládež a šport. Postoj starostov miest a obcí a predstaviteľov európskych regiónov k významu mládeže vyjadruje Charta o participácii mladých ľudí na živote municipality a regiónov z roku 1992, ktorá sa po 10 rokoch bude aktualizovať.

Pochopiteľne, európska inštitucionálna štruktúra zabezpečujúca mládežnícku politiku sa nemôže zrovnávať s možnosťami jednotlivých európskych krajín, akou je aj Slovenská republika, prípadne jej regióny. Na celoslovenskej úrovni operuje predovšetkým MŠ SR a jeho odbor detí a mládeže, jej priamo riadené organizácie IUVENTA a UIP, Rada mládeže Slovenska, Grémium tretieho sektora.

Zhodnotenie skúseností z rozvoja miestnej a regionálnej práce s mládežou na Slovensku naznačujú, že predstavitelia miestnej a regionálnej samosprávy si začínajú uvedomovať, že ich spojencom môžu byť rozličné subjekty občianskej spoločnosti - združenia, hnutia a iniciatívy. Cyklus seminárov o participácii NAFYD IUVENTA (V. Jankovičová) potvrdil, že v trnavskej oblasti predstavujú subjekty občianskej politiky mládeže nielen významný potenciál politického vplyvu na rozhodnutia samosprávnych orgánov, ale aj možné nevyčerpateľné zdroje kreativity a svojpomocnej aktivity v oblasti sociálnej práce s mládežou v regióne.

Na druhej strane si reálny vplyv na mládežnícku regionálnu politiku vyžaduje primeranú odbornú kompetentnosť. Nestačí iba artikulovať oprávnené záujmy mladej generácie. Treba preukázať, že subjekty občianskej spoločnosti vedia koncipovať dobré ucelené programy a v ich rámci realizovať konkrétne projekty.

Občianske združenia mládeže a ich národné republikové zastrešenie v podobe rád mládeže ako „združenia združení“ predstavujú najvýznamnejšieho inštitucionálneho aktéra, reprezentujúceho mladú generáciu v jej partnerskom vzťahu so staršími generáciami reprezentovanými verejnou správou.

Osobitne významný je v súčasnosti projekt rozvoja regionálnych štruktúr občianskych združení mládeže vo väzbe na reformu verejnej správy.

Regionálna rada mládeže sa chápe ako strešná organizácia zastupujúca pluralitu politických, záujmových, konfesionálnych občianskych združení detí a mládeže, ako partner príslušného orgánu zodpovedného za formovanie koncepcie regionálnej starostlivosti o deti a mládež, ktorého hlas by sa mal rešpektovať pri stanovovaní priorít regionálnej mládežníckej politiky a jej finančnom zabezpečení.

Regionálne rady mládeže, ktoré začali pôsobiť na úrovni súčasných samosprávnych krajov, majú prirodzenú šancu stať sa prirodzeným partnerom verejnej správy v regióne.

Významnou formou naštartovania práce s mládežou v regióne môže byť Parlamentný deň mládeže (forma „vypočutia” mládeže) a súťaž Obec s najpriateľskejším vzťahom k mládeži. V oboch prípadoch máme metodiku rozpracovanú a je tu aj možnosť metodickej spolupráce s partnerom v Dolnom Rakúsku.

Mestá a obce sa stávajú partnerom pre najrozličnejšie subjekty pracujúce s deťmi a mládežou, ktoré sa snažia získať ich podporu pri realizácii svojich projektov, alebo prezentujú požiadavky detí a mládeže miestnym zastupiteľstvám. V obci, ale najmä v takých veľkých mestách, akým je Trnava, vzniká otázka, či stačí, aby v mestskom zastupiteľstve

pracovala iba komisia pre prácu s mládežou zložená z poslancov a odborníkov a v najlepšom prípade s jedným zástupcom mládežníckeho združenia, alebo sa súčasne kreuje tzv. detský a mládežnícky parlament.

Je tu jeden problém, ktorý signalizoval výskum mládeže krajských miest z roku 2000 a pripomenula nám ho aj porada ministrov: *participácia alebo účasť sa nechápe ako účasť na spolurozhodovaní.*

Z metodického hľadiska možno identifikovať **dva varianty** participácie mládeže na riešení vlastných problémov života v obci.

Na Slovensku prevažuje model zjednocovania zástupcov študujúcej mládeže v meste a ostatných subjektov pôsobiacich v oblasti práce s mládežou do podoby Mladého parlamentu ako občianskeho združenia, ktoré sa definuje ako partner miestneho zastupiteľstva a jeho komisie pre prácu s deťmi a mládežou. Z toho často vyplýva vnímanie tohto združenia ako nátlakovej skupiny, ktorá sťažuje život otcom mesta, alebo obce svojimi požiadavkami a ich medializáciou na verejnosti. Existujú poznatky, že potenciál tejto formy výchovy k parlamentarizmu sa na Slovensku vyčerpáva najmä vtedy ak iniciatívy a námety kreované na tejto platforme zostávajú bez povšimnutia príslušných subjektov verejnej správy.

Iný model (realizovaný v Hodoníne v ČR) zabezpečuje, aby mládež žijúca na území mesta mala možnosť pracovať v miestnom zastupiteľstve prostredníctvom komisie, ktorá má všetky práva ako iné komisie, napr. povinné prerokovanie jej návrhov na zasadaní zastupiteľstva, povinnosť vyjadriť stanovisko primátora k jej návrhom a podobne.

V oboch prípadoch platí, že mládež musí venovať pozornosť výberu, neustálej výmene a permanentnej príprave svojich zástupcov, aby dokázali ich záujmy artikulovať, legitimizovať a legalizovať napr. v podobe uznesenia miestneho zastupiteľstva.

Pre partnerský vzťah zastupiteľstva k zástupcom mládeže je nesporne jednou z najdôležitejších otázok, aby ich legitimita bola odvodená analogickým spôsobom, ako je to v prípade poslancov miestneho zastupiteľstva. To značí, že okrem zástupcov občianskych združení detí a mládeže alebo iných občianskych združení a hnutí by do mládežníckeho parlamentu mesta alebo obce mali byť tradičnou volebnou procedúrou zvolení zástupcovia škôl všetkých druhov a domovov detí a mládeže.

Z uvedenej koncepcie regionálnej politiky mládeže vyplýva požiadavka prehĺbiť vedeckú reflexiu koordinácie výchovy a vzdelávania v škole a občianskej participácie mládeže na verejnom živote.

Časť z týchto úloh bude môcť prevziať do svojho programu aj novovzniknuté Centrum pre európsky a regionálny výskum mládeže - Centre for European and Regional Youth Studies - Trnava .

Jeho hlavnou úlohou bude sprístupňovať odborníkom v Slovenskej republike informácie o európskej politike mládeže, bude budovať dokumentačné stredisko, uskutočňovať sociologické výskumy mládeže, pomáhať pri rozpracovaní metodík práce s mládežou, organizovať vzdelávanie pracovníkov pôsobiacich v systéme práce s mládežou na Slovensku.

Projekt európskej integrácie predstavuje viac, ako by sa zdalo na prvý pohľad investície do etosu (základné hodnoty, vízie sveta, práva a povinnosti demokratického občianstva) a eposu (veľké osobnosti a udalosti, predstavujúce európske dedičstvo umenia, vedy a kultúry). Projekt európskeho zjednocovania poskytuje šancu aj regiónom, aby sa usilovali včleniť svoje hodnoty a osobnosti do klenotnice európskej kultúry aj prostredníctvom výchovno-vzdelávacieho procesu mladej generácie a podpory jej občianskej participácie.

Poznámky

1 Projekt KERNEUROPA: Interregionálna spolupráca pri výchove k európskemu občianstvu a regionálnej identite (2003)

CERYS FF UCM, Grémium tretieho sektora Trnavska, Rada mládeže trnavského samosprávneho kraja a Úrad predsedu TSK pripravia projekt, ktorého cieľom je rozvoj interregionálnej spolupráce občianskych združení, hnutí a iniciatív Trnavska, Dolného Rakúska, Břeclavska a Hodonínska v oblasti práce s mládežou zameranej na výchovu mládeže k európskemu občianstvu a spoločnej „kerneuropa“ identite. Na tomto projekte budeme spolupracovať s Pobočkou Slovenskej pedagogickej spoločnosti pri SAV v Trnave, sekciou mládeže Slovenskej sociologickej spoločnosti pri SAV a Spoločnosťou pre regionálnu politiku pri SAV a NAFYD IUVENTA. Využijeme dlhoročné kontakty s Referátom pre prácu s mládežou (Landesjugendreferat) vlády Dolného Rakúska.

Finančný grant pre kontaktný seminár poskytol Mládež –NAFYM Bratislava

LITERATURA

Chisholm, L. - Kovacheva, S.: Exploring the European youth mosaic. The social situation of young people in Europe. Council of Europe Publishing. Strasbourg 2002, 86 p.

Williamson, H.: :Supporting young people. Principles, policy and practice. Council of Europe Publishing. Strasbourg 2002, 128 p.

Eberhad, L.: The Council of Europe and youth. Thirty years of experience. Council of Europe Publishing. Strasbourg 2002, 56 p.

Macháček, L.: Kapitoly zo sociológie mládeže. UCM, Trnava 2002, 326 s.

Európske občianstvo: výchova v škole a mimo školy

Ladislav Macháček, CERYS-Centrum pre európsky a regionálny výskum mádeže pri FF UCM v Trnave

Európsku integráciu nedávno prezentoval na XV. svetovom sociologickom kongrese v Brisbane-Austrália A. Martinelli, prezident Medzinárodnej sociologickej asociácie, ako ojedinelý experiment modernej doby, v ktorom sa spájajú politické a ekonomické prvky s občianskymi a kultúrnymi prvkami.

Projekt európskeho zjednocovania skutočne venuje veľkú pozornosť ethosu (ľudské hodnoty, vízie premien sveta, občianske práva a povinnosti) a eposu (osobnosti, produkty a udalosti predstavujúce európske kultúrne dedičstvo). Poskytuje nezvyčajnú šancu všetkým národným štátom, aby sa usilovali včleniť svoje hodnoty a osobnosti nielen do spoločnej európskej klenotnice, ale aj do programov výchovnovzdelávacieho procesu mladej generácie.

Medzinárodný výskum *Orientácia mladých mužov a žien na občianstvo a európsku identitu,* ktorý sa začal v roku 2002 v spolupráci sociológov Veľkej Británie, Španielska, Nemecka, Rakúska a Slovenska na výskumných vzorkách 400 respondentov vo veľkých mestách týchto krajín, umožňuje komparovať aj vzájomné postoje mladých Viedenčanov a Bratislavčanov. (Bližšie informácie o výskume pozri wwwsociologia.sav.sk/mladez).

Pre mladých Bratislavčanov najpopulárnejšou destináciou pre návštevy v európskom priestore už nie je Česko (54%), aleRakúsko (67%). Nasleduje Chorvátsko (41%), Maďarsko (33%) a Taliansko (33%). Napriek tomu, že pre globalizačné trendy je typický boom zvládania anglického jazyka, v súčasnej mladej generácii Bratislavčanov dominuje ovládanie nemeckého (19%) pred anglickým (11%) jazykom.

Snaženie Slovenska naskočiť do rozbehnutého integračného vlaku Európskej únie nezáleží ako sa to často jednostranne zdôrazňuje, od podpory a solidarity jeho susedov, ale aj od občianskeho rozvoja jeho vlastných obyvateľov.

Zatiaľ pre Slovákov platí, že v Rakúsku, podľa vyjadrenia mladých Viedenčanov, by ich akceptovali ako imigrantov bez obmedzení iba na úrovni imigrantov z iných krajín sveta (34-33%). Rakúšania sú pochopiteľne viac otvorení pre občanov z krajín Európskej únie. Bratislavčania by akceptovali imigrantov z krajín EÚ, to sa týka aj Rakúska, na podstatne vyššej úrovni (45%) ako imigrantov z iných európskych (13%) i neeurópskych krajín (11%). Možno to interpretovať ako výsledok doterajších prístupových procesov a ako očakávanie úspešného zavŕšenia európskehho integračného procesu.

Pre mladých občanov Bratislavy je typickejšie akceptovanie imigrantov s istými obmedzeniami, kým pre Viedenčanov je typickejšie ich akceptovanie bez obmedzení, najmä pokiaľ sa to týka imigrantov uchádzajúcich sa o politický azyl z dôvodov poškodzovania ľudských práv a násilia.

Ak sa chceme lepšie pozrieť na to, čo sa skrýva za pojmom ”obmedzenia” alebo za pojmom ”podmienky pre získanie štátneho občianstva”, musíme si ujasniť, že tieto podmienky sú moderné – občianske (uznávať zákony a inštitúcie, hovoriť štátnym jazykom, pracovať alebo žiť v krajine istú dobu) a nemoderné – etnické (mať predkov z danej krajiny, aspň jeden rodič z krajiny, narodiť sa v krajine).

Už iba prvý pohľad nám prezrádza, že rovnako Viedenčania ako Bratislavčania pristupujú k ”obmedzeniam-podmienkam” *predovšetkým moderne-občiansky (60-90%). Iba menšia, aj keď z mnohých hľadísk nezanedbateľná časť preferuje ešte etnické podmienky (10-30%).*

Vo všetkých indikátoroch, bez rozdielu, majú Bratislavčania vyššie zastúpenie, vyžadujú prísnejšie kritériá pre prípadné udelenie štátneho občianstva (napr. pracovať v krajine 5 rokov). Pre Bratislavčanov je typická ďalšia zvláštnosť. So získaním štátneho občianstva spájajú aj isté prejavy psychologickej identifikácie sa s novou krajinou ako novou vlasťou, prípadne pokladajú za dôležité, aby uchádzači uspeli vo vedomostnom teste o Slovensku, jeho

minulosti a súčasnosti. Je zrejmé, že sa tu asi prejavuje vplyv mnohokrát opakovaných slávnostných procedúr v USA a Austrálii, ktoré sa spájajú s udeľovaním občianstva.

Netreba skrývať, že mladí Bratislavčania prejavujú akosi viac xenofobické postoje, ktoré sa prejavujú napr. v spomínananých "náročnejších" podmienkach obmedzujúcich získanie štátneho občianstva.

Majú však aj pozoruhodne rozporuplný postoj k etnickým menšinám žijúcim na Slovensku. Na jednej strane hodnotia vysoko, že kultúry etnických menšín sú dobré pre kultúru našej krajiny a súčasne na tej istej úrovni tvrdia, že by tu malo žiť menej ľudí iných národností (40%). Oveľa viac ako mladí Viedenčania sa domnievajú, že pre krajinu je lepšie, ak tu všetci dodržiavajú rovnaké zvyky a tradície (34%).

Mladí Viedenčania majú v tejto oblasti svojich postojov akúsi lepšiu logiku a poriadok. Dalo by sa to vyjadriť takto:
- kultúry etnických menšín pokladajú za prínos (55%),
- v menšej miere požadujú, aby všetci dodržiavali rovnaké tradície a zvyky (12%)
- a rovnako menej (14%) kategoricky protestujú proti tomu, aby v krajine žilo viac ľudí takýchto národnostných menšín.

Do akej miery súhlasíte s nasledujúcimi názormi, ktoré hovoria niektorí ľudia

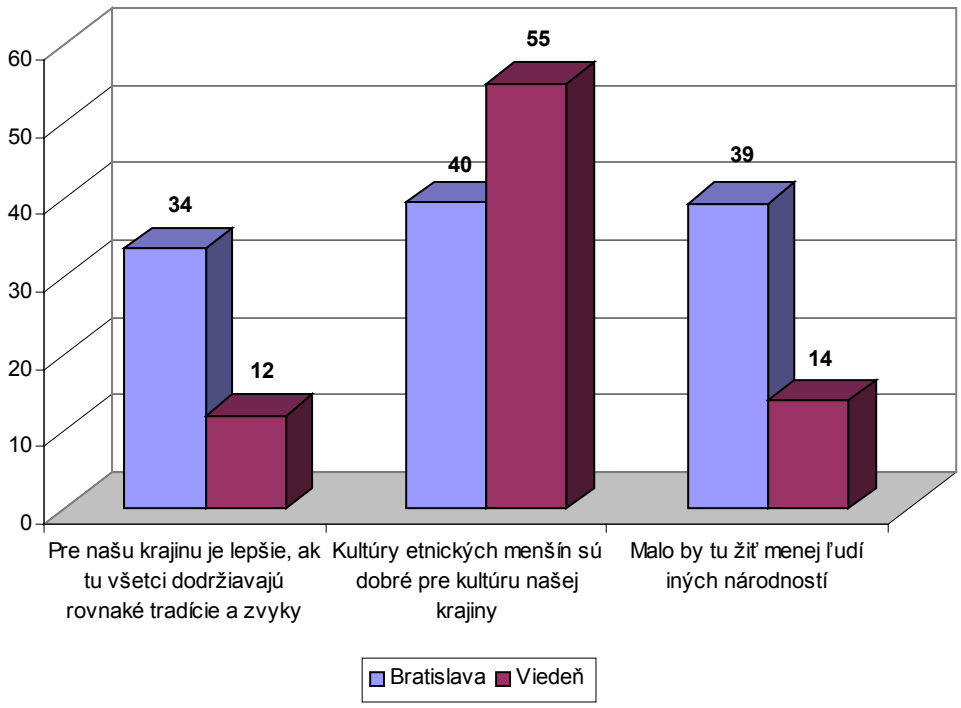

Ako si možno vysvetliť vyššiu mieru etnickej intolerancie, rasizmu či xenofóbie na Slovensku?

Spočíva predovšetkým v tom, že etnické menšiny, o ktorých sa vedie rozprava u nás (najmä Rómovia) a v Rakúsku (najmä Turci), sú svojou povahou a pripravenosťou akceptovať aspoň občianske podmienky štátneho občianstva zásadne odlišné.

Napokon slovenská spoločnosť sa ešte iba učí akceptovať a spolunažívať s najrozmanitejšími etnickými skupinami, ktoré iba Slovenskom prechádzajú za lepším životom do Česka, Nemecka a Rakúska.

Netreba zabudnúť, že Rakúsko poznáme ako krajinu, ktorá celé desaťročia zohrávala významnú úlohu v prijímaní najrozličnejších utečeneckých vĺn z európskych i neeurópskych krajín, Slovensko nevynímajúc.

Je tu ešte jedna dôležitá okolnosť, ktorá sa týka uvedených zistení. Je to celý komplex otázok výchovy mládeže k občianstvu a k európskym hodnotám a kultúrnym tradíciám v škole i mimo nej.

Spomínate si na to, že by ste sa v škole učili niečo o EÚ alebo ES - parlamente, zákonoch, politike v rôznych oblastiach alebo členských štátoch?

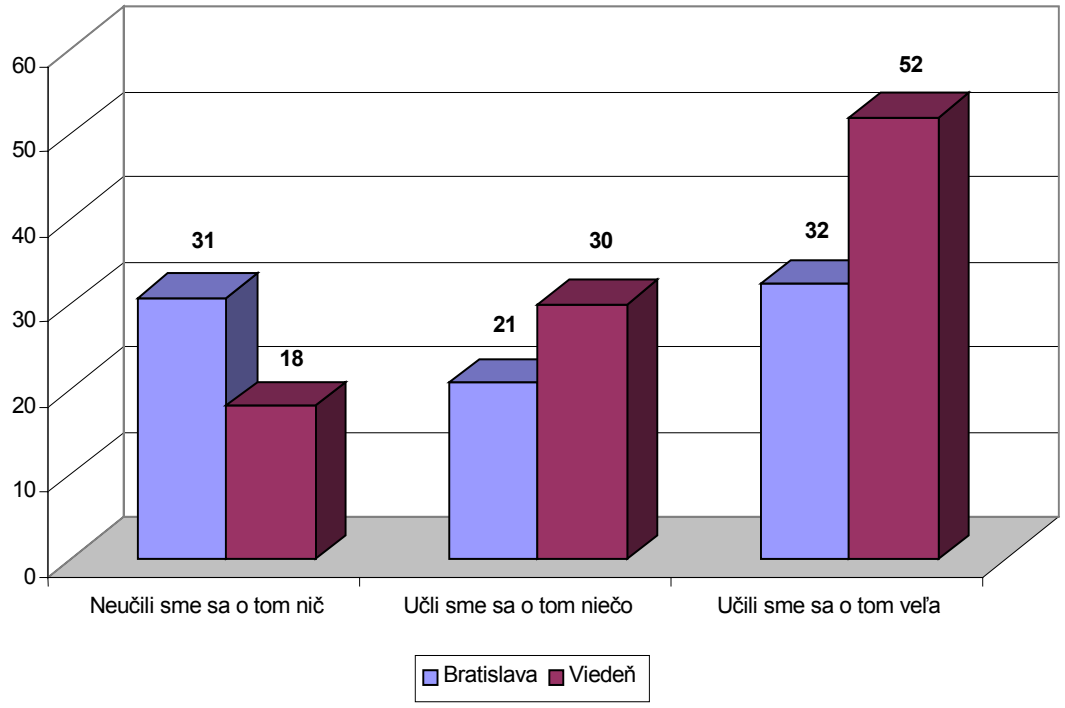

Zásadné je zistenie, že mladí Bratislavčania v základných a stredných školách sa o Európskej únii, o jej politike v najrozličnejších oblastiach učili iba veľmi málo alebo skoro nič.

Podrobnejšia analýza ukazuje, že vo všetkých položkách, ktoré sme predostreli našim respondentom, sa mladí Viedenčania učili alebo zúčastňovali viac ako mladí Bratislavčania.

Čo sa týka problémov intolerancie a xenofóbie máme vo výskume zaradenú jednu položku, ktorá sa týka učenia sa o sviatkoch v iných náboženstvách alebo kultúrach. Je to položka, ktorá v Rakúsku má najvyššie zastúpenie a možno teda predpokladať, že mladí Viedenčania sa aj v škole dozvedia veľa o etnických menšinách žijúcich aj v Rakúsku, o ich sviatkoch či náboženských zvykoch. Aj to môže vysvetlovať zistené rozdiely.

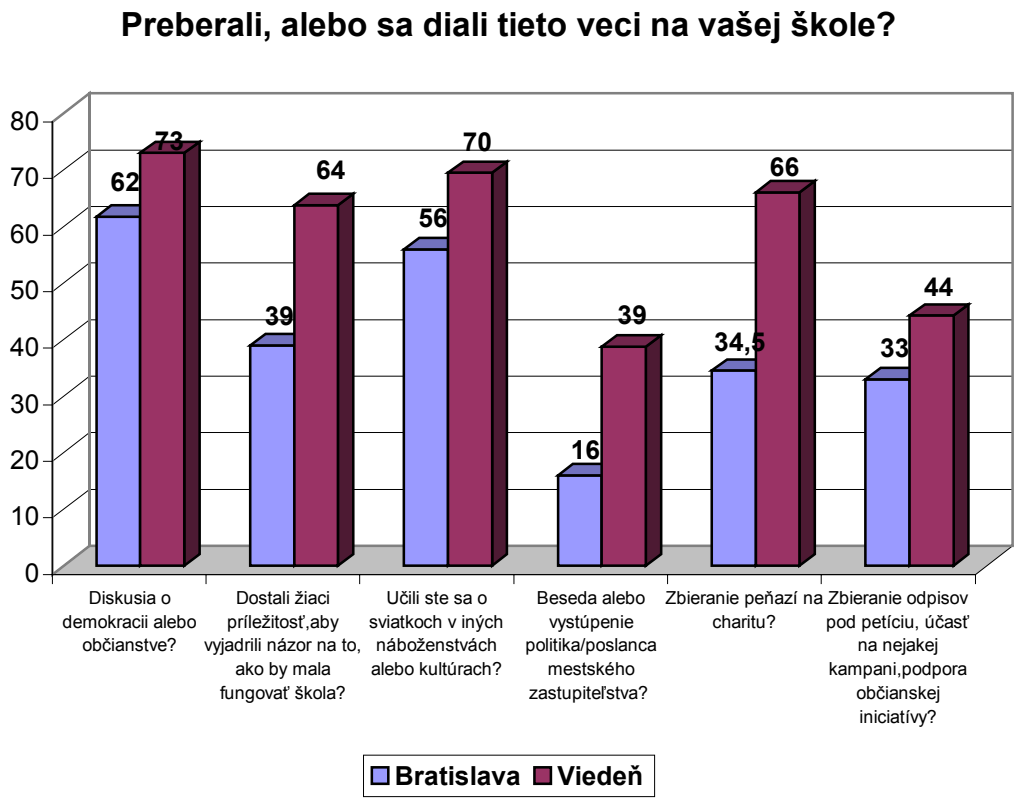

Získané poznatky sociologického výskumu naznačujú dve zaujímavé súvislosti.

Prvou osobitosťou je, že v rakúskej škole sa dejú celkom často rozličné občianske, ba dokonca politické akcie a podujatia. Vzhľadom na relatívne zrejmú tendenciu vytesniť stranícku politiku mimo školských stien u nás po roku 1989 by sme sa nemali čudovať zreteľným rozdielom na Slovensku a v Rakúsku.

Iste by sme však mohli uviesť množstvo príkladov, ako sa mladí ľudia v Bratislave zúčastňujú najrozličnejších občianskych a verejných akcií a podujatí v mimoškolskom čase aj prostredníctvom členstva v športových, ekologických, mládežníckych a iných typoch združení a spolkov, aktivít voľnočasových zariadení. Vo výskume uviedlo približne 15%-20% mladých ľudí v Bratislave, že na takýchto aktivitách participujú.

Druhou osobitosťou je klasický rozpor medzi vysokou úrovňou učenia sa o demokracii alebo občianstve a príležitosťou vyjadriť sa o tom ako by mala fungovať škola, školská a triedna samospráva. Tento rozpor sa zdá byť prirodzený, nakoľko sa v škole predovšetkým vyučuje a vzdeláva.

Alarmujúco túto skutočnosť na Slovensku dokumentujú aj medzinárodné porovnávania o participácii žiakov na pôde školy (žiacky parlament), ktorá zďaleka nedosahovala úroveň angažovanosti v iných krajinách. Ich zapojenosť bola takisto hlboko podpriemerná. Ak medzinárodne participovalo v žiackom parlamente 28% žiakov, v SR participovalo iba 3% žiakov, čo bola najnižšia hodnota zo všetkých zúčastnených krajín.(Čapová, M; Sklenárová, I.: Výskum občianskeho vzdelávania štrnásťročných žiakov v SR, CIVIC EDUCATION STUDY, Štátny pedagogický ústav, Bratislava 2002)

Napodiv mladí Viedenčania dostávali nezvyčajne viac príležitostí participovať na fungovaní svojej základnej a strednej školy. Projekt KERNEUROPA konkrétne demonštroval, že v rakúskych školách mali k tomu utvorené platformy, kde mohli a dokonca museli vyjadrovať svoje názory a prejavovať postoje, kde sa učili nie iba o demokracii, ale získavali skúsenosť s fungovaním demokracie. Obdobne sa v Rakúsku uskutočnil už 51.

ročník súťaže o najlepší prejav medzi študentmi stredných škôl. Je to skvelá forma, ako vyhľadávať mladých ambicióznych ľudí so záujmom o veci verejné a poskytnúť im príležitosť prekonávať prirodzený ostych a získať prax vo vystúpeniach na verejnosti. Túto schopnosť a zručnosť budú potrebovať nielen ako manažéri vo firmách, ale aj ako občania pri najrozličnejších príležitostiach riešenia sporov s politickou a ekonomickou mocou.

KAPITOLA II

Metodika práce s mládežou v oblasti výchovy k európskemu občianstvu

METODIKA 1

Študentská rada na strednej škole

Úvod

Demokracia sa v rámci Európskej únie a Európy vyskytuje v mnohých podobách a existuje na viacerých úrovniach. Občania každého veku by mali byť schopní prispievať svojimi názormi na riešenie problémov, ktoré ich ovplyvňujú: od Európskej komisie a Európskeho parlamentu až po takú základnu formu demokracie, akými sú študentské rady. Nikde to nie je dôležitejšie ako na mieste, kde mladí ľudia trávia najviac času - v škole. Európska komisia finančne podporuje všetko, čo posunie kvalitu a úroveň demokratickej reprezentácie a spoluúčasti medzi mladými ľuďmi. Školský zákon z roku 1998 v Írsku zaväzoval školskú radu podporovať, pomáhať a asistovať študentom, ktorí chceli založiť študentské rady.Tento materiál spracovala Rada mládeže Írska ako pomôcku pre študentov, školské rady, učiteľov, rodičov a ostatných, aby mohli založiť a viesť úspešné študentské rady.

Národná rada mládeže Írska podnikla rozsiahly výskum pri vypracovávaní tohto materiálu.Tento výskum obsahoval: dotazníky riaditeľov, reprezentatívnu vzorku študentov z rozdielnych typov škôl, členov študentských rád diskutujúcich o svojich záujmoch, potrebách a skúsenostiach s trénovaným moderátorom. Preskúmali dokumenty študentských rád, prípady dobrej praxe, niektorých študentských rád.

Kapitola 1
Študentská rada

Čo je študentská rada

Študentská rada je skupina študentov druhého stupňa na škole, ktorí sú volení na reprezentáciu svojich spolužiakov. Študentská rada je obyčajne zostavená zo študentov zvolených svojou vlastnou triedou a môže zahrňovať učiteľov, riaditeľa školy alebo iných členov školského zboru. V niektorých prípadoch môže tiež zahrňovať člena školskej rady.

Cieľom študentskej rady je správať sa ako reprezentatívne teleso a udržovať kontakt so študentami, učiteľským zborom, školskou radou a združením rodičov vo veciach dôležitých pre mladých ľudí v rámci školy. Poslanie, povinnosti a aktivity študentskej rady môžu byť na každej škole iné.

Analýzy v Írsku ukázali, že v školských študentských radách sú okrem študentov aj učitelia (81%), riaditelia škôl (26%), zástupcovia rodičov (2%), iní členovia školskej rady (2%).

Čo môže robiť študentská rada?

Študentská rada je hlavne hlasom študentov a ich tribunálom na prácu so štruktúrami vnútri školy.

Študentská rada môže tiež:

- diskutovať o dôležitých veciach pre študentov a navrhovať riešenia,
- umožniť, aby sa v škole organizovali dodatočné študijné aktivity,
- poskytnúť príležitosti pre získanie finančných prostriedkov, ktoré môžu pomocť uskutočňovať dodatočné študijné aktivity,
- podporiť atmosféru spolupráce medzi študentami a učiteľským zborom,
- podporiť študentov, aby vystupovali v súlade s demokratickými princípmi a aby boli nezávislí,
- pomôcť študentom, aby sa spájali s ostatnými študentskými radami a podporiť partnerstvo a priateľstvo,
- utvoriť tribúnu pre študentov, aby mohli hlasovať o veciach, ktoré sú pre nich dôležité,
- podporiť u študentov rozvoj ich schopností, vedomostí a zručností,
- poskytnúť študentom príležitosť odporúčať zmeny súvisiace s chodom školy,
- predstavovať komunikačné prepojenie medzi autoritami školy a študentami.

Prečo je študentská rada potrebná?

Študentská rada je potrebná preto, lebo:

- študenti môžu hovoriť o veciach, ktoré ovplyvňujú ich život,
- študenti sa stávajú zodpovednejšími,
- umožňuje, aby študenti získali hodnotné organizačné schopnosti,
- dáva študentom a učiteľom príležitosť rozvinúť pracovné vzťahy prinášajúce spoločný úžitok,
- poskytuje hodnotné informácie o dôležitých veciach,
- významne ovplyvňuje koncepciu a praktickú stránku prejavovania sa participácie mládeže.

Čo hovoria riaditelia škôl o študentských radách?

Zo zoznamu možných funkcií a aktivít, ktoré sa spájajú so študentskou radou uprednostnili riaditelia škôl tieto aktivity v poradí podľa dôležitosti:

1. Pomáha študentom, aby z nich boli zrelé, sebavedomé, nezávislé osobnosti.
2. Podporuje atmosféru spolupráce medzi študentmi, učiteľským zborom,vedením školy a školskou radou.
3. Predstavuje nástroj komunikácie študentov s vedením školy.
4. Dáva študentom a učiteľskému zboru príležitosť spolupracovať v oblastiach spoločného záujmu.
5. Umožňuje študentom predkladať odporúčania, ktoré sa týkajú činnosti školy.
6. Predstavuje komunikačný kanál vedenia školy so študentmi.
7. Vystupuje ako možnosť na získanie praktických skúseností demokracie.
8. Dáva študentom príležitosť komunikovať medzi sebou.
9. Pomáha rozvinúť praktické organizačné zručnosti medzi študentmi.
10. Posilňuje v škole discipline.

Čo hovoria študenti o študentských radách?

Zo zoznamu možných funkcií a aktivít, ktoré sa spájajú so študentskou radou, uprednostnili študenti tieto aktivity v poradí podľa dôležitosti:

1. Organizovať mimoškolské aktivity, šport, diskotéky, školské výlety atď.
2. Organizovať finančné zbierky pre mimoškolské aktivity.
3. Zbierať peniaze na charitu.
4. Umožniť, aby študenti a školský zbor komunikovali a spolupracovali.
5. Poskytovať špeciálne služby pre študentov, napr. školský obchod.
6. Umožniť, aby študenti hlasovali a učili sa o sociálnych problémoch.
7. Pomôcť študentom rozvinúť organizačné schopnosti.
8. Komunikovať so školskou radou.
9. Pomáhať s údržbou školy, zberom odpadkov, obrábaním pôdy.
10. Zlepšiť disciplínu v škole.

Rozdiely v priroritách študentov a riaditeľov

Študenti a riaditelia škôl majú rozdielne názory na existenciu a činnosť študentských rád. Fungovanie študentských rád v školách môže spôsobiť nezhody. Rozdielne očakávania možno zmeneniť prostredníctvom komunikácie a hľadania kompromisu. Študenti, učitelia, riaditelia a školská rada si musia uvedomiť, že každá skupina môže mať rozdielne očakávania o pôsobnosti študentskej rady. Je rozumné diskutovať o týchto očakávaniach a v prípade potreby dosiahnuť súlad prostredníctvom kompromisu.

Kapitola 2
Začíname od nuly - prvé kroky

Prvý krok

Študentská rada musí niekde začať. Musí sa urobiť prvý krok. Existuje veľa spôsobov, ako ich uskutočniť. Môžete uplatniť jeden z nich alebo ich kombináciu.
- Niekoľkí študenti spolu s učiteľom podajú návrh triede.
- Zvolený triedny funkcionár preberie iniciatívu a vyzve skupinu študentov, aby zorganizovali voľby a založili radu.
- Malá skupina študentov prediskutuje návrh neformálne.
- Školská rada prediskutuje návrh a spýta sa študentov na ich názor.
- Niektorí študenti so skúsenosťami s prípravami obdobných podujatí alebo zhromaždení využijú svoje organizačné schopnosti a ďalej rozvíjajú návrh študentskej rady.
- Zvolá sa stretnutie študentov z vyšších ročníkov.
- Zvolá sa stretnutie celej školy.
- Študenti podpíšu petíciu, ktorou vyjadria svoj záujem o založenie študentskej rady.
- Na nástenku sa dajú informácie o založení študentskej rady s cieľom nájsť u študentov odozvu.
- Záležitosť sa prerokuje na vyučovacej hodiny predmetu občianska náuka, náboženstvo, dejepis alebo geografia.

Ďalší krok

Konkrétnejšie kroky môžeme podniknúť, ak sme zaznamenali širší ohlas od študentov, zamestnancov a vedenia školy. Môžete uplatniť jeden alebo viacero príkladov:
- Požiadame skupinu zástupcov triedy, aby dobrovoľne pomáhali pri vysvetľovaní pravidiel a štruktúry pri založení študentskej rady.
- Jeden zo zamestnancov školy môže byť menovaný za facilitátora aktivít.
- Návrhy na zloženie študentskej rady by mali byť v súlade s typom školy.
- Vypracuje sa súhrn pravidiel.
- Načrtne sa zasadací poriadok pre stretnutia.
- Navrhne sa spôsob komunikácie medzi študentskou radou a ostatnými zložkami v škole
- Na základe dohodnutých spôsobov a postupov sa môžu zorganizovať voľby.
- Študenti môžu odsúhlasiť návrh podpísaním petície.
- Zvolá sa zhromaždenie študentov s cieľom vypracovať návrh a nájsť odozvu pre návrhy na činnosť.

Dôležitá rada

Pokúste sa zaangažovať čo najviac ľudí. Študentské rady sú bežne kritizované za to, že sú zostavené z malého počtu ľudí z rovnakej triedy alebo skupiny priateľov. Úspešná študentská rada je tá, ktorá zaangažuje široký okruh ľudí.

Skutočný prípad: Kazuistika študentskej rady - County Monaghan škola

Nasledujúci prípad založenia študentskej rady je zo školy v okrese Monaghan. Napísal ho člen Národného parlamentu mládeže, ktorý bol aj zakladateľom jej študentskej rady.

V triede existovala neformálna skupina študentov, z ktorých časť boli zástupcovia triedy. Na začiatku školského roka sa niekoľko študentov dalo dokopy a prediskutovali návrh založenia študentskej rady. Spolu so zástupcami triedy vypracovali návrhy.

Návrh bol pripravený s dôrazom na tieto otázky:

- **Prečo škola potrebovala študentskú radu?**
- **Čo by mohla študentská rada robiť a aké by boli jej ciele?**
- **Navrhovaná štruktúra tejto novej rady a povinnosti zaangažovaných študentov.**

Návrh bol prezentovaný riaditeľovi školy s písomnou podporou študentov a zástupcov tried. Návrh bol prediskutovaný zamestnancami a vymenovaný jeden, ktorý mal sprostredkovať komunikáciu so študentmi.

Nová rada začala pracovať koncom septembra. Na podporu študentskej rady škola založila bankové konto. Rada dostala školenie pre tímovú prácu.

Rada si v svojom prvom roku vzala na starosť množstvo projektov vrátane protidrogovej kampane a kampane proti šikanovaniu. Prieskum, ktorý sa týkal školskej uniformy, bol vedený v rámci školy. Výsledky boli prezentované riaditeľovi školy a prejavila sa v mnohých zmenách školskej uniformy v priebehu 5 rokov. Sekcia rady pre šport bola vymenovaná na organizovanie aktivít, ktoré navrhovali študenti či už priamo alebo prostredníctvom svojich zástupcov alebo vhadzovali svoje návrhy do určenej škatule.

Počas Dňa bez uniformy bolo vyzbieraných takmer 1000 libier na charitu. Hudobné skupiny, tanečné workshopy, film a dráma boli aktivitami tohto dňa. Počas celého roka sa organizovali mnohé výlety a návštevy kín.

Postupom času sa vyskytli problémy, ktoré súviseli najmä s nedostatkom motivácie a nových nápadov. Združenie rady zistilo, že vytvorenie kalendára udalostí na začiatku školského roka skutočne pomáha. Väčšinu nápadov na zaradenie do kalendára pochádzalo od samotných študentov.

Kapitola 3
Kto si sadne do študentskej rady (ŠR)?

Rôzne modely

Študentská rada by si mala vymenovať zástupcov zvolených študentmi priamo, takisto ako aj ostatných kandidátov. V niektorých školách sú starší študenti zvolení do rady, aby sa využili ich skúsenosti. Na iných školách tiež povoľujú zástupcom tried sedieť v študentskej rade. Počet študentov v ŠR sa môže líšiť v každej škole. Vo väčšine prípadov sú ŠR vytvorené zo zástupcov tried. Existuje však veľa spôsobov ako vybrať členov rady.

Fakty

58% ŠR je zostavených tak, že každá trieda v škole zvolí svojho zástupcu do rady.
78% ŠR sa obnoví voľbou na začiatku školského roku.

Model zástupcov tried

Výhody

- Systém zabezpečuje, že každá trieda je v študentskej rade zastúpená.
- Malý počet voličov a to, že tí, ktorých sa to týka, sú spolužiaci, môže pôsobiť na voľby zástupcu alebo ich predstavovanie pred skupinou menej skľučujúco alebo zastrašujúco.
- Zodpovednosť zástupcu za svojich spolužiakov je priama.
- Voľby zástupcu môžu byť zorganizované takým spôsobom a v takom čase, ktorý najviac triede vyhovuje. Takisto sa môžu ľahšie organizovať stretnutia triedy na získanie ohlasov k činnosti ŠR.
- Študenti sa môžu priamo zúčastniť na voľbách v triede a porozumieť tak lepšie mechanizmom demokracie.
- Komunikácia medzi študentmi a školskou radou je preto priamejšia.

Nevýhody

- Vo väčších školách s väčším počtom študentov môže voľba zástupcu z každej triedy spôsobiť, že študentská rada bude príliš veľká.
- Kontrola volieb a zabezpečenie správneho vedenia volieb v každej triede môže byť náročné.
- Tlač alebo príprava volebných lístkov pre také množstvo rozdielnych tried môže byť náročné z hľadiska administratívneho.

Napriek týmto nevýhodám je to pravdepodobne najspravodlivejší a najlepší systém.

Model zástupcov volených na rok

Z každého ročníka sú v škole volení najmenej dvaja zástupcovia. Študentská rada je vytvorená z týchto zástupcov.

Výhody

- Každý školský ročník má v ŠR zastúpenie a účasť.

• Komunikácia smerom z a do študentskej rady je priamejšia a zahŕňa študentov z každého ročníka.
• Tento systém je flexibilný a počet zvolených členov môže byť „ušitý“ priamo na mieru školy. Každý rok môžu byť do ŠR zvolení 2, 3, 4 alebo viacerí študenti v závislosti od veľkosti školy.
• Počet voličov môže byť vyšší. Voľby spomedzi väčšej skupiny študentov na menší počet miest v rade by mohlo byť zaujímavejšie.
• Mohlo by sa zorganizovať šesť alebo sedem samostatných volieb, čo by bolo neporovnateľne menej ako v prípade modelu zástupcov tried.
• Systém by mohol fungovať ako pomerný volebný systém, čiže rovnaký systém aký sa využíva pri bežných parlamentných národných voľbách.

Nevýhody

• Stretnutia na zistenie ohlasov študentov v určitom ročníku môžu byť náročnejšie na organizáciu ako stretnutia tried.
• Systém je menej reprezentatívny a mohlo by sa stať, že niektoré triedy nemusia mať svojho zástupcu.
• Voľby môžu pôsobiť odstrašujúco a odradiť študentov vyjadriť svoj názor.

Model priamych volieb

Všetci študenti v škole volia určitý počet zástupcov v priamych voľbách. Všetci študenti majú rovnaké právo voliť a byť zvolení.

Výhody

• Tento typ volieb je administratívne i organizačne menej náročný ako viacero volieb v triedach alebo ročníkoch.
• Starší študenti sú zvýhodnení svojím vekom, čo by mohlo viesť k tomu, že členovia rady by boli skúsenejší a vo výkone svojej zastupiteľskej funkcie efektívnejší než mladší.
• Zaangažovanie celej školy v jedných voľbách by ich mohlo spraviť zaujímavejšími a atraktívnejšími.
• Počet členov študentskej rady možno jednoduchšie stanoviť tak, aby zodpovedal potrebám a požiadavkám každej školy.

Nevýhody

• Systém nezaručuje vyváženosť. Môže sa stať, že voliči zvolia členov ŠR iba z jedného ročníka.
• Niektorí študenti by nemuseli mať žiadnych zástupcov z ich triedy alebo ročníka, čím by rada nebola reprezentatívna a zmenšila by sa tak jej výkonnosť z hľadiska komunikácie priamo so študentmi.
• Niektorých študentov by mohlo odrádzať od vyjadrenia svojho názoru to, že voľby vo veľkej skupine pôsobia odstrašujúco

Model nominácie a výberu

V niektorých školách študenti sami žiadajú o prijatie do študentskej rady. Pošlú svoj životopis riaditeľovi alebo študentskému výboru s dôrazom na svoju vhodnosť pre túto pozíciu. Spoločne rozhodnú o tom, kto sa stane členom študentskej rady.

Výhody

- Do rady sa dostanú členovia s náležitými schopnosťami.
- Talentovaní a odborne zdatní študenti, ktorí by z akýchkoľvek dôvodov nemuseli uspieť pri voľbách, sa môžu stať členmi ŠR

Nevýhody

- Systém zvýhodňuje študentov s dobrým životopisom. Študenti, ktorí by sa mohli učiť a získať skúsenosti participáciou v ŠR, nezískajú túto šancu.
- Študenti môžu mať pocit, že nemôžu nijako ovplyvniť zloženie rady, keďže nemôžu voliť svojich zástupcov.
- Vybraní členovia majú dostatok dôvery zo strany školy, ale nemajú dôveru zo strany študentov.
- Študenti nemajú možnosť vyskúšať si princíp demokracie, čo je kľúčovým bodom existencie študentskej rady.

Mali by sa uprednostňovať starší študenti?
Príklad kontroverzie

Zákon o študentskej rade hovorí, že rada školy môže brať do úvahy „vek a skúsenosti študentov". V niektorých školách je členstvo v študentskej rade vyhradené iba pre starších študentov. Iné školy majú taktiež pravidlo, ktoré dovoľuje všetkým ročníkom mať zástupcu, ale iba starší študenti môžu rade predsedať. Toto môže spôsobiť nezhody. Tým, že si ich včas uvedomíme, môžeme predísť možným nedorozumeniam.

Starší študenti môžu mať dôveru zo strany riaditeľa školy a ostatných zamestnancov. Taktiež môžu mať viac skúseností. Napriek týmto argumentom v ich prospech musíme brať do úvahy aj iné skutočnosti. Poprieť študentom právo participovať v študentskej rade nie je spravodlivé a oslabí tak dôveryhodnosť rady v očiach mnohých študentov.

Niekoľko rád od študentov

„Naša rada volí predsedu, pokladníka a sekretára. Teoreticky môže ktorýkoľvek študent získať túto pozíciu, ale v skutočnosti to bývajú zväčša starší študenti. Konkrétne piataci majú tendencie byť aktívni v rade." (Liz, študentka v prestupovom ročníku)

„Angažovanie mladších študentov v rade je kľúčovým bodom na zabezpečenie kontinuity rady z jedného roka na druhý." (Pat, šiestačka)

„Šiestaci sú viac-menej poradcovia, potrebujete ľudí, ktorí vedia, čo sa dialo v rade v predchádzajúcich rokoch." (John, druhák)

Príklady zo skutočného života

Študentská rada v Dubline

Dievčenská škola v Dubline má 600 študentiek. V ŠR je 25 členov. Každá trieda z každého ročníka si volí dve kandidátky. Druhá študentka je zvolená ako náhrada pre prípad, že prvá triedna kandidátka by nemohla vykonávať v budúcnosti svoju úlohu. Študentky sa dobrovoľne stávajú kandidátkami a voľby na danú pozíciu sa konajú v triede. Ak študentky získajú reputáciu efektívnych zástupcov, tak sú často z roka na rok zvolené znovu. Rada sa stretáva raz za týždeň po skončení vyučovania, aby prediskutovala dôležité otázky a stratégie na dosiahnutie vybraných cieľov. Zvyčajne trvajú 45 minút, ale môžu byť predĺžené, ak treba niečo konkrétne preriešiť. Rada má štyroch funkcionárov: prezidenta, viceprezidenta, tajomníka a hospodára-pokladníka. Stretnutia študentskej rady navštevujú aj dvaja učitelia, ktorí informujú riaditeľa. Rolu mosta medzi študentmi a riaditeľom plnia učitelia a táto metóda komunikácie s riaditeľom sa zdá adekvátna.

Študentská rada prinesie každú otázku, ktorá vznikla na stretnutí späť do každej triedy a trieda sa k nej vyjadrí.

Študentská rada v Kildare

Škola v kraji Kildare má viac ako 600 študentov.

Na stretnutiach sa zúčastňuje členské jadro zo 42 študentov a zástupca riaditeľa. Voľby nových predstaviteľov rady sa konajú každý november. Za každú triedu sa volia dvaja študenti. Niekoľkí starší študenti sú vybratí, aby zasadali v rade ako poradcovia. Napríklad prefekti sú oprávnení reprezentovať radu bez toho, aby boli zvolení. Šieste ročníky majú právo mať ďalších triednych reprezentantov. Záujemcovia, ktorí chcú byť zvolení, musia mať tri rôzne nominácie a podpis od ich triedneho učiteľa. Zvolení členovia môžu žiadať o znovuzvolenie tak, ako prechádzajú z ročníka do ročníka. Každý kto vymešká tri stretnutia za sebou, môže byť radou vylúčený a hľadá sa náhrada. Stretnutia sa konajú asi jednu hodinu každý týždeň po škole.

Na začiatku každého roka napíše študentská rada formálne požiadavky riaditeľovi a dúfajú, že sa uskutočnia. V priebehu roka sa konajú aj pravidelné stretnutia s riaditeľom. Hoci sieť *prefektov* v škole a *študentská rada* sú rôzne systémy, existuje medzi nimi spojenie. Prefekti-poradcovia sa viac zaoberajú úlohami, ako zabrániť tyranizovaniu študentov, alebo pomáhajú študentom prvého ročníka zvyknúť si na školské požiadavky, „usadiť“ sa v škole.

Kapitola 4
Voľby - ich priebeh, dodržanie pravidiel a volebná terminológia – žargón

Nominácie kandidátov

Bez ohľadu na to, akú štruktúru a systém volieb si zvolíme, mali by sme rešpektovať nasledujúce organizačné pravidlá:
- Voľby by mali prebiehať tajným hlasovaním.
- Oznam o hľadaní kandidátov by mal byť dobre zverejnený, aby sme sa uistili, že o tejto skutočnosti sa každý dozvedel.
- Mali by sme jasne uviesť, kedy sa uzatvára termín nominácií, aby sme dali každému šancu sa rozhodnúť, či bude kandidovať.
- Nominácie by mali byť predložené písomne.
- Uchádzači by mali mať najmenej dvoch kolegov, ktorí podporujú ich nomináciu.
- V niektorých školách sa vyžaduje, aby študenti zahrnuli do nominačnej prihlášky aj svoje dôvody, prečo sa snažia vyhrať voľby.

Vzorka dokumentu

Formulár nominácie

Gymnázium XY - Študentská rada
Voľba triedneho reprezentanta pre 1.B

- Všetci kandidáti musia mať nominácie od najmenej dvoch ďalších študentov (vylučujúc samých seba).
- Prosím, odovzdajte formulár do 16. októbra triednemu učiteľovi alebo osobe určenej na vrátenie daného dokumentu.
- Voľby sa budú konať 23. októbra o jedenástej hodine dopoludnia.

Kandidát:

meno_____ trieda_____podpis_____

Navrhujúci:

meno_____ trieda_____ podpis_____

meno_____ trieda_____ podpis_____

Ja, dole podpísaný, akceptujem túto nomináciu:

Podpis nominanta:_____dátum_____

Podpis triedneho učiteľa_____dátum_____

Disciplína

Vo viacerých školách sa študenti, ktorí porušili disciplinárne pravidlá školy, nemôžu zúčastniť volieb do študentskej rady. Niektoré školy preto vyžadujú, aby učiteľ podpísal nominačný formulár, alebo aby riaditeľ vyhlásil, že daný študent má čistý disciplinárny register. Iné školy nemajú takéto predpisy. Rozhodnutie školy vylúčiť akéhokoľvek člena zo študentskej rady ba malo byť starostlivo zvážené.

Dobrá organizácia

Dobrá organizácia volieb je v záujme každého. Študentská rada sa tak stáva reprezentatívnou aj preto, že umožní voliť čo možno najväčšiemu počtu študentov. Riadne voľby zvyšujú dôveryhodnosť študentskej rady. Voľby sú procesom vyžadujúcim si precíznosť a musia prebiehať správne a na profesionálnej úrovni. Voľby, ktoré sú zle organizované, môžu podlomiť dôveru v budúcu študentskú radu. Matematické rovnice pri rozhodovaní, kto bude zvolený, sú presné. Mali by byť dodržané a nemal by zostať žiaden priestor na dohady. Môžu byť trochu náročné, lebo celá vec nie je veľmi jednoduchá.

Zopár dobrých rád

- Učebnice občianskej a politickej výchovy zvyčajne poskytujú výborné rady o voľbách. Taktiež učitelia týchto predmetov by mali byť schopní poskytnúť odborné rady.

- Najlepší experti v oblasti volebného systému sú aktívni politici ako napríklad poslanci parlamentu alebo zastupiteľstva mesta. Prečo nepožiadať jedného z nich, aby prišiel a prezentoval základné informácie, alebo uskutočnil rozhovor so študentskou radou?

- Mali by ste byť taktiež schopní použiť pomoc mládežníckej organizácie (Únie stredoškolákov Slovenska), ktorá zastupuje záujmy študentov škôl druhého stupňa.

Žargón - Slovník bežných termínov, ktoré sa používajú pri voľbách

Existujú isté termíny, ktoré sa vyskytujú pri voľbách veľmi často. Tie hlavné tu vysvetľujeme:

„Proporcionálna reprezentácia“ - Toto je systém volenia, ktorý sa používa v Írsku. Volič môže kandidátov na liste klasifikovať od najobľúbenejších po najmenej obľúbených. V proporcionálnej reprezentácii, ak tvoj prvý kandidát nie je zvolený, tvoj nasledujúci kandidát môže ťažiť z tvojho hlasu. Ak sa volieb zúčastnilo šesť kandidátov, volič môže označiť ich preferencie číslami 1 až 6. Avšak volič nemusí označiť každého kandidáta, ale môže skončiť pri hociktorom čísle medzi 1 až 6. Napríklad v bežných voľbách je normálne, ak volič politickej strany iba vyjadrí preferencie pre jeho vlastného kandidáta, a tak vylúči ostatných.

„Skrutátor“ - Toto je osoba zodpovedná za správny a nestranný priebeh volieb. Takisto zodpovedá za vedenie volieb, počítanie hlasov a oznámenie výsledkov.

Dobrý skrutátor by mal:
- rozumieť volebnému systému,
- byť nestranný,

• mať rešpekt študentov aj školských autorít.

V praxi je najlepšou voľbou pre túto pozíciu spojovacia osoba medzi študentom a personálom školy. Ďalšia možnosť môže byť starší študent alebo učiteľ. Mohli by ste požiadať učiteľa a staršieho študenta, aby viedli voľby spoločne. Mať volebného správcu vo voľbách, zahrňujúcich veľkú skupinu študentov, je dôležité. V prípade volieb triedneho zástupcu by mohol byť volebný správca nominovaný triedou alebo ročníkom.

"Sčítači hlasov" - Ľudia, ktorí sčítajú hlasy.

„Voliči"- Počet ľudí, ktorí majú právo voliť. V zásade počet ľudí buď v triede, ročníku alebo škole.

„Predvolebné zhromaždenie" - Organizované stretnutie, kde kandidáti prednesú svoje programy voličom, aby získali ich hlasy.

„Prehlásenie-manifest" - Vyhlásenie, list alebo iný dokument vystavený kandidátom, ktorý prezentuje jeho idey a dôvody, prečo by mal byť zvolený.

„Hlasovací lístok" - Zoznam kandidátov pre voliča, aby si mal z čoho vybrať (viď vzorku dole)

Vzorka hlasovacieho lístka:

Gymnázium XY- Študentská rada
Voľby triedneho zástupcu pre 1.B

Jeden kandidát z nasledujúcej skupiny bude zvolený. Môžete voliť podľa preferencie od 1 do 6. Číslo jeden je pre vášho najobľúbenejšieho kandidáta. Prosím, označte vaše preferencie pred kandidátske mená.

 Allan, Keith
 Dunne, Sorcha
 O´Neill, Peter
 Peters, Kim
 Rodgers, Pat
 Tyler, Fred

„Sčítanie" - Toto je procedúra sčítania hlasov a následného zistenia, kto je zvolený.

„Celkový počet hlasujúcich" - Počet ľudí, ktorí hlasovali.

„Neplatné hlasy" - Tieto hlasy nie sú považované za správne.

Môžu:

• byť nečitateľné,
• ukazovať nepresné preferencie,
• byť preškrtnuté alebo mať na sebe napísaný odkaz,
• mať znak, ktorý môže identifikovať voliča,

• mať rovnakú preferenciu pri dvoch kandidátoch. Dvaja kandidáti, ktorí dostanú hlas s číslom jeden na rovnakom hlasovacom lístku, sú bežným dôvodom pre vylúčenie.

„Celkový počet platných hlasov“ - to je celkový počet voličov mínus prepadnuté hlasy. Koeficient sa použije pri určovaní ´kvóty´.

„Kvóta“ - Počet hlasov, ktoré sú potrebné pre zvolenie. Táto suma sa vypočíta použitím troch základných krokov.

Krok A: Zoberieme počet možných pozícií a pripočítame číslicu 1

Krok B: Vydelíme počet celkového počtu platných hlasov týmto číslom

Krok C: Pripočítame číslicu 1

Príklad ako vypočítať kvótu:

Ak každý v triede z 30 žiakov hlasoval, aby zvolil jedného triedneho zástupcu, kvóta bude 16 hlasov.

Krok A: Počet možných pozícií je 1, takže 1+1=2

Krok B: Je tu 30 voličov, takže 30:2=15

Krok C: 15+1+16

„Vylúčenie“ - Celkom často sa stáva, že ani jeden kandidát po sčítaní hlasov nedosiahne kvótu. Ak sa to stane, tak spodní kandidáti sú vylúčení. Druhé preferenčné hlasy (s číslom 2) sú zvažované a distribuované. Takto to pokračuje, až kým niekto nedosiahne kvótu.

Ak kandidát pod hlasom číslo 2 už bol vylúčený alebo zvolený, tak pokračujeme s preferenciami smerom nadol - k číslam 3, 4, 5 atď.

Hlasy s preferenciami, ktoré sa nedajú preniesť, sa nazývajú „neprenosné“.

Príklad vylúčenia kandidátov:

Jedno miesto má byť obsadené, počet hlasov 30, žiadne prepadnuté hlasy, celkový validný obrat je 30 a kvóta je 16

Prvé počítanie:

Dunne	4
O´Neill	14
Peters	5
Rodgers	7

Nikto nedosiahol kvótu.

Druhé počítanie:

Dunne mal najnižší počet hlasov a bol vylúčený. Hlasy sa presúvajú takto:
Dunne (vylúčený)
O´Neill 14 + 2 =16
Peters 5 + 1 = 6
Rodgers 7 + 1 = 8
O´Neill dosiahol kvótu a je zvolený.

„Zvyšok“ - Vo voľbách, kde je viac ako jedno miesto na obsadenie, prichádza do úvahy „zvyšok“. Je to počet hlasov, ktoré kandidát získa nad kvótu. Tieto zvyšné hlasy sa prenesú ďalším kandidátom, ktorí stále ešte bojujú.

Príklad:

- Ak je kvóta 100 hlasov a kandidát dostane 120, zvyšok je 20 hlasov.

- Týchto 20 hlasov, ktoré majú byť prenesené, nemôžu byť náhodne vybrané.

- Všetkých 120 hlasov musí byť skontrolovaných a proporcionálne distribuovaných. Takže ak ďalší kandidáti boli spomenutí ako nasledujúci výber 60 zo 120 (čiže polovica), dostanú rovnakú proporciu zo zvyšku - 10 hlasov zo zvyšku 20 hlasov (čiže polovicu).

„Prepočítanie“ - Ak je výsledok tesný, tak sa radí prepočítať hlasy pred oznámením výsledkov. Potom, ako volebný správca vyhlási výsledky, kandidáti alebo ich agenti majú právo požiadať o prepočítanie

Zaručenie bezpečnosti a bezúhonnosti volieb

Netreba asi hovoriť, že v demokracii sa predpokladá spravodlivý proces, takže každý volič má povolené voliť raz a iba raz. Dokonca aj v bežných voľbách sa ľudia snažia voliť viac ako jedenkrát, aj keď vedia, že je to trestný čin. Možno urobiť rôzne opatrenia, aby bola zabezpečená bezúhonnosť a bezpečnosť.

V národných voľbách a referendách, keď dostaneš volebný lístok, dajú na kópiu zoznamu voličov značku k tvojmu menu. Podobný systém funguje aj pri voľbách do študentskej únie v inštitúciách tretieho stupňa. Administratívne oddelenie poskytne celkový zoznam zaregistrovaných študentov. Mená sa označia v priebehu volebného procesu, ak študent volil.

V národných voľbách, aby si dostal volebný lístok, môžeš byť vyzvaný, aby si sa identifikoval.

Všetky volebné lístky vo voľbách sú označené. Ak papier nemá značku, je neplatný. Tento systém zabezpečí, aby voliči nevytláčali vlastné volebné lístky a nehádzali ich potom do volebnej urny.

Praktické rady

Voľby budú vyžadovať istú bezpečnosť a dozor. Volebný správca môže zabezpečiť, že všetko bude prebiehať v poriadku. Niektoré opatrenia môžu byť potrebné, ako nasledujúce:

- Mať zoznam študentov, ktorí budú voliť. Označiť mená voličov na zozname, ako volia.

• Spočítať označené mená. Tento počet by mal byť rovnaký ako počet odovzdaných hlasov. Ak je rozdiel medzi týmito dvoma sumami, je problém.

• Ak o to požiadate, študent sa musí preukázať svojím preukazom totožnosti. Mohlo by to zahŕňať občiansky preukaz alebo zaručenie totožnosti učiteľom. V mnohých malých školách tento proces nebude nutný.

Kapitola 5
Základné povinnosti členov študentskej rady, funkcionárov a členov komisií

Členom študentskej rady sú: zástupca, sprostredkovateľ, poslucháč, vodca, organizátor. V niektorých školách sa vyžaduje od členov študentskej rady, aby podpísali zmluvu, v ktorej sa zaväzujú plniť isté povinnosti.

Vzor zmluvy:

Študentská rada Gymnázia XY

Ja_____som ochotný/-á plniť tieto povinnosti:

Zaväzujem sa :

- navštevovať pravidelné stretnutia študentskej rady,
- informovať všetkých študentov mojej skupiny o nastolených otázkach a záveroch prerokovaných na stretnutiach študentskej rady,
- zastupovať svoju triedu - ročníkovú skupinu a zastávať čestne svoju rolu v rade, do ktorej som bol zvolený.

Podpis:_____dátum:_____

Vo väčšine študentských rád existuje 5 základných funkcionárskych pozícií, hoci ich môže byť aj viac. Tieto zahŕňajú predsedu, podpredsedu, tajomníka, pokladníka-finančného manažéra a hovorcu-zástupcu pre styk s verejnosťou.

Tieto pozície môžu byť niekedy kombinované. Napríklad podpredseda môže pracovať ako finančný poradca alebo hovorca.

Pretože tajomník je zodpovedný za informovanie členov o pripravovaných stretnutiach, môže na seba zobrať rolu zástupcu pre styk s verejnosťou.

Predseda
je hlavný predstaviteľ a hovorca študentskej rady, zvoláva zhromaždenia, vedie stretnutia v duchu spravodlivosti a práva každého člena na vyjadrenie vlastného názoru, podpisuje všetky listy ,správy atď. ktoré sú vydané Študentskou Radou, diskutuje s predstaviteľmi školy, zaisťuje, aby študentská rada bola vedená efektívne a zmysluplne.

Podpredseda
preberá povinnosti predsedu v prípade jeho neprítomnosti, pomáha predsedovi pri organizovaní študentskej rady, ak je to nutné sprevádza predsedu na rokovania.

Tajomník
na stretnutiach zapisuje protokol, rozširuje a číta zápisnice z už uskutočnených stretnutí a v prípade súhlasu ich podpisuje ako predseda, rozposiela pozvánky na stretnutia, overuje, či je každý informovaný o pripravovaných stretnutiach.

Finančný manažér-pokladník
je zodpovedný za vedenie finančných dokladov a za informovanie študentskej rady o aktuálnom finančnom stave skupiny, študenti ako aj učiteľský zbor vo väčšine škôl by mali mať základné znalosti z oblasti účtovníctva.

Zástupca pre styk s verejnosťou
informuje študentov o činnostiach študentskej rady, obnovuje informačnú tabuľu, pomáha s vydávaním novín študentskej rady, v prípade, ak ich škola vydáva

Odmeny

Odmenou je samotná práca v študentskej rade.
Niektoré školy ponúkajú špeciálne odmeny.

Zahrňujú:

- každoročný školský výlet pre členov študentskej rady,
- certifikát /potvrdenie/ o spolupráci.

Odvolanie člena ŠR

Postupy pri odvolaní člena zo študentskej rady sú na každej škole odlišné.

- Zvyčajný dôvod, prečo študent opúšťa študentskú radu je, že chýba na troch za sebou idúcich stretnutiach.

- V ostatných prípadoch je potrebný hlas prevažnej väčšiny členov rady alebo odporúčanie predstaveného školy.

V prípade odvolávania jedného z členov by mal byť dodržaný postup v duchu „fair play“, teda možnosť predloženia dôkazov/faktov/. Takisto má byť podaná vhodná správa. Návrh na odvolanie člena by sa mal oznámiť najmenej týždeň dopredu. Predseda by nemal dovoliť, aby bol tento návrh uverejnený bez požadovaných postupov a následného oznámenia.

Kapitola 6
Financie a zbierky

Prečo organizovať zbierky?

Peniaze a fondy môžu byť potrebné na nespočetné množstvo aktivít organizovaných študentskou radou:

- Športové kluby alebo spolky,
- záujmové skupiny, charita alebo dôležité veci v miestnej komunite,
- špeciálne udalosti/výlety,
- na projekty udeľovania každoročných študentských cien,
- pohľadnice a kvety pre chorých študentov alebo v prípade úmrtia,
- každoročná oslava pre členov študentskej rady,
- vydávanie novín.

V niektorých prípadoch ponúka škola rade ročný grant. Írski študenti si získali skvelú reputáciu vďaka svojej štedrosti v prispievaní na charitu a iné veci. Táto dobrá vôľa môže byť využitá na podporu činností v škole, ako aj na pomoc pri záslužných aktivitách mimo školy.

„Radi organizujeme zbierky. Rozhodneme sa, načo bude zbierka určená a návrh schválime v triede. Minulý rok bol deň bez uniforiem a každý prispel 1librou na výskum rakoviny. Zaujímame sa o prácu mimo školy a aby naša študentská rada bola známa v celej komunite.“ (Patricia, študentka 4. ročníka)

„Časť peňazí ide na charitu a časť do pokladničky na kúpu takých vecí ako kvetov a pohľadníc určených na špeciálne príležitosti.“ (Jane, študentka 5. ročníka)

Prax a dobré rady

- Pokladník by mal niesť zodpovednosť za vedenie účtov a vecí týkajúcich sa financií.
- Dobroprajnosť a veľkodušnosť nie sú bezodné zdroje. Príliš veľa prispievania na dobročinné udalosti môže viesť u študentov k neochote ďalej podporovať zbierky. Preto najlepším spôsobom je určiť si priority ,teda mať iba limitované množstvo výdavkov.
- Ak sú peniaze určené na charitu, mali by študenti navzájom prekonzultovať a nechať si poradiť, komu prispieť.
- Rady ohľadom otvárania účtov by mali byť prístupné v každej pobočke miestnej banky.
- Celoročné zúčtovanie a iné finančné záznamy by mali byť zverejnené a umiestnené na informačných tabuliach.
- Predtým, ako študentská rada vydá šek by mal byť vyplnený a podpísaný *Formulár žiadosti o vydanie šeku*. Je to štandardný formulár, ktorý zahŕňa sumu, meno osoby, ktorej je určená a dôvod platenia. Ak je šek vo forme platenia faktúry mala by byť priložená kópia. Formulár žiadosti o šek by mal byť podpísaný finančným poradcom, predsedom prípadne obidvoma.
- Viaceré dobrovoľné organizácie vyžadujú na šekoch dva podpisy. Môžu to byť podpisy predsedu, podpredsedu, pokladníka a študentského/učiteľského sprostredkovateľa.
- Ak majú byť peniaze rozdelené medzi viaceré skupiny alebo kluby, ustanovuje sa finančná podskupina, ktorá zváži žiadosti.
- Ústrižky šekových knižiek, bankových účtov, faktúr, formuláre žiadostí o vydanie šeku a iná finančná dokumentácia by mali byť vyplnené a uskladnené na bezpečnom mieste. Tieto veci sú rozhodujúce pri tvorbe finančných záznamov.

Kapitola 7
Stanovy a zakladacie listiny

Zvyčajný postup pri vytvorení študentskej rady je zakladanie dokumentácie obsahujúcej jej postavenie a povinnosti. Môže mať formu stanov, zakladacej listiny, listiny pravidiel alebo jednoducho papier s nadpisom „postavenie a povinnosti“. Aktuálne príklady takýchto dokumentov uvádzame v tejto kapitolke.

Čo sú stanovy?

Je to dokument, ktorý jasne stanovuje postavenie a povinnosti študentskej rady. Zabezpečuje jej zloženie, ktoré jej umožňuje efektívne pracovať. Ďalej obsahuje:
- zoznam hlavných cieľov skupiny,
- určuje pravidlá a postupy pre spravovanie záležitostí, ako sú napr. zvolávanie a vedenie stretnutí,
- zoznam funkcionárov, ich pozície a povinnosti,
- inštrukcie a pravidlá pri vedení volieb,
- povinnosti/záväzky/ členov študentskej rady pri vykonávaní práce.

Čo nie sú stanovy?

Stanovy by nemali byť komplikovaný a tajný právny dokument. V ideálnom prípade by mali byť koncipované na základe hlasovania študentov v referende. Pravidlá, ktoré sú schválené, by mali byť aj rešpektované. Pritom však nemožno zabudnúť, že stanovy nám majú slúžiť. Veriť, že ja slúžim stanovám miesto toho, aby slúžili mne, je veľkou chybou.

Vzorový doklad
Z.Š. sv. Brigity, Killarney, okres Kerr

Povinnosti a úlohy študentskej rady

Cieľ

Cieľom študentskej rady pri škole sv. Brigity bude zlepšovať komunikáciu v rámci školskej obce a tým zároveň zvyšovať povedomie školskej obce

Úlohy
- Byť dostupným v každom čase a reprezentovať každého študenta rovnako a nestranne.
- Byť jedinečnou inštitúciou pre školu sv. Brigity
- Predkladať názory študentov, týkajúce školských záležitostí.
- Informovať študentov o spôsobe práce školy a jej hlavných cieľoch.
- Podporovať a usmerňovať podnikavosť pri rôznych zbierkach, vydávaní študentských novín a mimoškolských aktivitách.
- Podporovať čisté, zdravé a šťastné pracovné prostredie.

Vzorový doklad
Obecná škola sv. Wolstana okres Kildare

Stanovy študentskej rady

1. Študentská rada pri sv. Wolstan pozostáva z
- dvoch zvolených zástupcov každej triedy v škole,
- zástupcu výberovej skupiny,
- zástupcu z učiteľského zboru.

Iba zvolení zástupcovia majú v rade právo voliť.

2. Aby mohol byť študent zvolený do študentskej rady, musí spĺňať tieto podmienky:
- Byť študentom školy.
- Prijať určený postup volieb.

3. Postupy volieb:
- Proces začína nomináciou. Študenti môžu byť nominovaní iba oficiálnou formou a každý nominovaný musí byť zároveň navrhnutý aj troma spolužiakmi. Nominovaný nemôže navrhovať iného kandidáta.
- Všetky nominácie budú datované. V prípade, že dve nominácie majú rovnakého navrhovateľa, bude akceptovaná nominácia staršieho dáta.
- Rovnako ako musí nominácia obsahovať mená a podpisy nominovaných a navrhovateľov, takisto musí byť podpísaná aj triednym učiteľom a riaditeľom.
- Nominácie sú kontrolované členom učiteľského zboru, aby sa uistili, že všetky nominácie sú platné.
- Akonáhle je zostavená listina nominovaných, vyvesí sa na informačnú tabuľu a začína volebná kampaň.
- Voľby prebiehajú v každej triede v rovnakom čase tajným hlasovaním. Každý žiak triedy dostane hlasovací lístok s menami kandidátov. Všetky hlasy sú vzápätí zozbierané.
- Hlasy sú spočítané členmi učiteľského zboru a istú dobu uchované v prípade otázok.
- Mená zvolených zástupcov sú vyhlásené na ďalší deň. Počet hlasov, ktoré kandidáti dostali, nie sú zverejnené.

4. Každá rada pôsobí od novembra do októbra nasledujúceho roka. Vďaka tomu sa môžu aj študenti prvého ročníka aktívne zapájať do činností rady, čím sa vytvára informovaný výber zástupcov.

5. Študentská rada volí komisiu pozostávajúcu z:
- predsedu,
- tajomníka,
- pokladníka,
- zástupcu pre styk s verejnosťou,
- ďalšieho funkcionára, ak je pre radu potrebný.

6. Kandidáti sú požiadaní, aby v priebehu hlasovania opustili miestnosť. Predpokladá sa, že by volili seba, ak sú jediní prítomní zástupcovia triedy. Tajné hlasovanie nie je zakázané, ale každé tajné hlasovanie musí byť odsúhlasené.

7. Výbor ŠR reprezentuje radu na stretnutiach s predstavenými alebo inými organizáciami.

8. Rada môže kooptovať členov. Títo členovia však nemajú právo voliť.

9. Stretnutia študentskej rady by mali byť aspoň raz mesačne. Oznam by mal byť vyvesený na informačnej tabuli a vyhlásený rozhlasom. Zvolávať stretnutia je úlohou predsedu.

10. Členovia študentskej rady musia navštevovať stretnutia. Častá absencia bez udania dôvodov je riešená príslušnou triedou , ktorá sa môže rozhodnúť vybrať iného zástupcu.

11. Všetky stretnutia musia byť zaznamenávané a zápisnica uschovaná. Dochádzka je kontrolovaná. Povinnosťou každého je podpísať prezenčnú listinu.

12. Zástupcovia sa môžu vyjadriť k hocijakej otázke navrhnutej triedou s výnimkou kritiky niektorého z

- členov učiteľského zboru,
- vedenia školy menovite alebo náznakom,
- kritiky neprítomných študentov menovite alebo náznakom.

Zástupca učiteľského zboru má právo zasiahnuť a zastaviť diskusiu, ak nie sú tieto podmienky dodržané.

13. Členovia študentskej rady sú oprávnení nosiť odznak študentskej rady. Tento odznak je prepožičaný zástupcom za určitých podmienok a musí byť vrátený na konci funkčného obdobia. Pri nevrátení odznaku postihne osobu peňažný postih.

14. Členovia študentskej rady zastupujú študentov a ich rovesníci od nich očakávajú, že sa budú správať tak, aby študentskú radu nezahanbili. Rada si uplatňuje právo suspendovať každého člena, ktorého pôsobenie poškodzuje reputáciu študentskej rady.

15. Študentská rada môže každý rok organizovať zbierky a rozdeľovať ich do skupín v rámci školy. Žiadosti na zbierky musia byť vypísané úradnou formou a odovzdané pokladníkovi. Pokladník má právo vytvoriť finančnú subkomisiu, ktorá zhodnotí všetky žiadosti.

16. Študentská rada udeľuje na konci školského roka pochvalu tým študentom, ktorí podľa názoru ich rovesníkov nejakým spôsobom prispeli ostatným študentom školy. Tieto pochvaly budú vyhlásené na oficiálnom školskom odovzdávaní cien. Členovia študentskej rady a predsedovia tried môžu dostávať pochvaly, ale nemôže im byť udelená pochvala na základe plnenia povinností vyplývajúcich z ich funkcie.

Vyhlásenie o poslaní študentskej rady pri sv. Wolstan

Naše poslanie: Vytvárať v spolupráci s predstavenými, učiteľským zborom a študentmi lepší školský život pre študentov školy sv. Wolstani pridržiavaním sa kresťanského ducha školy.

Poskytujeme: Oficiálne fórum, kde môžu študenti vyjadriť znepokojenie, diskutovať o záujmoch a podávať návrhy.

Budeme: Pracovať ako médium, ktorého prostredníctvom budú tieto náležitosti, záujmy a návrhy odovzdávané učiteľskému zboru alebo riaditeľstvu v prípade, že je to vhodné.

Usilujeme sa: Podporovať zmysel pre spoločenstvo medzi študentmi ako celkom.

Snažíme sa: Organizovať slávnosti spolu s predstavenými, učiteľským zborom, predsedami a inými verejnými organizáciami.

Vzorový doklad
Škola sv. Brigidy, Kláštor milosti, Tuam, okres Galway

Nariadenia týkajúce sa študentskej rady
Členstvo:

Školská rada bude pozostávať z toľkých členov, koľko sa nachádza tried v škole, teda každý člen bude zastupovať svoju triedu. Učiteľ bude zabezpečovať komunikáciu medzi učiteľským zborom a študentmi.

Funkcionári:

Po voľbách sa stretne celá rada a zvolí nasledujúcich funkcionárov:
- predsedu,
- podpredsedu,
- tajomníka,
- pokladníka.

Predseda bude hlavným funkcionárom, ktorý bude zaisťovať disciplinované, demokratické a pracovné vedenie stretnutí.

Podpredseda nahradzuje predsedu v prípade jeho neprítomnosti.

Hlavnou úlohou tajomníka bude viesť zápisnicu z každého stretnutia a reprodukovať jej obsah na začiatku ďalšieho stretnutia.

Mená prítomných osôb budú uvedené na začiatku každej zápisnice.

Pokladník bude mať na starosti finančné záznamy.

Postup pri vedení stretnutia:

Rada sa bude stretávať každý utorok na obed od 13:40-14:00 hod. Predseda otvorí stretnutie a požiada tajomníka o prečítanie zápisnice. Po prečítaní zápisnice rada prediskutuje predložené otázky.

Ďalším krokom je preberanie korešpondencie. Tajomník číta každý nový list alebo informáciu prijatú od posledného stretnutia.

Predseda a tajomník pripravia zoznam pre každé stretnutie, napr. zoznam tém, ktoré sa budú prediskutovávať. Určitý čas sa bude venovať členom rady, ktorí chcú prediskutovať veci nenachádzajúce sa na zozname a sú označené titulom „Rozličné“.

Predseda by mal zabezpečovať, aby všetky poznámky prechádzali „cez predsedníctvo“, teda aby členovia rozprávali k celej skupine a nie iba osobe alebo skupine sediacej vedľa nich. Predseda by mal zabezpečovať právo každého člena vyjadriť vlastné stanovisko do takej miery, ako sa to len dá.

Disciplína:

Členovia, ktorí chýbajú na dvoch nasledujúcich stretnutiach bez udania dôvodu, ukončia členstvo v rade. Ak väčšina členov rady súhlasí s tým, že určitý člen nespolupracuje, bude nútený opustiť radu.

Vzťahy učiteľa s radou:

Člen učiteľského zboru môže byť prítomný na stretnutiach. Zabezpečuje, aby bol zvolený vhodný postup stretnutia, hlavne v prípade novej rady. Členovia rady by však mali spracovávať vlastné záležitosti na základe vlastnej iniciatívy. Základnou úlohou každého člena učiteľského zboru je jeho úloha sprostredkovateľa medzi učiteľmi a radou.

Voľby:

Každá trieda si volí prefekta triedy, ktorý ju reprezentuje ako člen študentskej rady. Voľby sú vedené triednym učiteľom potom, čo vysvetlí celý proces svojej triede (pozri pridané detaily zaoberajúce sa voľbou prefekta (predsedu) triedy a člena študentskej rady)

Zámery a ciele študentskej rady:

Oboznamovať študentov s možnosťami vedenia a rozvíjať u všetkých študentov zmysel pre zodpovednosť.

- Pomáhať v rozvoji viacerých aspektov osobností študentov, ako je osobnostný a morálny rozvoj, voľnočasové aktivity a komunikačné zručnosti.

- Zabezpečovať lepšiu komunikáciu medzi študentmi navzájom, medzi učiteľským zborom a študentmi, a tým zároveň vyzdvihovať „spoločenského ducha“.

- Oceňovať dôležitosť tímovej práce a hodnotu individuálnych zručností.

- Získať spoluprácu študentov pri spravovaní školy ich poverovaním, aby prebrali zodpovednosť za seba a svoje činnosti v rámci školy, a tým rozvíjať zmysel pre participáciu a spolupatričnosť.

- Rozvíjanie občianskeho povedomia organizovaním vhodných projektov.

- Organizovať fórum, na ktorom môžu študenti konštruktívnym spôsobom určiť a vyjadriť svoje potreby.

Voľba prefekta (predsedu) triedy a súčasne člena študentskej rady:

1. Možnosť voľby predsedu triedy je pre triedu vzrušujúca a dôležitá udalosť. Predseda triedy bude vystupovať ako hovorca triedy a ujme sa vedúcej úlohy tak v triede ako aj v širšej školskej komunite.

2. Predseda triedy bude reprezentovať svoju triedu v školskej rade nasledujúci školský rok. Táto funkcia je spojená s navštevovaním každodenných stretnutí cez obedovú prestávku a následne s podávaním jasnej a presnej spätnej väzby svojej triede. Taktiež to znamená angažovanie sa v rôznych aktivitách, ako je napr. pomoc pri organizovaní aktivít počas obeda, zriaďovanie klubov v rámci školy, reprezentovanie školy pri formálnych príležitostiach a pod.

3. Povinnosťou predsedu triedy je zaistiť, aby bola trieda vždy dobre udržiavaná a zanechaná v poriadku každý deň. Mal by zorganizovať rozpis služieb a vystaviť ho v triede.

4. Úlohou predsedu triedy je postarať sa o to, aby študenti, ktorí sú dlhší čas chorí, alebo tí, ktorí sú hospitalizovaní v nemocnici, dostali pohľadnicu alebo list od svojej triedy.

5. Kvality predsedu triedy:
- zodpovedný a spoľahlivý,
- presný,
- dôveryhodný,
- dobrý poslucháč,
- v dobrom vzťahu s celou triedou,
- výrečný, sebavedomý,
- schopný a ochotný prevziať vedúcu úlohu v škole,
- dokáže presadzovať dodržiavanie pravidiel a štandardov v škole,
- má úprimný záujem o školu, je hrdý na svoju školu.

6. Predseda triedy dostane špeciálny školský certifikát na konci roka ako prejav uznania jeho prínosu triede a školskej rade.

7. V stávke sú záujmy celej triedy, tak zaistite, aby ste volili osobu, ktorá bude najlepšie slúžiť vašej triede i vašej škole. (Nezabudnite, že najpopulárnejšia osoba nie je vždy najlepší predseda triedy).

8. Zvoľte si tiež zástupcu predsedu triedy. Jeho úlohou je zaujať miesto predsedu triedy v jeho neprítomnosti a zároveň vo všetkom s ním kooperovať. Voľby sa uskutočnia tajným hlasovaním a študent s najvyšším počtom hlasov je považovaný za zvoleného.

Kapitola 8
Základné princípy organizovania a priebehu stretnutí

Študentská rada by sa mala stretávať tak často, ako je to potrebné. To by malo byť asi raz týždenne alebo raz za dva týždne. Keď je treba aj častejšie.

Zvolávanie stretnutia

• Stretnutia by sa mali konať na mieste a v čase, ktorý vyhovuje účastníkom, cez obed alebo po škole.

• Dobrou myšlienkou je dohodnúť si deň, čas a miesto, napr. každú stredu na obed v špecifickej miestnosti.

• Tajomník je zodpovedný za zaistenie toho, aby členovia boli dobre informovaní, kedy sa koná stretnutie (pozri povinnosti funkcionárov).
• Dajte vhodnú správu o stretnutí (týždeň vopred), aby ste sa uistili, že každý bude pripravený.

Pri usporiadaní stretnutia buďte ohľaduplní k študentom, ktorí musia cestovať domov večer autobusom, môžu mať ťažkosti s účasťou.

Program stretnutia
Usporiadať stretnutie bez prípravy programu stretnutia je strata času. Dobré naplánovanie stretnutia vedie k lepším a mierenejším diskusiám. Taktiež to vedie k lepšiemu rozhodovaniu.

Typický program:

1. Uvítanie a úvod.

2. Zisťovanie prítomnosti a ospravedlnenia neprítomnosti (môže kolovať list papiera, na ktorý sa podpíšu všetci prítomní).

3. Zápis z minulého stretnutia (môže kolovať v predstihu najmä vtedy, keď do obehu bola daná pozvánka pre členov).

4. Otázky vyplývajúce z minulého stretnutia (vzťahujúce sa k udalostiam rozoberaných na minulom stretnutí).

5. Hlásenia zodpovedných funkcionárov (zvyčajne stručne). Hlásenia môžu kolovať v písomnej forme pred stretnutím.

6. Konkrétne položky programu (ide o hlavné témy určené na diskusiu).

7. Doplnkové úlohy (položky, ktoré nie sú v programe stretnutia, ale mali by byť spomenuté).

8. Dátum ďalšieho stretnutia.

Zápis stretnutia

Záznam stretnutia sa nazýva "zápisnica". Mal by ju robiť tajomník študentskej rady. Vhodné je zaviesť knihu obsahujúcu zápisy všetkých stretnutí v danom roku.

Zápis by mal zaznamenávať:

- kto bol na stretnutí,
- kto nebol na stretnutí, ale sa ospravedlnil,
- čo bolo programom stretnutia,
- o čom sa diskutovalo a aké boli hlavné body diskusie,
- aké rozhodnutia sa urobili a aké závery sa prijali,
- aké úlohy boli určené a komu.

"Uchovávame naše záznamy v škole, máme knihu zápisov a kartotéku, takže sa môžeme pozrieť späť na isté veci. Kartotéky sa odovzdávajú novému tajomníkovi. Myslím tým, keď sa pozrieme späť na isté udalosti a vidíme, že predtým nedopadli úspešne, potom nemá žiadny význam zapodievať sa tým istým znovu." (Myles, študent 6. ročníka)

Program hlasovania

- Odporúčame, aby sa na všetkých stretnutiach dospelo k rozhodnutiam konsenzom- spoločným súhlasom
- Avšak to by nemalo znamenať, že jednotliví členovia nemajú právo prejaviť nesúhlas s prijatím rozhodnutia.
- Nie vždy je ľahké dospieť ku schváleniu konsenzom, ale je to najlepšia cesta, ako má výbor pracovať
- Všetci členovia školskej rady bez ohľadu na pozíciu by mali mať rovnocenný hlas a status
- V prípade remízy rozhodujúci hlas má predseda (druhý hlas, ktorý rozhodne o probléme).

Trvalé príkazy

Základné pravidlá vedenia stretnutia sa nazývajú "trvalé príkazy". Ponúkajú tieto smernice:
- kto môže rozprávať a kedy,
- ako podať návrh,
- ako viesť diskusiu.

Tieto smernice nebude nutné striktne používať, ale príležitostne sú užitočné, keď ide o detailnú alebo živú diskusiu. Občas sa stretnutia vymknú z kontroly.

Ukážkový dokument

1. Predseda nesie zodpovednosť za organizované vedenie stretnutia a keď rozpráva, ostatní sú ticho.
2. Príspevky jednotlivých členov na hociktorú z daných tém sa limitujú troma minútami.
3. Diskutujúci by sa nemali prerušovať.
4. Tí, ktorí chcú diskutovať, by mali upútať pozornosť predsedu, ktorý by následne mal vyzvať ľudí hovoriť jedného po druhom.
5. Prednosť by mal dostať ten, kto sa zúčastňuje diskusie iba zriedkavo.

6. Diskutujúci by mali adresovať svoje komentáre predsedovi a nie iným členom.
7. Osobné komentáre na adresu iných hovorcov nie sú dovolené.
8. Môžu sa dať návrhy nových bodov do programu. Písomný text návrhu by mal byť predložený pred začiatkom diskusie.
9. S výnimkou predsedu člen môže podať iba jeden návrh a iba jednu zmenu počas stretnutia. Tu nie sú zahrnuté návrhy vzťahujúce sa na postup-procedúru stretnutia (pozri nižšie).
10. "Procedurálne návrhy".

Počas stretnutia môžu byť predložené nasledujúce návrhy:
O probléme sa bude hneď hlasovať.
O probléme sa nebude hlasovať vôbec.
Problém bude odložený na neskoršie.
Problém sa presúva na špecifickú skupinu alebo komisiu.
Návrh bude predložený na hlasovanie po častiach ako zjednodušenie pre ľudí, ktorí súhlasia s niektorými, ale nie všetkými položkami návrhu.

Procedurálne návrhy vyžadujú navrhovateľa a odporcu. Navrhovateľ má jednu minútu na svoj návrh. Jeden z účastníkov stretnutia môže hovoriť proti návrhu. Potom sa o návrhu hlasuje. Ak je hlasovanie v neprospech návrhu, ten istý procedurálny návrh už nemožno navrhnúť znovu vo vzťahu k tej istej položke.

Kapitola 9
Komunikačné zručnosti stretnutia a iné udalosti

Riešenie problémov

Zaradenie dôležitých otázok alebo problémov do programu stretnutia školskej rady nie je o jednostrannom usmernení diskusie. Ide o nájdenie najlepšieho riešenia pre daný problém alebo otázku. Vyžaduje to dialóg a ochotu komunikovať. V nasledujúcich riadkoch vás zoznámime so sedemkrokovým sprievodcom na riešenie problémov. Všetky otázky by mali byť podložené a čo je ešte dôležitejšie, zodpovedané skupinou:

1. Máme problém?
2. O čo ide?
3. Ako sa problém objavil a ako sa prejavuje?
4. Ako sa dá vyriešiť a čo treba urobiť?
5. Sú iné varianty riešenia?
6. Kto môže mať významnú úlohu pri vyriešení problému?
7. Ako posúdime alebo zhodnotíme, že sa dosiahol pokrok riešenia problému?

"Keď diskutujeme a schvaľujeme veci na našich stretnutiach a s ničím sa nedá pohnúť, študenti sú znudení a znechutení, že sa zúčastnili rady." (Karen, študentka 5.ročníka)

Otvor si srdce - Ako vidíš ostatných?

Všetci máme názory na ľudí okolo seba. Niekedy pozitívne, inokedy negatívne. Avšak prilepiť niekomu nálepku môže viesť k zaujatosti voči ich výrokom. Predkladáme niekoľko rád ohľadne vedenia efektívnejších stretnutí:

- Odložte si nielen batožinu, ale aj predsudky pred dverami rokovacej miestnosti.
- Vyspovedajte sami seba o základných predpokladoch a názoroch na iných.
- Čo niekto povie na stretnutí, je oveľa dôležitejšie ako to, čo si o nej myslíme.

Čomu sa má vyhnúť dobrý poslucháč?

Počúvanie na stretnutí je rovnako dôležité ako rozprávanie. Najbežnejšie praktiky, ktoré sa stavajú do cesty vnímavému poslucháčovi, sú:

- Písanie si nadmerného počtu poznámok. Zapamätajte si, že tajomník vedie zápis stretnutia
- Myšlienky venujete tomu, čo chcete povedať, namiesto toho, aby ste počúvali, čo sa práve hovorí.
- Myslíte na niečo úplne iné, čo sa deje niekde inde.
- Nedostatok koncentrácie.

Komunikačné zručnosti - ako byť dobrým predsedom

- Uistite sa, že každý bod programu je dobre pripravený, že sa prijali závery a správne sa zaznamenali rozhodnutia.
- Vyhnite sa diskusii na jednu otázku, ktorá by zabrala priestor iným problémom.
- Podporujte širokú spoluúčasť a snažte sa odradiť kohokoľvek, aby v diskusii dominoval.

- Keď stretnutie od témy ubieha, požiadajte členov, aby sa vrátili späť k téme.
- Podporte vznik sporu, ale uistite sa, že zostane pri vecnej argumentácii.
- Vyzvite k otázkam "na telo", aby sa rozprúdila diskusia.
- Počúvajte diskutérov.
- Ujasnite komplex problematiky, ak je to nutné.
- Vyriešte konflikt, ak sa objaví.
- Na konci diskusie zhrňte podstatu toho, čo bolo povedané a sformulujte, na čom ste sa dohodli.

Komunikačné zručnosti - ako byť dobrým členom školskej rady

- Prečítajte si program ešte pred začatím stretnutia.
- Pripravte si potrebné informácie.
- Hovorte jasne.
- Nehovorte, keď nemáte čo.
- Nepýtajte sa len preto, aby sa nepovedalo.
- Bráňte si svoj názor, ale mali by ste vedieť, kedy prestať.
- Myslite skôr ako začnete rozprávať.
- Neprerušujte iných a neskáčte im do reči.
- Signalizujte svoj záujem o to, o čom sa diskutuje.
- Buďte pripravený akceptovať tému, ktorú predniesol niekto iný. Snaha oceniť dobrú tému vás ukazuje ako rozumnejšieho a posilňuje vašu vlastnú pozíciu.
- Majte vlastné názory a ambície.
- Neangažujte sa v niečom, čo nemôže mať šancu na úspech.
- Nesľubujte, čo nemôžete dodržať.
- Keď je vaša téma spochybnená, počúvajte, čo sa hovorí. Nevstupujte hneď do defenzívy. Niekto iný môže tému podporiť.

Položky podľa dôležitosti

Nie všetko sa dá stihnúť na jednom stretnutí, preto treba body zoradiť podľa dôležitosti. Členovia školskej rady majú ďalšie povinnosti a nemôžu celý deň diskutovať o nekonečných bodoch programu. Zobrať si na seba toho príliš veľa môže viesť k veľmi malému výsledku alebo k tomu, že kľúčovým bodom sa venuje len málo času.

"Byť v školskej rade nevyžaduje veľa času. Nejde o prácu na plný úväzok, keď sa pokúšate zároveň o získanie vzdelania. Musíte sa sústrediť na niekoľko kľúčových vecí." (Lisa, študentka 2.ročníka)

Prestávka - dajte si pauzu

Väčšina stretnutí trvá menej ako hodinu. Ak ide o zvlášť dlhé stretnutie, je rozumné urobiť prestávku. Stretnutia môžu do niečoho zabŕdnuť a účastníkov unaviť.

Sekcie-komisie

Keď je skupina príliš veľká, aby venovala patričnú pozornosť otázke, ktorá si to zaslúži, založia sa obyčajne pracovné skupiny. Takéto skupiny by mali mať jasné úlohy:

• Mali by mať jasne určený časový rozsah pre spätné hlásenie
• Účastníci by mali byť vyberaní pozorne s ohľadom na ich schopnosti, ktoré sa dajú využiť v danej veci.

Brainstorming-tvorcovia nových konceptov riešení

Takáto sekcia sa obyčajne skladá zo skupiny ľudí ochotných pustiť sa do práce v akejkoľvek oblasti:

• Je voľne štruktúrovaná.
• Všetky myšlienky, akokoľvek bláznivé, sa zapíšu.
• Každá myšlienka sa zapíše a o žiadnej sa nediskutuje, ani sa nekritizuje.

Po tom, čo sú všetky myšlienky predložené, môže sa o nich diskutovať, zaradiť ich do poradia podľa dôležitosti, alebo ich vynechať. Sekcie brainstormingu môžu byť stimulujúce, kreatívne a sú dobrou cestou, ako nachádzať nové myšlienky.

Návrat späť, povinnosť zodpovedať sa a spätná väzba

Správny člen študentskej rady je dobre informovaný. Základná funkcia študentskej rady je pôsobiť ako informačný kanál „k“ študentom a „od“ študentov.

Počúvaj a buď prístupný

Člen študentskej rady by mal byť vždy ochotný, ústretový a mal by podporovať spolužiakov, aby diskutovali o práci rady.

"Dozvedeli sme sa od študentov, že neradi nosia školské plášte. Radšej by preferovali nosenie vetroviek. Doniesli sme im ukážkové materiály a nechali sme ich hlasovať o tom, ktorý sa im páči najviac." (Jeniffer, študentka 6.ročníka)

Stretnutia triedy

Triedny zástupca alebo člen školskej rady môže navštevovať triedu, aby ju informoval o tom, čo sa v súčasnej dobe deje a aby si vypočul názory študentov. Príspevky by mali byť krátke a k veci.

"Myslím, že jeden z hlavných tipov, ktoré by som dala iným školám pri zakladaní školskej rady je, aby sa vždy vracali k študentom. Nepredpokladajte, že viete všetko, čo chcú." (Mary, študentka prechodného ročníka)

Ročné stretnutia

Stretnutia všetkých študentov počas roka môžu byť organizované podľa potreby. Mali by byť stručné, krátke a venovať sa jednému bodu. Nové nápady môžu byť predložené na ďalšom stretnutí školskej rady.

Fórum

Jedna dublinská škola má pre študentov každé dva týždne otvorené fórum.
"Je to veľmi dobrá myšlienka mať" otvorené fórum" najmä prvý rok štúdia. Keď majú študenti problémy , neradi chodia za vami. Fórum nám umožňuje zistiť, čo je veľkým problémom prvých ročníkov." (John, študent 5. ročníka)

Výročné zhromaždenie študentov

Je veľmi dobre, že sa koná výročné stretnutie pre všetkých študentov, aby sa umožnilo školskej rade obrátiť sa na svojich študentov. Študentská rada tak získava možnosť prezentovať sa krátkou písomnou alebo ústnou výročnou správou. Riaditeľ, rodičovské združenie, predseda a iní môžu mať záujem o posolstvo pre isté skupiny študentov. Tiež môže byť pozvaný hosť, ktorý by prispel k téme, ktorá zaujíma študentov. Volebná kampaň môže prebehnúť tiež počas tohto fóra.

Pravidelné informovanie

Informácie, zápis, detaily stretnutia, postupné správy a pod. môžu byť umiestnené na nástenkách po celej škole. Takéto tabule by mali byť označené ako patriace školskej rade.

Informačné bulletiny a letáky

Niektoré školy už majú informačný bulletin. So širšou využiteľnosťou počítačovej technológie sa publikácie vytvárajú ľahšie. Bulletin môže byť veľmi prospešný v procese učenia pre tých, ktorí ho vytvárajú. Tvorba bulletinu je smelý projekt, ktorý zahŕňa angažovanie a prácu. Takisto stojí peniaze skopírovať/vytlačiť ho. Všetky následky by mali byť zvážené pred tým, ako sa pustíme do takéhoto projektu.

„Máme vlastnú nástenku, ktorá je umiestnená v centrálnej oblasti a ktorá sa používa na posielanie listov a detailných výsledkov alebo na určenie dátumu ďalšieho mítingu. Udalosti ako voľby sa uvádzajú v školskom bulletine, termíny sú zahrnuté v školskom časopise a špeciálne oznamy sú ohlasované prostredníctvom školského rozhlasu.“ (Ronan, prechodný študent)

Internet a e- mail, SMS

Systém SMS, internet a e-mail sa môže používať na dohodnutie termínov, avšak môžu sa používať len na dôležité správy. Ak sa táto komunikačná metóda používa nadmieru, môže sa stať nepríjemnou.

Vonkajšie médiá

O aktivity, organizované študentskou radou by sa mohli zaujímať miestne noviny alebo rádio v danej oblasti. Zvýrazňovacie aktivity, ktorých sa ujmú študenti, môžu predstaviť školu v pozitívnom svetle. Spolupráca s miestnymi médiami môže byť taktiež zaujímavou skúsenosťou pre zapojených študentov.
Zo zdvorilosti je zvykom informovať riaditeľa alebo študenta/zástupcu o tom, či študentská rada vyhľadáva pozornosť médií.
Miestne médiá sa vždy zaujímajú o miestne novinky a udalosti.

• Priemerné miestne noviny, vydávané každý týždeň, obsahujú vyše 150 článkov a neexistuje žiaden dôvod, prečo by jeden z nich nemal byť o študentskej rade.
• Niektoré noviny majú zvláštneho korešpondenta, ktorý sa zaoberá rubrikami týkajúcimi sa mladých. Skontrolujte, ktoré časopisy pokrývajú aké témy.
• Väčšina miestnych rádiostaníc má programy, ktoré prezentujú mládež. Všetky vydávajú týždenný prehľad programov a ich vysielacích časov. Ak o ne požiadaš, tak ti ich pošlú.
• Miestni novinári sú veľmi prístupní a zvyčajne si radi vypočujú komentáre ľudí tykajúce sa správ a príbehov.
• Na rodičov zvyčajne veľmi zapôsobí, ak vidia meno ich syna alebo dcéry v miestnych novinách spojené s pozitívnym javom v škole.

„Minulý rok študentská rada organizovala udeľovanie cien, ktoré zastrešovali miestne noviny, čo bolo skvelé. Bolo tam dievča, ktoré dostalo cenu iba za to, že bolo milé k ľuďom okolo nej.“ (Hellen, študentka piateho ročníka)

Kapitola 10
Komunikačné zručnosti – rozprávanie na verejnosti

Dokonca aj krátky prejav pred spolužiakmi môže byť zastrašujúca skúsenosť, ak ste to pred tým nikdy nerobili. Väčšina ľudí znervóznie, keď má hovoriť na verejnosti, avšak toto by sa nemalo stať, ak chceme predniesť účinný prejav. Najdôležitejší faktor úspešného prejavu je jeho príprava. Ak ste pripravený a viete, čo sa chystáte hovoriť, problém bude jednoduchší.

Nervozita

Nervozita nie je zlá vec. Naznačuje, že svoju úlohu pri tvorbe prejavu beriete seriózne. Rečník by mal byť znepokojený vtedy, ak nie je vôbec nervózny. Príprava a uvedomovanie si publika môže pomôcť prekonať nervozitu. Bolo dokázané, že ak je aj rečník nervózny, publikum si to neuvedomuje tak, ako si rečník môže myslieť.

Vytvor si bodový scenár

Dobrý prejav sa dotýka najdôležitejších bodov. Je dobre vytvoriť si zoznam bodov a vybrať z nich najdôležitejšie. Tak isto je dobré uviesť najdôležitejší bod ako prvý. Odborníci na komunikáciu si myslia, že publikum je viac ostražité a pozorné počas prvej polovice prejavu. Kvalita je dôležitejšia ako kvantita. Ak máte dva veľmi dobré body, nie je nevyhnutné pridávať ďalšie dva priemerné len preto, aby sa prejav zdal dlhší.

Čo publikum už vie?

Publikum nebude chcieť počuť nudnú hodinu histórie niečoho, čo dôverne pozná. Ak nie je nutné začať niečím narýchlo pozháňaným, nerobte to. Vaše publikum môže mať už určité vedomosti, čoho by ste si mali byť vedomí.

Používanie príkladov a ilustrácií

Ľudia lepšie porozumejú otázkam, ak si ich môžu spájať s príkladom. Rozprávanie nemusí ľudí presvedčiť, demonštrácia na príklade však áno. Inzerenti, mediálni tvorcovia interview, politici a verejní hovorcovia, všetci títo používajú obdobnú taktiku. Aj vládny ročný rozpočet ako vcelku komplexný finančný dokument je zvyčajne zrozumiteľný opisom jeho dopadu na typickú rodinu.

Štruktúra prejavu

Najbežnejší spôsob štruktúrovania verejného prejavu je takýto:

1. Povedzte publiku, čo sa chystáte hovoriť. Inými slovami, zadajte základnú líniu bodov, ktorými sa chystáte zaoberať. Tomuto by sa malo venovať približne 10% prejavu.
2. Predstavte najzákladnejšie body. To by sa malo týkať približne 70% prejavu.
3. Povedzte im ešte raz, čo ste práve hovorili. Inými slovami, zosumarizujte a zrekapitulujte body, ktorými ste sa zaoberal. Táto časť by mala zaberať približne 20%.

Čas
Bežný prejav používa približne 60-70 slov za minútu. Príliš rýchle alebo pomalé rozprávanie môže byť pre publikum vyčerpávajúce.

Očný kontakt

• Používajte očný kontakt. Vyhýbanie sa očnému kontaktu s publikom môže pôsobiť dojmom nedostatku úprimnosti.
• Očný kontakt taktiež povzbudzuje publikum, aby počúvalo a reagovalo.
• Čítanie pripravenej reči z papiera s malým alebo so žiadnym očným kontaktom nebude najvzrušujúcejším zážitkom ani pre vás a ani pre publikum.

Technické vybavenie

Ak používate napríklad spätný projektor alebo mikrofón s reproduktorom, vopred ho skontrolujte. Ak chybu objavíte vopred, pokazené alebo chybné zariadenie sa môže opraviť. Inak by ste museli prejav prerábať.

Ukončenie prejavu

Ak ste dohovorili, prestaňte rozprávať. Vedieť, kedy si sadnúť a byť ticho, je tak isto dôležité, ako vedieť rozprávať a počúvať.
Svoj prejav môžete ukončiť tým, že vyzvete publikum, aby kládlo otázky a prispelo svojimi názormi.
Ak sa nik okamžite neprihlási, alebo neprehovorí, neprerušujte ticho. Nechajte ho chvíľu pôsobiť. Ak nie sú ďalšie otázky alebo argumenty, ukončite stretnutie.

Tipy

• Zvýšená hlasitosť prejavu ho nespraví dôležitejším.
• Ak publikum aplauduje, alebo sa smeje, skôr, ako budete pokračovať, vyčkajte, kým sa utíši.
• Stojte rovno. Príliš veľké nakláňanie sa dopredu utlmí to, čo bolo povedané. Rečník to môže zabaliť, ak rozpráva svojim vlastným topánkam.

Pamätajte

Základné ciele každého prejavu sú: vysvetlite, informujte, zabávajte, presviedčajte.
„Nie sme jednotlivci, sme predstavitelia našich tried. A je len fér, že sa vraciame a hovoríme im, čo sa deje. To je to, prečo nás volili. Študentská rada je tu taktiež na to, aby predniesla svoje návrhy personálu a návrhy personálu študentom.“ (Valerie, piatačka)

Kapitola 11
Komunikačné kanály medzi vedením školy a študentskou radou

Základná úloha študentskej rady je podávať a prijímať informácie. Ak má študentská rada splniť v škole svoju úlohu, musia byť nastavené správne komunikačné kanály so školskou radou, personálom školy a ďalšími vhodnými skupinami.

Správna komunikačná štruktúra môže

- mať pozitívnu úlohu v zlepšovaní efektivity študentskej rady,
- zaistiť, že prioritné školské informácie budú poskytnuté študentom rýchlo a efektívne,
- povoliť organizované prostriedky na vstup do procesu rozhodovania o študentoch,
- zaistiť, aby študentská rada neexistovala izolovane,
- zastávať dôležitú funkciu v úsilí vyhnúť sa zmätku a konfrontácii.

Súčasná situácia

Výskum v školách ukazuje, že nasledujúce komunikačné prostriedky sú najdôležitejšie v procese komunikácie medzi študentskou radou a riaditeľom. Sú uvedené v poradí, v akom sú najbežnejšie na školách:

1. Prítomnosť učiteľa na mítingoch študentskej rady, ktorého menoval riaditeľ.
2. Pravidelné mesačné stretnutie študentskej rady s riaditeľom.
3. Priama prítomnosť riaditeľa na mítingoch študentskej rady.
4. Týždenný míting študentskej rady a riaditeľa.
5. Písomná korešpondencia s riaditeľom.
(Zdroj: NYCI Unique Perspectives, 2000)

Niekoľko praktických návrhov

Odsúhlasené/dohodnuté štruktúry stretnutia

- Odsúhlaste si systém pravidelných stretnutí medzi riaditeľom školy a študentskou radou.
- Odsúhlaste pravidelné formy stretnutí členov študentskej rady s predstaviteľmi školskej rady s cieľom dialógu a výmeny informácií.
- Odsúhlaste postup študentskej rady s cieľom vstúpiť do vecných diskusií školskej rady.
- Odsúhlaste postup študentskej rady pre spoluprácu s mimoškolskými orgánmi a jednotlivcami. Toto môže zahŕňať hosťujúcich rečníkov na mítingoch a kontakty s dobročinnými organizáciami.
- Dohodnite si kanál komunikácie pre dôležité otázky, ktoré chce tlmočiť škola študentom.

Študentská/personálna spolupráca

Dobrou vecou je, že sa dohodne pomoc pri organizácii a chode študentskej rady, že sa vymenuje člen školského personálu (viac ako jeden, v závislosti od veľkosti školy), ktorý bude vystupovať ako jej spolupracovník. Táto osoba môže asistovať pri organizácii volieb, zúčastňovať sa na mítingoch, poskytovať rady a fungovať ako spojka obojstrannej komunikácie medzi študentskou radou a školou.

Mal by člen študentskej rady navštevovať mítingy školskej rady?

Aj napriek tomu, že v legislatíve nie sú spomínaní ako tí, čo majú právo na to, aby boli prítomní na mítingoch školskej rady, je čoraz častejším javom, že študenti ich navštevujú. Výskum riaditeľov škôl, kde pôsobi študentská rada, priniesol tieto výsledky:

• Študenti sú vždy prítomní	41 %
• Študenti sa zúčastňujú nepravidelne	17 %
•Študenti sa vôbec nezúčastňujú	42 %

(Zdroj: NYCI/Unique Perspectives, 2000)

Výhrady a oponentúra voči študentským radám

Nie každý považuje študentské rady za dobrý nápad. Niektorí učitelia, rodičia a školskí manažéri majú voči nim výhrady. Iní ich vôbec nechcú. Jednotlivci majú dôvody na tieto výhrady a odpor voči nim. Veľa z nich je reálnych a musíme ich chápať.

• Môžu sa cítiť ohrození myšlienkou, že mladí ľudia zohrávajú aktívnu úlohu v procese tvorby rozhodnutí.
• Obávajú sa nepoznaného a takéto fórum mladých ľudí je pre nich spornou otázkou.
• Učitelia majú strach, že budú mať nepríjemnosti, ak by ŠR kritizovali a prenasledovali ich členov.
• Majú strach, že ŠR ako fórum študentov sa stane priestorom pre politických aktivistov a rôznu „zberbu“.
• Majú obavu, že by sa mohla nabúrať a skompromitovať školská disciplína.

Okrem všetkých týchto obáv existuje ešte mnoho ďalších. To, že ich budeme ignorovať, neznamená, že zmiznú. Je potrebné ich vymenovať a prekonávať. Je možno ich prekonať prostredníctvom:

• Úprimnosti pri formulovaní výhrad.
• Dobrých a efektívnych organizačných štruktúr.
• Pohľadu na študentské rady ako na pozitívnu príležitosť a nie ako na hrozbu.
• Dialógu a vzájomného porozumenia.
• Dohody týkajúcej sa komunikačných štruktúr medzi študentskou radou a správou školy.
• Stanovami, ktoré jasne vymedzujú úlohu študentskej rady.
• Dôvery študentov v ich vlastných zástupcov a dobré meno školy.

Čomu sa treba vyhnúť...

Pre študentskú radu

Prijímanie rozhodnutí bez toho, aby boli prekonzultované s ostatnými pracovníkmi školy a následné požadovanie činnosti, prameniace z týchto rozhodnutí. Používanie konfrontácie a kritiky ako primárneho a jediného nástroja.

Pre školskú radu

Ponímanie študentskej rady iba ako nástroja, prostredníctvom ktorého hovoríme študentom, ako by sa mali správať, jej chápania ako jednosmerného kanála na distribúciu informácií o chode školy.

Kľúčová rada

„Buďte realistickí vo svojich požiadavkách voči riaditeľovi a nežiadajte veci, o ktorých viete, že ich nedostanete. Niektoré veci by mali byť prednesené rade a v jej rámci by mali byť prerokované. Malo by sa to stať pred tým, ako sú prednesené ďalej, pretože zistíte, že niektoré témy, ktoré sú prerokované, sú úplne nepodstatné.“
(Brendan, študent šiesteho ročníka)

Prameň

Táto publikácia vznikla s podporou European Commision Directorate General for Education and Culture pod hlavičkou Citizenshift and Youth – Communicating with the Public. Je súčasťou projektu National Youth Council of Ireland's ‚Learning the Active Skills of European Democracy'.Národná Rada mládeže v Írsku - NYCI je reprezentatívny orgán organizácií mladých v Írsku a považuje sa za sociálneho partnera v prospech mladých Írov. Má 48 členských organizácií, ktoré zastupujú približne 450 000 mladých ľudí.

METODIKA 2

Štatút
ŠTUDENTSKÉHO PARLAMENTU
- poradného orgánu Mestskej rady mesta T -

čl. 1
Úvodné ustanovenia

1. Štatút študentského parlamentu ako komise mestskej rady upravuje základné ustanovenia komisie, jeho práva, povinnosti, činnost, uznášanie, kontrolu plnenia uznesení a zabezpečovanie úloh.

2. Študentský parlament – komisia MR (ďalej len "Študentský parlament") je kontrolným a iniciatívnym orgánom MR a je zriadený v súlade s zák. č. 367/ 1990 Sb., o obciach, jeho neskorších zmien a doplnkov. Vo svojej činnosti se riadi uzneseniami MR, vlastným plánom činnosti a vlastným rokovacím poriadkom.

3. Šudentský parlament je za svoju činnosť zodpovedný MR, ktorá súčasne vyvodzuje závery z námetov študentského parlamentu.

4. Predsedu a členov študentského parlamentu menuje a odvoláva na návrh študentskej verejnosti MR. Tajomníka študentského parlamentu menuje tajomník MÚ príkazom.

5. Študentský parlament tvoria zástupcovia študentov jednotlivých *trnavských* vysokých a stredných škôl (z každej 3 študenti), ktorí boli zvolení vo voľbách s tým, že ich volebné obdobie trvá jeden rok.

6. Tajomníkom študentského parlamentu je menovaný pracovník Mestského úradu T… (MÚ), ktorý v súčinnosti s odborom, na ktorom je zaradený, zabezpečuje organizačno – technické a administrativné práce súvisiace s činnosťou študentského parlamentu.

7. Študentský parlament má právo v rámci svojho rokovacieho poriadku navrhnúť MR definovanie svojich kompetencií.

8. Po schválení tohto štatútu môže študentský parlament spracovať vlastný rokovací poriadok, ktorý však musí rešpektovať tento štatút komisií MR T...

čl. II.
Oprávnenia študentského parlamentu

1. Vyžadovať prostredníctvom príslušného člena MR alebo tajomníka MÚ stanoviská k danej problematike, vrátane podkladových materiálov.

2. Pre riešenie určitých problémov prizvať k rokovaniu odborníkov – expertov na danú problematiku z radov verejnosti, organizácií a štátných orgánov.

3. Dávať návrhy, podnety a pripomienky odborom MÚ, které sú povinné sa nimi zaoberať a spätne informovať študentský parlament o výsledkoch rokovania.

4. Rozhodovať o vnútorných otázkách svojej činnosti.

čl. III
Činnosť študentského parlamentu

1. Študentský parlament zvoláva a riadí predseda parlamentu, prípadne jeho zástupca.

2. Študentský parlament je schopný rokovať a uznášať sa, ak je prítomná nadpolovičná väčšina členov.

3. Predseda študentského parlamentu zodpovedá za obsahovú činnosť rokovania parlamentu a jeho operatívne riadenie.

4. Študentský parlament vydáva pre rokovanie MR prostredníctvom svojho predsedu alebo povereného člena stanoviská k predkladaným materiálom.

5. Z každého rokovania študentského parlamentu sa robí zápisnica. Jej súčasťou sú uznesenia zabezpečujúce konkretizáciu uložených úloh členom komisie, námety a odporúčania pre MR a prezenčná listina.

6. Rokovania študentského parlamentu se môže zúčastniť ktorýkoľvek člen MR s hlasom poradným. Za týmto účelom oznamuje tajomník parlamentu termín, hodinu a miesto konania najbližšieho rokovania parlamentu, najmenej týždeň dopredu asistentke kancelárie primátora, jeho zástupcom a tajomníkovi.

čl. IV.
Uznesenia študentského parlamentu

1. Študentský parlament se uznáša väčšinou hlasov prítomných členov.

2. Uznesenie musí obsahovať:
- prijaté námety, odporúčania alebo stanoviská pre MR,
- úlohy pre členov parlamentu,
- stanovenie termínov a zodpovedností za plnenie jednotlivých úloh,
- ďalej môže obsahovať požiadavky k vypracovaniu odborných podkladov pre rokovanie komisií atď.

3. Uznesenie podpisuje predseda študentského parlamentu. Kópia zápisu vrátane uznesení a námetov sa doručuje tajomníkovi MÚ najneskôr 3 pracovné dni po rokovaní parlamentu. Tajomník MÚ predkladá zápisnicu s uznesením a námety parlamentu najbližšej schôdzke MR v bode ”Námety a informácie z rokovania parlamentu”.

4. Po vydaní uznesení zo schôdze MR je tajomník študentského parlamentu povinný zoznámiť predsedu parlamentu s tým uznesením, ktoré MR prijala k predloženému materiálu. Následne oznámi tajomníkovi MÚ splnenie úlohy.

čl. V.
Záverečné ustanovenia

1. Zmeny a doplnky alebo vydanie nového štatútu Študentského parlamentu MR T… podliehajú schváleniu MR.

2. Štatút študentského parlamentu vstupuje do účinnosti dňom schválenia MR.

Trnava 1.3.2002
Podľa vzoru MÚ Hodonín - Česká republika
Spracoval: Doc. Mgr. L. Macháček, CSc., CERYS

METODIKA 3

Celoštátna súťaž o najlepší rečnícky prejav

www.redewettbewerb.at

Témy

1. Aj môj otec môže voliť!
2. Škola – skutočne iba stres?
3. Ťažko postihnutí
4. Túžba po ....
5. Chatujem, teda som
6. Vidiečan/pravý muž/ hľadá vidiečanku/modernú ženu/
7. Skutočné city – cybersex
8. Politika ako divadlo
9. Po nás potopa
10. Vlastná téma (oznámiť pri prihlásení)

Predslov

Môžeš sa otvorene vyjadriť k dôležitým národným a medzinárodným otázkam, ktoré sa týkajú spoločnosti a mládeže a pritom tiež vyhrať!

Účasť

Súťaže v rečníckom prejave sa môžu zúčastniť
- žiačky a žiaci gymnázií
- žiačky a žiaci stredných odborných škôl
- pracujúca mládež, žiačky a žiaci učňovských škôl
- žiačky a žiaci polytechnických ročníkov (inkluzíve alternatívnych foriem)
- príslušníci vidieckej mládeže

V jednotlivých kategóriách sa uskutočnia záverečné celoštátne kolá. Kto sa ich raz zúčastnil, nemôže už vystúpiť v tej istej kategórií.

Hodnotenie

O vkuse možno diskutovať. Nie ale o kritériách hodnotenia, ako je napr. stvárnenie rečníckeho prejavu (tvoj jazykový prejav, mimika a gestikulácia, ktorými zvýrazníš obsah ...)
Odborná porota posudzuje tiež stavbu, obsah a originalitu tvojho rečníckeho prejavu.
Pri prekročení časového limitu ti porota strhne body.

Klasický rečnícky prejav

musí trvať 6 až 8 minút. Hovoriť musíš bez predlohy. Okrem vlastného konceptu nie sú povolené žiadne iné pomôcky.
Po prednese dostaneš 3 otázky.
Ako sa s nimi vysporiadaš, je tiež jedno z kritérií poroty.

Voliteľná téma

Môžeš spontánne zaujať stanovisko k jednej z nasledujúcich tém. Sám si môžeš zvoliť ťažisko témy.

1. Náboženstvo, sekty, svetonázor
2. Politika a spoločnosť
3. Média – počítače – technika
4. Film – hudba – umenie
5. Šport a zdravie
6. Životné prostredie, geografia a poľnohospodárstvo
7. Voľný čas a svet práce
8. Mládež a rodina

Názov témy sa losuje

Po 5-minutovej príprave prednesieš krátku reč v trvaní 2 – 4 minút.
Na záver dostaneš 1 otázku.

Alternatívne formy prejavu

Vo dvojici, veršovanou formou, ako krátky kabaret za sprievodu gitary, alebo celkom inou formou môžete získať pozornosť publika.
Obsah musí byť spracovaný novým, samostatne vytvoreným spôsobom (nie je dovolená žiadna kópia alebo reprodukcia, k existujúcej melódii je povolený vlastný nový text).

- Skupina môže pozostávať zo 4 účastníkov.
- Trvanie prezentácie je maximálne 8 minút.

Návrhy tém pre klasický rečový prejav môžu slúžiť ako predloha aj pri tomto type prejavu.

Prihláška / Celoštátna súťaž v rečníckom prejave

Prihlásenie víťaza / víťazky školy

(faxom: .....; e-mailom: .....)

Škola:

PSČ: Miesto:

Téma:

Meno víťaza / víťazky:

Adresa:

Dátum narodenia:

Číslo telefónu školy: E-mail:

Číslo súkromného tel.: E-mail:

Hodnotiaci list
súťaže v rečníckom prejave

Meno rečníka / rečníčky: .....

Skupina: ..... Téma: .....

Dátum: ..... Meno člena / členky poroty: .....

	Možný počet bodov	Dosiahnutý počet bodov	Poznámky člena / členky poroty
Obsahy: Vzťah k téme Zrozumiteľnosť Dôveryhodnosť Výpoveď	30		
Stavba: Úvod Členenie Výpoveď	10		
Vystupovanie: Voľný jazykový prejav, nadšenie Prítomnosť, mimika gestikulácie prirodzenosť Kontakt s poslucháčmi	20		
Jazyk: Výslovnosť, technika hovorenia, gramatika	15		

Body spolu:		
Zrážky:		
Celkový počet bodov:		
Zaradenie:		

Podpis člena / členky poroty: .....

METODIKA 4

Súťaž
Obec/mesto s najpriateľskejším vzťahom k mládeži
2003/2004

Približne pred 10 rokmi sa na Slovensku začala formovať nová štátna politika mládeže a súbežne vznikala aj nová koncepcia práce s mládežou. Jej tvorcom bolo oddelenie mládeže MŠMTV SR, ktoré spolupracovalo s Radou mládeže Slovenska. Ich podstatu vyjadruje *vládne uznesenie Zásady štátnej politiky mládeže do roka 2006 a Programy ochrany a podpory mládeže v SR z januára 1992 ako produkt spoločného úsilia štátu, občianskej spoločnosti a vedeckého výskumu.*

Odvtedy sa veľa zmenilo v globálnych celosvetových súvislostiach, v rámci procesov európskej integrácie a rozdelenia ČSFR, transformácie a modernizácie Slovenska, v jeho politickom, ekonomickom a sociálnom systéme.

Ekonomickej nedostatočnosti a metodickej neujasnenosti odolávajú aj štátne subjekty pre prácu s deťmi a mládežou, ktoré reprezentujú v súčasnosti centrá voľného času detí a mládeže v okresoch, ale aj informačné centrá mládeže. Občianske združenia detí a mládeže sa nevyhli politickej polarizácii, prispôsobujú sa systému fondov a nadácií patriacich najrozličnejším donorom.

Objektívne dozrieva potreba kvalitatívnej zmeny v celom systéme štátnej politiky mládeže a práce s mládežou. I subjektívne dozrela pripravenosť všetkých subjektov práce s mládežou začať diskusiu o týchto zmenách tak, aby sa mohla strategická zmena naštartovať v postupnom riadenom procese tak, aby nadväzovala na postupné premeny verejnej správy.

V súlade s Programovým vyhlásením vlády SR o postupnom prenose časti kompetencií na miestnu a regionálnu samosprávu

prichádzame s námetom na uskutočnenie projektu

Obec/mesto
s najpriateľskejším vzťahom k mládeži *v SR*

Cieľom projektu bude:

a) podporovať spoluprácu všetkých subjektov pre prácu s mládežou na území obce/mesta pri utváraní priaznivých podmienok pre život a prácu mladých ľudí.

b) spoznávať problematiku života a práce mladých ľudí v rozličných regiónoch (kraje, okresy) Slovenska

c) rozpracovávať metodiku hodnotenia súťažiacich obcí v troch kategóriách (obce, obce so štatútom mesta, mestá so sídlom okresnej štátnej správy)

d) zabezpečiť systém dlhodobého finančného stimulovania rozvoja práce s mládežou v obciách, mestských štvrtiach a na dedinách, ktorá by vstúpila do platnosti v r. 2003/2004,

e) získať podporu NAFYM - IUVENTA formou prihlásenia projektu do programov na rok 2003/2004,

f) vyhľadať hlavného sponzora spomedzi domácich podnikateľských subjektov a mediálnych partnerov.

Pripomíname, že náš projekt nadvazuje na skúsenosti a poznatky MŠ SR. Z jeho iniciatívy sa podarilo od roku 1992 vyčleniť časť finančnej dotácie štátu pre potreby okresov.

Sekcia mládeže a športu MŠ SR v roku 1999/2000 podporila rozpracúvanie novej koncepcie práce s mládežou s dôrazom na to, aby sa konečne podarilo spájat sily všetkých, ktorí v konkrétnom sídle a regióne pracujú s mládežou.

A. Nová situácia pre prácu s mládežou

Dnes takmer všetky domácnosti disponujú televízorom, rádiom a stereo-zariadením. Vybavenosť videami a domácimi počítačmi pribúda. Je dostatok časopisov, kaziet a platní. Značne viac mladých ako predtým má k dispozícii vlastnú izbu, uvolnil sa štýl výchovy, sexuálne tabu miznú, mladí už nemusia doma toľko pomáhať alebo ekonomicky prispievať na živobytie rodiny.

Môžeme teda zhrnúť: Chlapec alebo dievča už nemusí navštevovať mládežnícku skupinu alebo centrum voľného času detí a mládeže preto, že doma sa nič nedeje, že doma nie je miesto, príliš veľa práce alebo že by sa chlapci a dievčatá mohli spoznávať len pri práci s mládežou.

Tradičné inštitúcie výchovy a vzdelávania ako je rodina a škola stratili svoj monopol práve tak ako ho pre prácu s mládežou stratili tradičné zariadenia a inštitúcie na využitie voľného času. Hodnota skupín rovesníkov značne stúpla. Ale teraz *ide viac o scény ako o skupiny*. S tým súvisí stále viac významnejší priemysel využívania voľného času: diskotéky a videotéky, reštaurácie a kaviarne, McDonald a herne, fitnesscentrá a squashcentrá, klziská a zimné štadióny, prípadne kúpaliská.

Je zrejmé, že práca s mládežou s tradičnými ponukami využitia voľného času môže dlhodobo dobre konkurovať už len na tom trhu ponúk využitia voľného času, ktorý sa upriamuje na nezaopatrené cieľové skupiny, prípadne na sociálne neprivilegovaných, ktorí nedisponujú práve vlastnou izbou, zvlášť veľkým vreckovým, mobilitou a priemernými možnosťami účasti na trhu.

V našich podmienkach silnej nezamestnanosti a prehlbovania sociálnej odkázanosti rodín v niektorých regiónoch a mestách Slovenska sa práca s mládežou vo voľnom čase sa transformuje na sociálnu prácu s mládežou.

Tým sa vysvetľuje aj to, prečo práca s mládežou dnes ešte lepšie funguje v malých obciach ako v meste a prečo budú centrá voľného času v mestách stále viac vyhľadávané predovšetkým sociálnymi skupinami zatlačenými na okraj spoločnosti. Súčasná transformácia práce s mládežou povedie k tomu, že obzvlášť komunálna starostlivosť o mládež, na základe stupňa svojej profesionalizácie je najskôr schopná viacej sa venovať týmto cieľovým skupinám.

Práca s mládežou v postkomunistických krajinách rozmýšla o určení nového smeru svojej činnosti. V stále zložitejšej a zmätenejšej spoločnosti, v ktorej je jedinec stále viac odkázaný na seba, stávajú sa vzácnejšími nekomerčne definované priestory, možnosti vzdelávania a stykov, ktoré umožňujú sebaorganizáciu, hľadanie zmyslu a budovanie sociálnych sietí.

Túto medzeru by mohla zaplniť práca s mládežou, na ktorej sa budú zúčastnovať všetky dostupné subjekty.

B. Ciele práce s mládežou v obci sú prinajmenšom dva:

1. Dôležité je, aby mladý človek získal skúsenosť ako prekonať zažitú bezmocnosť.

Je dôležité, aby mladí ludia zažili, že sa ešte niečím dá hýbať, že ich vlastné a životné nápady ich rovesníkov sú realizovateľné. Preto sú tak dôležité kontakty s alternatívnymi sociálnymi hnutiami, výmeny názorov, účasť na hnutiach a akciách odporu.

2. Dôležité je, aby v práci s mládežou v mieste dochádzalo k styku s dospelými

aj mimo rodiny (otec, matka) a školy (učiteľ, vychovávateľ). Predovšetkým práca s mládežou môže využiť šancu podporovať nielen možnosti solidárnych vzťahov medzi rovesníkmi, chlapcami a dievčatami, mladými a skupinovými vedúcimi, ale aj *poskytnúť šancu konfrontovať svoje názory na svet, kultúru a životné štýly s dospelými.* Tak sa môže práca s mládežou stať jedným z mála miest v tejto spoločnosti, kde je možné prekonávat ich osamotenosť, opustenosť alebo napríklad aj nepriateľstvo voči cudzincom, alebo predsudky voči tomu, žo je iné.

C. Európska dimenzia participácie mladých ľudí

Európska charta zdôrazňuje, že účasť na živote obcí a miest poskytuje mladým ľudom možnosť, aby sa s nimi identifikovali ako občania a nezostali iba ich obyvateľmi. Participácia mladých ľudí posytuje účinný prostriedok pre prekonanie protirečení, ktoré pôsobia v modernej obci: na jednej strane anonymita a utiahnutie sa do seba, na strane druhej verejný život a vôla "zmeniť veci". Zdá sa, že prišiel čas, aby sme aj na Slovensku ešte viac zvýraznili úlohu obce v koncepcii práce s mládežou.

Rozpracovanie koncepcie práce s mládežou si vyžaduje rešpektovať celkový rámec politiky mládeže, ktorý utvára správna štruktúra krajiny. Bolo by preto neprimerané prenášať niektoré prvky práce s mládežou z niektorých krajín bez prihliadnutia na tieto skutočnosti. Na druhej strane treba si všímať systém práce s mládežou v tých krajinách, kde už funguje taký systém verejnej správy krajiny, ku ktorému sa snažíme priblížiť a ktorý súčasne je aj v zhode so štandardami Európskej únie.

Metodika rozvoja práce s mládežou v obci na Slovensku

Pre pozitívny vývoj práce s mládežou v obciach a mestách sme pripravili s podporou MŠ SR prieskum práce s mládežou v okresných a krajských mestách. Jeho výsledky v roku 2000 potvrdili

1. že existuje široká paleta aktivít a ponúk vo voľnom čase pre deti a mládež v obciach a mestách Slovenska

2. že niekedy nezávisí tento záujem o mládež a celkový systém ponúk a možnosti participácie iba od materiálnych podmienok, ale aj od dobrej voľe k spolupráci zástupcov štátnej, zastupiteľskej a občianskej sféry

3. že súťaž by sa mala organizovať pre tri kategórie obcí (mesto so sídlom okresných orgánov štátnej správy, obce so štatútom mesta a obciach bez štatútu mesta). Krajské mestá majú zásadne odlišné podmienky pre prácu s mládežou vo voľnom čase.

Poslaním súťaže je informovať občiansku verejnosť o mnohých dobrých akciach, iniciatívach a činnostiach pre deti a mládež, ktoré jednotlivé obce realizujú, a zároveň poskytnúť pre iné obce nápady a podnety pre komunikáciu a prácu s mládežou.

V súťaži treba systémom bodov hodnotiť jednotlivé obce podľa týchto kritérií:

- komplexnosť práce s deťmi a mládežou,

- podpora zodpovednosti miestneho zastupiteľstva,

- spoluúčasť a vlastná iniciatíva detí a mládeže,

- upevnenie solidarity a priateľského spolunažívania rozličných skupín mládeže

- medzinárodná / európska dimenzia v práci s deťmi a mládežou

- nevyhnutnosť zachovania a podpora regionálnej identity a kultúry.

Súťaž Obec s najpriateľskejším vzťahom k mládeži:

- organizuje a uskutočňuje sa každý rok,

- prihlásiť sa môže každá obec, ktorá má na prezentáciu výsledky konkrétnych akcií a aktivít v práci s mládežou,

- po prihlásení sa do súťaže obec dostane formulár, do ktorého sa zaznačia všetky údaje o obci, jej infraštruktúre a jej aktivitách pre mládež a deti,

- na základe štatútu a počtu obyvateľov sa obec zaradí do jednej z troch kategórií,
-údaje o jednotlivých akciách a rôznych aktivitách pre mládež sa pripravia na vyhodnotenie,
- po príprave vyhodnotenia, ktoré zabezpečuje CERYS v Trnave začne pracovať porota, v ktorej členmi sú zvyčajne zástupcovia VÚC-TK, miest a obcí kraja, zástupca tretieho sektoru, Rady mládeže trnavského kraja, okresných referentov pre mládež, centier voľného času, výskumu mládeže, sponzor a mediálny partner

členovia poroty anonymne navštívia jednotlivé obce,

-na základe zhodnotenia čiastočných výsledkov sa potom stanoví konečný výsledok a na slávnostné odovzdávanie cien 7.5.2004 sa pozvú všetky zúčastnené obce

Víťazné obce získávajú:

l. cena v každej kategórii – 25 000 Sk,

2. cena v každej kategórii - 15 000 Sk,

3. cena v každej kategórii - 5000 Sk.

Okrem finančnej odmeny za aktivitu, ktorú získavajú víťazné obce, všetky zúčastnené obce získavajú diplom.

Podmienky

Informačný dotazník k súťaži, ktorý rozpracovali a aj vyhodnocujú pre porotu sociológovia obsahuje základné údaje o obci, mládežníckych organizáciách, podmienkach pre mládež a pre prácu s mládežou, konkrétne akcie atď.

Informačný dotazník vyplní na základe podkladov zástupcov mládeže a zástupcov obce starosta obce alebo ním poverený pracovník obecného úradu v spolupráci so zástupcami centier voľného času, mládežníckych organizácií, spolkov a združení (prikladajú sa aj fotografie, kroniky, plagáty, pozvánky a pod.)

Harmonogram

1. Spracovanie metodiky súťaže pre Programy ako Projekt najpriateľskejšia obec k mládeži v roku 2003
2. Získanie sponzora a mediálneho partnera
3. Vyhlásenie súťaže
4. Vyhodnotenie prihlášok
5. Kreovanie poroty, hospitácie v nominovaných obciach, rozhodnutie
6. Zvolanie zástupcov víťazných obcí/miest na odovzdanie cien
7. Vyhlásenie druhého ročníka súťaže (2004)

Záver

Nová orientácia práce s mládežou by tu mala byť plne v súlade s úsilím vlády o prestavbu verejnej správy, s heslom tretieho sektoru na Slovensku o decentralizácii a , ako aj mládežníckeho hnutia reprezentovaného RMS ktoré orientuje svoje organizačné aktivity posilnením regionalizácie posilniť aj občiansku participáciu mládeže na miestnej úrovni.

Komunálnu prácu s mládežou orientujeme na kvalitnejší každodenný život detí a mládeže v obci. Ak sa má vzbudiť záujem mladých ľudí o participáciu tak sa to týka najmä kvality každodenného života v mieste bydliska, rozšírenia ponúk prežívania voľného času a podpory vzniku možností pre prijateľnú sociálnu existenciu.

Doc. Mgr. Ladislav Macháček, CSc.
CERYS FF UCM v Trnave

Trnava 31.12. 2002

KAPITOLA III

Projekty výskumu v oblasti rozvoja občianskej participácie mládeže

PROJEKT 1

Projekt Európskej komisie
Orientácia mladých mužov a žien na občianstvo a európsku identitu

Projektový manažér prof. L. Macháček, CSc.
Sociologický ústav SAV, Bratislava,
Ladislav.machacek@savba.sk
www.sociologia.sav.sk/mladez

Ciele projektu

- Opísať charakteristické črty a význam toho, čo značí „byť Európanom“ pre mladých ľudí zo strategicky vyčlenených častí Európy v kontexte konštruovania ich personálnych identít, ako je pohlavie, ako aj konštruovania ich lokálnych, regionálnych, etnických alebo národných identít.
- Opísať ideály a postupy respondentov spájané s priateľstvom a rodinou, lokalitou, susedstvom alebo miestnou komunitou, regiónom, národom, Európou a globálnou spoločnosťou.
- Opísať ako chápu respondenti občianstvo, vysvetliť predovšetkým rozsah dopadu občianstva na sociálne povinnosti a občiansku participáciu, nároky a práva vyplývajúce z narodenia a pôvodu, národne alebo etnicky založené občianstvo, ako ovplyvňuje občianstvo začlenenie alebo vylúčenie, ako sa prejavuje tolerancia alebo šovinizmus a rasizmus.
- Zdokumentovať orientácie respondentov na migráciu a transnárodné prepojenia prostredníctvom toho, ako vnímajú svoju rodinnú históriu, túžby a pocity spojené s kompetentnosťou na uskutočnenie medzinárodnej mobility, skúsenosti a vnímanie migrantov vo svojom regióne a mimo svojho regióna/národa.
- Preskúmať orientácie na európske občianstvo podľa národnosti a regiónu, v ktorom bývajú, podľa pohlavia, profesných kariér a sociálnych okolností.

Charakteristika vzorky projektu

Mnohostranné preskúmanie európskej identity a občianstva medzi mladými mužmi a ženami v strategicky vybraných národoch a regiónoch. Vybrané oblasti sú v štyroch párach národov alebo štátov a regiónov s kontrastnou históriou kultúrneho nasmerovania pre alebo proti Európskej identite a účasťou na budovaní národne a etnicky založeného občianstva:

- Viedeň a oblasť Bregenz Vorarlberg : **Rakúsko,**
- Madrid a Bilbao: **Španielsko**,
- Chemnitz a Bielefeld: **Nemecko**,
- Bratislava a Praha : **Slovenská republika a Česká republika,**
- Edinburgh, Škótsko a Manchester, Anglicko: **Veľká Británia.**

V každej z týchto oblastí budeme identifikovať dve skupiny mladých ľudí vo veku 18-24:

A. Výberová výskumná vzorka mládeže miest s jej úplným sociálnym pozadím a profesnou štruktúrou, B. vysoko vzdelaná skupina mládeže , ktorá sa svojou kariérou orientuje na Európu, študujúca európske právo alebo študujúca európske jazyky.

Toto nám umožní porovnať „obyčajných“ mladých ľudí s tými, ktorí majú zvláštne dôvody byť pro-európski. V oboch prípadoch budeme vyberať len mladých ľudí, ktorí vyrastali v danom regióne alebo štáte, pričom pôjde o rovnaký počet mladých mužov a žien.

Po prípravnej pilotnej práci sa bude konštruovať bohato štruktúrovaný výskumný dotazník, ktorý sa bude používať na vysvetlenie charakteristík a významu „byť Európanom“ a ideály (názory a postoje) a správanie respondentov týkajúce sa ich občianstva.
Dotazník začne s vysvetlením, ako chápu, aké majú skúsenosti a aké praktiky uprednostňujú pri konštrukcii vlastnej identity vo vzťahu k ostatným, ako si vymedzujú vlastné sociálne povinnosti k ostatným spoluobčanom, ako vnímajú svoju sociálnu začlenenosť alebo vylúčenie. To všetko môže mať vplyv na rasizmus a intoleranciu, občianske a etnické občianstvo.

Po analýze tejto fázy budeme viesť hĺbkové rozhovory s malými vzorkami mladých ľudí, aby sme naštartovali procesy, ktoré môžu napomôcť lepšiemu pochopeniu občianstva a konštrukcie európskej identity. Toto bude zahrňovať ďalšie analýzy, v ktorých sa zameriame na osobné, rodinné a lokálne budovanie pochopenia, skúseností a praktík spojených s orientáciou na - stať sa „Európanom“ a prípadne s orientáciou na európske občianstvo.

Očakávané výsledky

Výskum prinesie nový pohľad na orientácie mladých ľudí, ako „sa stať Európanom“ a ako chápať Európske občianstvo tým, že umožní lepší pohľad na možné zdroje variácií medzi a vo vnútri skúmaných národov a regiónov. Regionálne a národné dôsledky sa preskúmajú prostredníctvom porovnania „obyčajných“ mladých mužov a mladých žien s vysoko vzdelanými mladými mužmi a mladými ženami, ktorých kariéry ich vedú na európsky trh práce viac ako na trh práce v ich vlastnej krajine.

Hlbší pohľad na orientáciu byť Európanom a mať európske občianstvo dosiahneme nielen prostredníctvom tohto porovnania, ale tiež každodennou orientáciou, ktorá zahrňuje skúsenosti a praktiky konštruovaním vlastnej identity v porovnaní s inými. Výsledok bude indikovať spojenia medzi konštrukciami osobnej a lokálnej identity mladých ľudí, vrátane ich identity podľa pohlavia, ako aj ich orientáciu na občianstvo a národnosti. Táto väčšia hĺbka pomôže pri hľadaní odpovede na otázku, ako identifikácia zvláštnych konštelácií personálnych a lokálnych faktorov môže brzdiť alebo povzbudzovať rozvoj zvláštnych konštrukcií európskej občianskej identity.

Poznatky o faktoroch podporujúcich zvláštne verzie európskej identity a občianstva s implikáciami pre rasizmus a toleranciu, naopak, môžu prispieť k návrhu úloh, ktoré možno využiť v občianskom vzdelávaní a výchove alebo v iných oblastiach politiky a v praktických iniciatívach.

Poznatky získané výskumom sprostredkujeme formou stručných expertných informácií pre politikov, predstaviteľov škôl, občianskych hnutí a iniciatív, ako aj pre mladých ľudí v regiónoch, štátoch a na európskej úrovni s prihliadnutím na variácie orientácií mladých ľudí byť Európanom a mať európsku identitu. Stručné expertné prehľady budú rešpektovať špecifické prvky politickej povahy, ako sú variácie vnímavosti mladých ľudí k imigrantom a k mobilite vo vnútri Európy: a ich vzťah k procesom rasizmu, konštrukciám občianskeho a etnického občianstva a výchovy k občianstvu.

PROJEKT 2

Projekt Európskej komisie
EUYOUPART- Politická participácia mladých ľudí v Európe

Vývoj indikátorov pre komparatívny výskum v Európskej únii

Koordinátor SR: prof. L. Macháček, CERYS FF UCM v Trnave (www.ucm.sk/cerys)

Ciele

- Cieľom projektu je definovať ukazovatele a dimenzie politickej účasti mladých ľudí, aby sa zlepšila kvalita budúcich komparatívnych empirických výskumov. Skonštruujeme nový „model dotazníka" založený na analýze silných a slabých stránok predošlých empirických výskumov v tejto oblasti so špeciálnym zreteľom na porovnateľnosť. Tento dotazník sa otestuje vo výskumoch vykonaných v ôsmich európskych krajinách s mladými ľuďmi vo veku od 15 do 25 rokov. Dôkladná analýza záverov vyústi do prehodnotenia a zlepšenia počiatočného modelu dotazníka.
- Široké spektrum účastníckych krajín (6 EÚ krajín: Rakúsko, Francúzsko, Taliansko, Veľká Británia, Nemecko, 2 krajiny nepatriace do EÚ: Slovensko, Estónsko) by malo prispieť k identifikácii relevantných a metodicky platných ukazovateľov zapojenia sa mladých ľudí v politike, čo môže byť aplikované do mnohých európskych politických systémov.
- Porovnanie politických systémov členských a nečlenských krajín Európskej únie cez druhotnú analýzu a zbierku inštitucionálnych údajov zvýrazní niektoré z aspektov, ktoré ovplyvňujú rozličné úrovne politickej účasti mladých ľudí v Európe.

Na začiatku niekoľko porovnávacích štúdií analyzovalo politickú účasť mladých ľudí v Európe. Nedostatok údajov poukazuje na potrebu rozvoja zaujímavých, priamych a platných porovnávacích ukazovateľov a dimenzií, ktorými môže byť opísaná účasť európskej mládeže v politike.

Tieto údaje poskytnú lepší empirický základ, na ktorom je možné vyvíjať odpovede na dôležité otázky, ako môžu politici zvýšiť politickú účasť mladých občanov a ich angažovanosť na osobnej demokracii, v ktorej žijú. Od záverečnej správy projektu nemôže byť s istotou očakávané, že budú obsahovať pevné súvislosti. Ašak ak tieto súvislosti existujú, budú zistené v porovnávacej analýze údajov o mladých ľuďoch z 8 krajín, ktoré vzniknú z tohto projektu.

Projekt sa bude zakladať na predchádzajúcom výskume

Medzi predošlými empirickými štúdiami je Eurobarometer: výskumy – vykonané Európskou komisiou – európskej mládeže, ktoré skúmali jej názory na rôzne témy a uskutočnila ich European Opinion Research Group (vedenou INRA a GfK) v rokoch 1990, 1997 a 2001. Napriek tomu výsledky poskytujú len obmedzené informácie o politickom angažovaní sa: výskum z roku 2001 obsahoval dve otázky o spôsoboch a miere vylepšenia politickej participácie mladých (otázka 23 a 24) (Eurobarometer 55. 1OVR Výskumná skupina európskeho názoru Codebook) , výskum z roku 1997 obsahoval otázku miestnej účasti, väčšinou v politických a sociálnych organizáciách. Vekové limity a veľkosť vzorky medzinárodných porovnávacích výskumov niekedy pripúšťa analýzu, ktorá nie je na

požadovanej úrovni. (Haerpfer, Wallace, Spannring 2002) Mnohé požiadavky na výskum nie sú dodržané a výsledky týchto výskumov sa nezdajú byť veľmi pôsobivé.

Porovnávacia *Štúdia situácie mladých ľudí a mládežníckej politiky v Európe* od IARD (Miláno 2001) sústredila v kapitole o politike mládeže niektoré informácie o inštitúciách, semi-inštitucionálnych orgánoch, prostriedkoch a procedúrach, prostredníctvom ktorých sa mladí ľudia môžu zúčastňovať na politickom živote v ich krajine. Táto práca je skutočne veľkolepá. Hoci tiež ukazuje na medzery v empirickom výskume. V nasledujúcich paragrafoch sa pokúsime ukázať niektoré z medzier, ktoré môžeme identifikovať a ktoré treba pomenovať.

Posilnenie analytickej sily výskumných otázok
Politická účasť cez organizácie

Ako v iných oblastiach výskumu aj terminológia použitá v dotazníkoch môže následne tvarovať výsledky. Napríklad výskumné otázky adresujúce tému účasti v politických a občianskych organizáciách sa zvyčajne obmedzujú na používanie značiek, ktoré kategorizujú rôzne organizácie. Používaním neadekvátnych kategórií alebo označení - členstvo v organizáciách nezodpovedá označeniu - môže to byť preto, že označenia boli použité príliš všeobecne a relevantné rozdiely medzi organizáciami sú prehliadnuté, alebo označenia sú príliš úzke, a preto nezahŕňajú najnovšie založené organizácie alebo nezvyčajné miestne variácie. Je to vec terminológie.

Navrhujeme porovnať výskumné údaje so štatistikou členstva v organizáciách, v ktorých mládež tvorí podstatné percento členov, alebo v nich aktívne pracuje. Z rakúskych údajov vieme, že športové združenia, hudobné združenia a dobrovoľní hasiči majú podstatnú účasť mladých členov. Všetky tri typy združení sú silne zastúpené vo vidieckych oblastiach. Agregovaný počet mladých členov v týchto združeniach pravdepodobne predstavuje viac ako počet členov rakúskych mládežníckych organizácií. Náhľad na počet členov v organizáciách by odhalil členskú priepasť medzi vidieckymi a mestskými oblasťami bez toho, aby prezradil najdôležitejšiu skutočnosť: súperenie organizácií o uspokojovanie záujmov mladých ľudí vo voľnom čase.

Politická participácia prostredníctvom sociálnych hnutí a aktivizmus

Taká istá kritika sa vzťahuje na schopnosť výskumných otázok identifikovať účasť tzv. „nových sociálnych hnutí“, ktoré sú z definície iba slabo inštitucionalizované. Takže keď sa mládeže pýta, či on alebo ona sú „členom“ nejakej organizácie, on alebo ona môže správne odpovedať „nie“, aj keď sú pravidelnými aktivistami v hnutí – jednoducho preto, lebo v tomto hnutí status formálneho členstva neexistuje, alebo ho aktivisti odmietajú. Toto je pravdepodobné, pretože ideológia hnutia napadá „staré“ a dobre zariadené organizácie. Ak teda aplikujeme tradičné výskumné techniky na aktivistov v nových sociálnych hnutiach, môžeme opomenúť objaviť nový jav: silne participujúcich mladých ľudí.

Sociálna a politická činnosť – alebo iným slovom lobbying – mladých, smerujúca k dosiahnutiu cieľov, je súčasťou veľkej arény občianskej spoločnosti. Inštitúcie poskytujú ďalšie oblasti s jasnejšie definovanými pravidlami a aktérskymi zdrojmi. Keď hovoríme o politickej participácii mladých, mali by sme vyvinúť zvýšené úsilie na rozlíšenie oblastí, ktorých je súčasťou, alebo keď sa stáva časťou normatívnej diskusie, v ktorej by sa mala nachádzať.

Normatívna diskusia: Ciele zvýšiť politickú participáciu postráda konkrétny význam

Posilnenie politickej participácie mladých je skvelý. Avšak štandardy použité na odmeranie vysokej alebo nízkej miery participácie zrejme neexistujú, alebo sú prinajmenšom hodné diskusie.

Členstvo v organizáciách ako štandard

Bežným štandardom je organizované členstvo mladých. Jednoduchý predpoklad založený na tomto ukazovateli je taký, že čím je organizovanosť väčšia a hustota organizácií v krajine vyššia, tým aktívnejší sú mladí, ktorí tam žijú. Rozsiahly výskum členstva v politických stranách vrhol dosť svetla na motívy organizovaného členstva a na to, aby sme kritizovali takýto predpoklad.

Výskum z krajín, v ktorých sa prejavuje masové členstvo v politických stranách, ako napr. Rakúsko, presvedčivo ukázal, že to bola primárne odpoveď individuálnych voličov na materiálne podnety ako práca a bývanie, ktorých rozdeľovanie bolo po dlhý čas pod straníckou kontrolou a len sekundárne bola výsledkom atraktívnosti ideologického programu strany a dobrovoľným rozhodnutím aktívne prispieť k jej cieľom.

Nie je nefér povedať, že sa organizácie vo všeobecnosti snažia využiť podnety, ktoré sú zviazané s podmienkou formálneho členstva tak, aby prilákali nových členov, popr. aby nestratili svojich stálych členov. Podnetom môže byť individuálny prospech členov. Často využívajú kolektívnu výhodu, ktorú poskytuje organizácia a ktorú nemôže dosiahnuť člen svojím vlastným úsilím. Športové alebo voľnočasové príležitosti pre mladých sa dajú klasifikovať ako kolektívne výhody tohto druhu. Takže v krajinách, kde sú mládežnícke organizácie málopočetné, je otázkou, ako a kde zlyhali tieto organizácie v poskytovaní kolektívnych alebo individuálnych podnetov skôr ako to, že je tu malá organizovanosť na kultúrne determinovanej existencii mladých aktivistov v jednej krajine a neaktívna mládež v inej krajine. Toto môže byť doposiaľ zanedbávaný aspekt pri pokusoch vysvetliť politickú participáciu mladých ľudí v organizáciách.

Ciele politickej participácie

Aké sú ciele mladých aktivistov a ciele neaktívnej mládeže, ktoré môžeme hodnotiť ako ciele potencionálnej participácie? Tieto ciele môžeme zistiť v prieskume. Potom by mali byť porovnané s cieľmi tých čo robia politiku. Čo by chceli, aby bolo propagované mladšími ľuďmi. Mali by mladí ľudia vytvárať akési združenie pre ciele, ktoré nie sú pre nich dôležité?

Neželané prejavy politickej participácie

Politická participácia môže dostať formu sociálne alebo právne neprijateľných druhov aktivizmu, ako je ničenie súkromného a verejného majetku, rasistické a inak politicky motivované prípady násilia. Limity toho, čo je prijateľnou alebo žiadanou formou angažovanosti mladých, sa líšia od krajiny ku krajine. Napr. blokovanie hlavných cestných trás môže verejnosť rôzne posudzovať vo Francúzsku a v Nemecku.

Potreba viacerých alebo lepších miest na realizáciu politickej participácie mladých môže odrážať motívy politikov na to, aby mladých odradili od týchto právne a sociálne neprijateľných prejavov politickej participácie a zmenili ich na konštruktívne a prijateľnejšie prejavy. Ak je podstatným motívom zvýšenie politickej participácie mladých, potom sa stretávame so situáciou, v ktorej pasivita mladých nie je aktuálnym vystihnutím situácie.

Limity výskumu

Výskumné dáta o súčasnom alebo minulom politickom správaní sa mládeže a o jej postojoch k politickej participácii väčšinou opisujú „žiadanú“ stranu politickej účasti. Prieskumy verejnej mienky nie sú vhodným nástrojom na zhromažďovanie údajov o „ponuke“: spôsoby a prostriedky dostupné mladým ľuďom, ktorí sa chcú stať súčasťou politického života ich krajiny. Existuje aj príbuzný výskum, ktorý sa tiež zaoberá politickou participáciou jasne vymedzenej skupiny obyvateľstva „prostredníctvom špeciálnych inštitúcií a procedúr: výskum politickej participácie prisťahovalcov v ich hosťovskej krajine. Tieto participačné inštitúcie a procedúry dostupné prisťahovalcom môžeme chápať ako „štruktúru politických možností“ krajiny. Tento pohľad môže byť úspešne aplikovaný vo výskume mládeže. Pekne to zapadá pod hlavičku „nového inštitucionalizmu“ v spoločenských vedách, ktorý vrátil pozornosť na štúdium politických inštitúcií krajiny.

Potreba inventúry a porovnania štruktúry politických možností v jednotlivých krajinách a ich porovnávanie

Môžeme tvrdiť, že politickú participáciu mladých v jej inštitucionálnej podobe nájdeme najmä na miestnej úrovni. Progresívni lokálni politici môžu byť hrdí na svoje projekty participácie. Nevieme, aké bežné sú tieto procedúry a možnosti pre mladých, z údajov IARD môžeme usúdiť, že existujú veľké odchýlky v štruktúrach lokálnych politických možností v rôznych krajinách.

Vo vnútri krajiny očakávame rozdiely v inštitucionálnom pokrytí v mestách a na vidieku. Taktiež môže byť miera inštitucionalizácie ovplyvnená veľkosťou sídla: predpoklad je, že čím je sídlo väčšie, tým je vyššia možnosť výskytu nejakého druhu fóra alebo orgánu mladých aktivistov.

Nemáme dostatok kvantitatívnych údajov, ktoré by nám dovoľovali porovnať rozličné krajiny s ohľadom na percentuálny podiel sídiel, ktoré majú nejakú podobu. Ešte menej údajov existuje o „živote“ týchto orgánov a procedúr, aby nám dovoľovali vyvodiť pomerne rozumné závery o ich politickej závažnosti.

Existujúce inštitúcie a ich procedurálne pravidlá si zasluhujú detailnejší výskum

„Participácia mládeže“ prostredníctvom inštitúcií a procedúr môže znamenať veľa rozmanitých vecí. Podnety pre mladých na to, aby participovali, sa môže líšiť tak, ako ich možný dopad na politické rozhodnutia môže byť marginálny alebo rozhodujúci. Takže by sme mali byť schopní hodnotiť efektívnosť inštitúcií z pohľadu mladých ľudí. Niektoré orgány a fóra môžu poskytovať politikom volených dospelými dobrú príležitosť na stretávanie sa a vymieňanie názorov s ďalšou generáciou voličov. Iné sú mierne pozmenenými materskými politickými orgánmi, v ktorých niekoľko mladých môže prostredníctvom istej nominácie dosiahnuť právo vyjadriť sa (alebo voliť) pri prejednávaní niektorých otázok. Hypoteticky povedané mladí disponujú politickou silou rozhodovania v orgáne, v ktorom sú združení a kde si môžu vybrať program rokovania a robiť vlastné rozhodnutia.

„Život“ inštitúcie alebo mechanizmu participácie

Empirický materiál v IARD štúdii zosilňuje podozrenie, že veľa inštitúcií, ktoré by mali zvyšovať účasť mladých, je počas roka nečinná a prebúdza sa k životu iba zriedkakedy a ak, tak len na krátke obdobie. Frekvencia zasadaní by mohla byť ukazovateľom, ktorý by nám umožnil rozlišovať medzi tými, ktorí sa dobre včlenili do denného politického života a tými

ostatnými,, ktorí sú závislí od dobrej vôle politika, ktorý ich zavolá na zasadanie raz do roka a ponúkne im tak príležitosť získať určité pozitívne spravodajstvo.

Výber mladých zástupcov

Ako sú mladí zástupcovia volení a kým? Použitie priamych demokratických prostriedkov pre účasť mladých čelí tým istým ťažkostiam (napr. vysoké poplatky za účasť), ktoré už dlhšie redukujú ich účasť v politike dospelých. Posty pre mladých sú zvyčajne zastupiteľské posty. Mechanizmy, ktoré sa používajú na výber mladých zástupcov, sú preto ďalšou témou, ktorou je hodno sa zaoberať. Napríklad existujú náznaky, že pre určité posty sú preferovaní mladí ľudia, ktorí ešte študujú, zatiaľ čo pracujúci mladí sú v nevýhode. Títo však bývajú reprezentovaní prostredníctvom tradičných autorít zastupujúcich zamestnanca a zamestnávateľa.

Relevantný by bol aj výskum, či pomer žien a mužov v zastupiteľstvách pre mládež je rovnaký ako v iných politických zoskupeniach. Avšak môže to byť aj tak, že jediným možným prístupom dospelých k tejto otázke je regionálna a vzdelanostná kvóta pre výber mladých zástupcov, ktorá je viac rozšírená, než je všeobecne známe. Hlavná metóda, ktorá sa používa pri výbere dospelých politických zástupcov vo svete - demokratické voľby- , sa zdá byť zriedka používaná pri výbere mladých zástupcov.

Potrebné je dôslednejšie rozlišovať existujúce inštitúcie pre možnosť účasti mladých.

Vzťahy štátu k organizáciám mladých

Ako vzťah štátu a spoločnosti v iných oblastiach politiky, tak aj vzťah medzi organizáciami mládeže a štátom môže byť určitým korporatívnym usporiadaním, prostredníctvom ktorého niekoľko privilegovaných organizácií získa legálne zabezpečené práva, napríklad konzultačné a spolurozhodovacie práva od vlády. Alternatívne to môže byť pluralistická situácia charakterizovaná ako súťaž na rovnocennom základe medzi niekoľkými rôznymi organizáciami vplývajúcimi na štátne rozhodnutia.

Na základe poznania korporativizmu v oblastiach sociálnej a ekonomickej politiky by sme mohli predpokladať, že nájdeme podobné rozdiely medi krajinami v oblasti vzťahu štátu a organizácií mládeže. V krajinách so silnou tradíciou korporativizmu očakávame, že budú existovať privilegované organizácie mládeže. Tieto privilegované organizácie získavajú finančnú podporu od štátu a prezentujú svoju jasne definovanú príslušnosť k politickej strane. Organizácie mladých tohto typu vznikli v 70-tych rokoch dvadsiateho storočia alebo aj skôr. Ďalším zaujímavým smerom výskumu by mohol byť vzťah súťaže medzi existujúcimi organizáciami mladých a sociálnymi a politickými hnutiami a organizáciami, ktoré vznikali neskôr, napríklad organizácie, ktoré vznikli z hnutí, ktoré uskutočňovali ekologické protesty v 80-tych rokoch, alebo napríklad zakladatelia „love parade“ a iní organizátori masových akcií pre mladých.

Diskusia o výmene názorov na tieto problémy sa môže rozvinúť s podporou aktualizovaných základných znalostí sprostredkovaných týmto výskumom.

Modelový dotazník

Dotazník, ktorý sa vyvinie v tomto projekte, bude obsahovať nasledujúce tematické okruhy, ktorých relatívna váha bude závisieť od priebehu projektu.

- Záujem o politiku,
- politické znalosti,
- súčasné a predchádzajúce členstvá v organizáciách,
- súčasná a predchádzajúca aktivita v sociálnych hnutiach,

- minulé využitie a terajšia ochota používania nekonvenčných prostriedkov politickej participácie,
- motívy a ciele súčasnej a potencionálnej politickej participácie,
- dôvera v inštitúcie na lokálnej, národnej a EÚ úrovni,
- národná a európska identita ,
- socio-demografické premenné.

PROJEKT 3

Projekt Európskej komisie – program Mládež

Kerneuropa

Mládežnícka dimenzia rozvoja občianskej spoločnosti v regióne „KERNEUROPA“

Slovenská pedagogická spoločnosť pri SAV v spolupráci s Rakúskym ústavom pre výskum mládeže(OIJ), Centrom pre európsky a regionálny výskum mládeže (CERYS) a Katedrou pedagogiky FF UCM v Trnave uskutočnili kontaktný seminár *(24.4.-26.4.2003 v Trnave) zameraný na* prípravu dlhodobého interregionálneho projektu práce s mládežou (2003-2006) s podporou programu EK Mládež (Národná agentúra pre program v SR-IUVENTA-NAFYM).

Jeho ciele charakterizoval aj tento text na pozvánke, ktorú dostali predovšetkým subjekty pracujúce s mládežou v Trnavskom samosprávnom kraji : Rada mládežníckych združení Trnavského samosprávneho kraje, primátori a starostovia vybraných miest a obcí, niektoré výskumné strediská a metodické centrá zamerané na problematiku práce s mládežou:

KERNEUROPA: MLÁDEŽNÍCKY ROZMER

Proces európskej integrácie rozšírením Európskej únie o nové členské krajiny umožňuje, aby sa intenzívnejšie rozvíjali aj interregionálne formy spolupráce.

Jedným z takýchto regiónov s veľkou budúcnosťou je východná oblasť Rakúska (D. Rakúsko, Burgenland) a západná oblasť Slovenska, ktoré skoro 50 rokov trpeli tým, že boli na hranici dvoch systémov.

Mládež Slovenska, Česka a Maďarska má historickú príležitosť spojiť výzvu európskej integrácie s realizáciou svojich sociálnych záujmov a naplnením životných šancí.

Východisko projektu

Hľadáme a sprístupňujeme etos (hodnoty) a epos (osobnosti) novej európskej identity na báze historických tradícií občianskeho života a nových občianskych iniciatív spolupráce obcí a miest „kerneuroparegiónu“.

Aktivistom v pracovných skupinách umožní zakomponovať možnosti spolupráce do budúcich programov spolupráce po vstupe Slovenska do EÚ.

Program začal 24.4.2003 v zasadačke UCM v Trnave (Nám. J. Herdu 2) rokovaním za okrúhlym stolom, na ktorom garanti jednotlivých projektov diskutovali spoločne s ostatnými odborníkmi o celkovej koncepcii programu. Druhý deň 25. 4. 2003 pozdravili účastníkov seminára dekanka FF UCM v Trnave Doc. dr. R. Kozmová, CSc, predseda trnavského samosprávneho kraja Ing. Peter Tomeček, ako aj riaditeľ odboru mládeže MŠ SR PhDr. J. Šípoš, CSc. Viac ako 50 účastníkov si v konferečnej miestnosti Mestského úradu v Trnave vypočulo referáty troch riaditeľov odborov mládeže na tému osobitosti regionálnej práce s mládežou v Rakúsku. O práci s mládežou v hlavnom meste Rakúska hovoril Mag. J. Hollos z Viedne, o práci s mládežou v Dolnom Rakúsku pred a po vstupe Rakúska do EÚ hovoril Mag. A. Kager a o práci s mládežou na vidieku Rakúska hovoril Dr. H. Krenn z Burgenlandu (Eisenstadt).

Ich prezentácia umožnila ukázať, prečo je vlastne významný regionálny prístup aj v oblasti politiky mládeže a práce s mládežou a ako dokáže každý región podľa vlastných podmienok kreovať osobitné postupy a formy práce s mládežou.

V druhej časti seminára Výskum mládeže v rozvoji medziregionálnej práce s mládežou v Európe moderoval doc. Dr. Ján Danek, CSc., prorektor UCM v Trnave. V príspevku

Vedecké prínosy pre rozvoj práce s mládežou v regióne KERNEUROPA Mag. R. Spannringová (ÖIJ) prezentovala aj model spoločného výskumného pracoviska pod názvom CENYR –Centrum pre výskum mládeže v strednej Európe, ktorého zakladateľom sa stal Rakúsky výskumný ústav pre mládež a CERYS-Centrum pre európsky a regionálny výskum mládeže v Trnave.

Koncepciu rozvoja občianskej politiky mládeže a regionálnej práce s mládežou na Slovensku prezentoval doc. L. Macháček (CERYS). Zdôraznil potrebu využívania výsledkov sociologických výskumov mládeže nielen pre oblasť občianskej politiky mládeže v regióne, ale ukázal, ako súvisia niektoré projekty práce s mládežou vybrané do programu Kerneurópa s deficitmi občianskej prípravy mladých ľudí v školách a občianskom živote v mieste bydliska, ktoré potvrdili komparatívne výskumy v Rakúsku a na Slovensku.

Pod záštitou Ing. M. Karpatyovej, vedúcej odboru zahraničných stykov a regionálneho rozvoja Úradu TSK a doc. L. Macháčka, člena Rady vlády SR pre mimovládne organizácie, sa uskutočnila diskusia slovenských expertov pre prácu s mládežou s Mgr. Alfredom Kágerom, riaditeľom odboru mládeže vlády Dolného Rakúska v zasadačke Úradu TSK. Zúčastnili sa jej okrem zástupcov TSK aj riaditeľ odboru mládeže MŠ SR J. Šípoš, R. Mráz (predseda RMTSK), Lucia Kadlecová - zástupkyňa RMS pre regionálnu prácu s mládežou, riaditeľka NAFYD Mgr. V. Jankovičová, metodický pracovník NAFYI pre krajské centrá voľného času mládeže M. Polák. Cieľom bolo objasniť problémy spojené s filozofickými (paternalistická, liberálna) a politickými súvislosťami koncepcií práce s mládežou, štruktúrne postavenie odborov pre prácu s mládežou vo voľnom čase na krajinských vládach v Rakúsku, zákony o mládeži v regiónoch a na spolkovej úrovni.

Účastníci sa snažili vyjasniť, aké sú skúsenosti so štruktúrnymi programami v Rakúsku a ako sa bude meniť situácia v oblasti práce s mládežou v slovenských regiónoch po vstupe do Európskej únie.

Záverečné rokovanie (26. apríla 2003) moderoval doc. V. Wagner, CSc., prodekan FF UCM v Trnave. Zástupcovia Dolného Rakúska a Burgenlandu prezentovali účastníkom niektoré svoje projekty. Ich výber bol výsledkom požiadaviek konceptorov programu interregionálnej spolupráce tak, aby sa ujasnili niektoré metodické prínosy a možnosti ich aplikácie v slovenských podmienkach a súčasne, aby sa nadviazali kontakty medzi školami, obcami (Piešťany-Eisenstadt) a občianskymi združeniami mládeže v Rakúsku a na Slovensku.

Michael Steiner a Viktoria Brunner prezentovali možnosti informačného strediska a aktivity študentskej organizácie na školách. O funkcii hovorcu na stredných školách informovali Gunter Kroiss a Paul Winter. Alexander Thenner, zakladateľ Mládežníckeho fóra, upozornil, že v malých obciach je výhodnejšie, ak vznikajú mládežnícke platformy, ktoré umožnia spájať všetkých mladých ľudí v obci do jednej akcie. Christof Kobliha, katolícky farár, poznamenal, že podujatie s názvom „72 hodín bez kompromisu“ požaduje, aby mladí ľudia na svoje aktivity zamerané na prospech starých ľudí alebo mentálne postihnutých mladých ľudí získavali aj potrebné finančné prostriedky klasickou metódou od blížnych („žobranie“).

Výsledkom kontaktného seminára budú projekty pre prácu s mládežou v TSK, ktoré sa budú uchádzať o granty z programu Mládeže NAFYM-Iuventa. Môžeme ich stručne charakterizovať takto:

1. Súťaž „Obec s najpriateľskejším vzťahom k mládeži v TSK „

Súťaž je osvedčená forma aktivizácie pozornosti miest a obcí mládeže v regionálnom meradle. Umožňuje oceniť dobré príklady, pritiahnuť pozornosť verejnosti k obetavej, preventívne výchovnej práci s deťmi a mládežou. Umožňuje rozšíriť tieto skúsenosti do iných miest a obcí. Dôležitým rozmerom kritérií hodnotenia je interegionálna spolupráca s Rakúskom,Českom a Maďarskom.

2. Udržateľný rozvoj štruktúr mládežníckych organizácií v rámci TSK
Činnosť občianskych združení mládeže v regióne potrebuje nevyhnutnú inštitucionálnu podporu, aby mládež mala účinnú občiansku participáciu na verejnom živote v obciach a mestách kraja.

3. Parlamentný deň mládeže TSK a dni mladých zástupcov miest a obcí
Mládež regiónu získa možnosť prezentovať svoje záujmy a potreby na pôde regionálneho parlamentu, bude sa učiť parlamentnej demokracii, získa podnety na vyššiu účasť vo voľbách do miestneho zastupiteľstva a regionálneho parlamentu. Parlamentný deň mládeže TSK nadväzuje na *Dni mladých poslancov zastupiteľstiev miest* (Trnava, Senica, Skalica, Pieštany, Galanta, Dunajská Streda, Hlohovec).
Parlamentný deň mládeže Trnavska (2004) za účasti zástupcov mládeže kraja sa bude venovať téme: Európska integrácia a interregionálna spolupráca. Odovzdanie ocenení víťazom prvého ročníka súťaže Obec s najpriateľskejším vzťahom k mládeži.

4. Doplnkové pedagogické vzdelávanie referentov a poslancov miestnych zastupiteľstiev obcí a miest venujúcich sa práci s mládežou
Poslanci obecného zastupiteľstva a členovia komisií mládeže v Trnavsku sa budú pripravovať na európsku dimenziu práce s mládežou (Obec s najpriateľskejším vzťahom k mládeži, Parlamentný deň mládeže, Európska charta o práci s mládežou, Parlamenty detí a mládeže, Súťaž o najlepšiu reč, príhovor alebo prezentáciu a pod.)

5. Informačno-metodické služby v oblasti práce s mládežou: projekty interregionálnej spolupráce v Kerneuropa regióne
Rozličné subjekty pôsobiace v oblasti práce s mládežou v Rakúsku hľadajú svojich partnerov na Slovensku. Iné združenia a organizácie majú rozpracované projekty a metodiky spoločnej interregionálnej spolupráce. Budeme tieto informácie a metodiky sústreďovať, vyhodnocovať a sprostredkovávať, prekladať do nemeckého a slovenského jazyka. Záujemci na www.ucm.sk/cerys nájdu inšpiráciu a kontaktné adresy.

6. Job shadowing-praktická stáž. V D. Rakúsku, Burgenlande a vo Viedni sa budú učiť niekoľko týždňov systému práce s mládežou traja mladí multiplikátori zo SR (vice versa)
Rozvoj systematickej spolupráce TSK s partnermi v Rakúsku si vyžaduje odborníkov, ktorí budú dôkladne poznať niektoré osvedčené formy práce LJR – krajinských odborov pre prácu s mládežou, ako sa hovorí, z prvej ruky. Počas svojej stáže budú spolupracovať s CENYR, ktorá ich pomôže pripraviť. Ich poznatky pomôžeme sprostredkovať na www.ucm.sk/cerys.

7. Cyklické seminárne školenia pre študentov - školské rady a fakultné senáty
V Rakúsku sa v školách veľa učia o Európskej únii a demokracii. Majú však aj dobre rozvinutý systém školskej samosprávy (schulsprecher), ktorý umožňuje mladým ľuďom participovať na dôležitých rozhodnutiach, ktoré sa týkajú ich života v škole. Žiaci a študenti sa zvyčajne volieb svojich zástupcov nezúčastňujú v potrebnom počte.Tých, čo sa nechajú zvoliť do rád a senátov, treba odborne pripravovať. Náš partner z Rakúska pomôže pri hľadaní efektívnych foriem tejto prípravy. Súčasťou tohto projektu bude Súťaž o najlepší prejav na vybranú tému z oblastí európskej mládežníckej politiky v roku 2004.

DOKUMENTY

Rada Európy: Mladí ľudia roku 2000:...občania Európy

aktívni členovia miestnej komunity,
účastníci regionálneho života,
občania Európy

Táto brožúra bola vydaná pri príležitosti 50. výročia založenia Rady Európy a je určená **všetkým mladým Európanom vo veku od 12 do 18 rokov.**

Je to malý praktický sprievodca, ktorý ponúka inšpiráciu pre uskutočňovanie aktívneho lokálneho a regionálneho občianstva.

Čo dnes znamená „byť mladým občanom"?

Máš 12... 15... 17... rokov?
To znamená, že aj ty si už občanom!

- Myslíš si, že účasť na lokálnom a regionálnom živote je výlučne záležitosťou dospelých?
- Myslíš si, že na to, aby si sa stal občanom, musíš:
  - čakať, kým dovŕšiš vek 18 rokov?
  - čakať, kým získaš volebné právo, aby si mohol voliť členov orgánov miestnej či regionálnej samosprávy a poslancov parlamentu?

Aktívnym občanom sa však môžeš stať práve teraz!

Občianstvo je totiž len záležitosťou:
- participácie na živote v tvojom najbližšom okolí, v tvojej obci, meste, regióne,
- združovania sa s inými mladými ľuďmi, aby ste veci uviedli do pohybu.

Život v tvojom okolí, obci, meste alebo regióne nie je záležitosťou len dospelých, volených reprezentantov, starostu či členov parlamentu, ktorých môžeš vidieť nanajvýš v televízii a novinách.
Život v tvojom okolí, obci, meste alebo regióne je aj tvojou záležitosťou!
- môžeš ho zlepšiť
- môžeš zmeniť to, čo zmenu potrebuje
- môžeš mať aktívnu úlohu v miestnom živote

V tejto brožúrke nájdeš niekoľko námetov, ako ty a ostatní mladí ľudia z tvojho susedstva, obce a mesta môžete:
- spolupracovať na tom, ako urobiť z vašej ulice či obce krajšie miesto na bývanie,
- vyjadrovať sa k zásadným otázkach, ktoré sa vás dotýkajú na lokálnej a regionálnej úrovni,
- vytvárať projekty na zlepšenie vzájomného porozumenia medzi mladými ľuďmi i dospelými.

Ak Ty a ostatní mladí ľudia chcete:
- zlepšiť život vo svojom okolí alebo v obci
- zmeniť veci, ktoré si vyžadujú zmenu

dohodnite si schôdzku so svojím starostom, spoločne si prečítajte túto brožúru a porozprávajte sa!

Občianstvo neznamená individuálne konanie.Znamená spoluprácu s ostatnými mladými ľuďmi, ktorí chcú:

- zlepšiť život vo svojom okolí,
- zmeniť veci, ktoré si vyžadujú zmenu.

Ak ty a ostatní mladí ľudia chcete:

- organizovať kultúrne a spoločenské podujatia vo Vašej oblasti a
- organizovať spoločné projekty pre mladých ľudí v spolupráci s inými európskymi regiónmi navštívte svojich regionálnych reprezentantov s touto brožúrou.

Občianstvo

znamená súbor nasledujúcich činností, ktoré môžete vykonávať vo svojej obci spoločne a pre ďalších mladých ľudí:

- **organizovanie:**
  - rekreačných a športových aktivít pre všetkých,
  - kultúrnych podujatí, hudobných predstavení a festivalov pre mladých ľudí,
  - výletov po Európe a ostatných krajinách sveta,
  - spoločných kampaní v škole alebo mimo nej,
  - charitatívnych a humanitárnych kampaní.

- **Vydávanie miestnych novín pre mladých ľudí,**

- **participáciu** na:
  - činnosti miestnych mládežníckych organizácií,
  - kampaniach týkajúcich sa dopravy a bezpečnosti vo Vašom okolí a najmä v blízkosti škôl,
  - činnosti školských rád a výborov zaoberajúcich sa otázkami študentov a školského života,
  - aktivitách zameraných na ochranu životného prostredia,
  - zakladaní miestnych mládežníckych iniciatív,

- a tiež **zúčastňovanie sa** na:
  - diskusných fórach s dospelými, ktoré sa zaoberajú problematikou zdravia mladých ľudí, prevenciou AIDS, protidrogovou a protialkoholovou tematikou, otázkami násilia, rasizmu a xenofóbie.

Kde môžete vyslovovať požiadavky, robiť rozhodnutia a aktívne participovať?

Najlepšími „kanálmi“ pre zapájanie sa do života komunity sú orgány miestneho zastupiteľstva na lokálnej a regionálnej úrovni. Tieto orgány poskytujú mladým ľuďom možnosť podieľať sa na tvorbe politiky v oblastiach, ktoré sa ich priamo týkajú.

1. Miestne a regionálne rady mládežníckych organizácií

Tieto organizácie majú stále zastúpenie v miestnych koordinačných radách, ktoré majú významné slovo pri rozhodovaní o mládežníckej politike a mládežníckych aktivitách na miestnej a regionálnej úrovni. Ich reprezentanti sú vyberaní z mládežníckych organizácií.

2. Výbory a rady pre koordináciu obecných a regionálnych projektov

Sú to poradné orgány, v ktorých majú mladí ľudia rozhodovacie právomoci týkajúce sa mládežníckych projektov. Takto volení zástupcovia mládeže spolupracujú priamo so starostom (primátorom) alebo osobou, ktorá je zodpovedná za prácu s mládežou.

- Ich členmi sa môžete stať:
  - ak si vás ako svojho zástupcu zvolí škola
  - ak ste menovaní vašou miestnou mládežníckou organizáciou
  - ak si vás zvolia ako svojho zástupcu ostatní mladí ľudia z vášho okolia alebo obce
  - ako dobrovoľník, ktorého na tento post menovali predstavitelia miestnej správy

Miestne mládežnícke rady pôsobia napr. v Taliansku, Nemecku a Belgicku a mladým ľuďom v týchto krajinách umožňujú podieľať sa na:

- distribúcii informácií smerom k ostatným mladým ľuďom,
- prezentácii vlastných aktivít,
- organizovaní rekreačných a kultúrnych podujatí pre mladých ľudí,
- na plánovaní výstavby vo svojom okolí tak, aby boli rešpektované potreby mladých ľudí,
- projektoch mobility mladých ľudí,
- vydávaní mládežníckych novín (časopisov),
- humanitných kampaniach.

Tieto rady sú zároveň skutočnými centrami vzdelávania sa v občianstve: umožňujú, aby sa mladí ľudia naučili verejne prezentovať svoje záujmy, riadiť miestne projekty a aktívne žiť v komunite.

Pôsobia ako faktory integrácie mladých ľudí do života spoločnosti a vytvárajú rámec pre medzigeneračný dialóg.

3. Poradné rady pre otázky mládeže

Tieto rady fungujú ako poradenské služby a ich zástupcovia sú prevažne dobrovoľníci.

Informačné centrá mladých (ICM):
- Belgicko
- Slovenská republika
- Taliansko

Centrá prevencie rizikových javov v Belgicku

Mládežnícke rady pre životné prostredie
- Nemecko
- Belgicko
- Francúzsko
- Holandsko

Podrobnejšie informácie vám poskytnú v najbližšom ICM!

Skúste sa spojiť s ostatnými mladými ľuďmi a v spolupráci s orgánmi miestnej samosprávy vytvorte aj vy vo svojom regióne podobné mládežnícke rady a výbory!

Skúste navrhnúť projekty, ktoré budú vo všeobecnom záujme všetkých!

<u>Byť občanom však v prvom rade znamená:</u>
- zúčastňovať sa na aktivitách miestnych skupín pôsobiacich vo vašom susedstve či obci,
- navrhovať projekty malého rozsahu, ktoré môžete zrealizovať so spolužiakmi, priateľmi a v spolupráci s dospelými,
- zúčastňovať sa na aktivitách klubov vo vašej ulici či v škole,
- preberať na seba zodpovednosť za prácu v miestnych mládežníckych organizáciách.

Možnosti participácie

Európska charta o participácii mladých ľudí na živote obcí a regiónov
je výsledkom konferencie Llangollene, Wales, v roku 1991 a je určená:
- členom miestnych a regionálnych rád (orgánov) v celej Európe,
- členom administratívy obcí a regiónov,
- mladým ľuďom reprezentujúcim medzinárodné mládežnícke organizácie,
- mladým ľuďom reprezentujúcim miestne mládežnícke organizácie.

Charta vyzýva predstaviteľov obcí a regiónov k zavádzaniu politík, ktoré by aktivizovali mladých ľudí k účasti na živote obce, mesta a regiónu.

Charta obsahuje 11 okruhov tém

- politika voľného času a sociálno-kultúrnych činností
- politika podpory zamestnanosti a znižovania nezamestnanosti mládeže
- politika bývania a mestského životného prostredia
- politika v oblasti bývania a vzdelávania zameraná na podporu participácie mládeže
- politika mobility mladých ako nástroj pre zlepšenie regionálneho ekonomického vyrovnania
- politika sociálnej a zdravotnej prevencie
- program informačných stredísk a bánk údajov pre mladých ľudí
- politika rovnakých príležitostí
- politika vo vidieckych oblastiach
- špecifická kultúrna politika
- politika v oblasti životného prostredia

Všetky vymenované oblasti sa dotýkajú vášho súčasného a budúceho života.

Na nasledujúcich stranách nájdete niekoľko tipov na aktivity, ktoré môžete zrealizovať na základe charty.

Voľný čas

Pojem „voľný čas“ zahrňuje všetky aktivity, ktorým sa mladí ľudia venujú v mimoškolskom (mimopracovnom) čase, ktorý im zostáva po naplnení individuálnych fyziologických a sociálnych potrieb.

Občianstvo v tvojom najbližšom okolí alebo obci znamená účasť na mikroprojektoch v spolupráci s ostatnými mladými ľuďmi, napr.:
- oslavy rôznych udalostí s mladými a pre mladých ľudí,
- kultúrne aktivity pre mladých ľudí,
- zriaďovanie a prevádzkovanie priestorov určených na stretnutia mladých ľudí,
- vytváranie a výstavba športových areálov,
- športové podujatia určené širokej verejnosti.

Miestne projekty pomáhajú mladým ľuďom naučiť sa žiť v harmónii s ostatnými. Pomáhajú zlepšiť sociálne vzťahy prostredníctvom voľnočasových aktivít a zmenšujú napätie medzi rôznymi skupinami mladých ľudí a medzi generáciami, ktoré by inak mohli byť zdrojom konfliktov v prípade rozdielnosti životného štýlu alebo kultúr.

Podpora zamestnanosti a znižovanie nezamestnanosti mladých ľudí

1. Musíte sa naučiť počúvať – základ vášho projektu má vychádzať z myšlienok, ktoré:
   - vznikli ako reakcia na špecifické potreby,
   - už boli vyslovené ako návrhy, námety,
   - sú predmetom stálej diskusie.
2. Navrhnite možnosti dosiahnutia cieľov, v ktorých panuje všeobecná zhoda.
3. Zvážte, či váš zámer je:
   - uskutočniteľný, ľahko alebo ťažko dosiahnuteľný,
   - urgentný, veľmi urgentný alebo nie veľmi urgentný,
   - výhodný,
   - zlúčiteľný so zásadami tolerancie, solidarity a ochrany životného prostredia.

Vo veku 12-13 rokov sa vám otázka zamestnania zdá byť vzdialená, ale v dvadsiatke sa hľadanie práce, ktorá požiadavky môže stať aspoň približne spĺňa vaše požiadavky, môže stať nočnou morou.
Občianstvo v tomto prípade znamená zapájať sa do projektov mládežníckych organizácií spolupracujúcich s orgánmi miestnej samosprávy, zameraných na podporu zamestnanosti mládeže.

Mobilita mladých ľudí

Byť občanom Európy znamená viac ako len vyvíjať aktivity vo svojej obci. Znamená to neustále rozširovať svoje kontakty , stretávať sa s ľuďmi z iných krajín, tráviť s nimi čas a pritom spoznávať ich kultúru, životné prostredie a životný štýl.

Možnosti mobility sú široké, patria sem:
- družobné výmeny medzi mestami a obcami,
- školské výlety,
- letné tábory.

Vašou úlohou je nájsť vhodného partnera z Európy a následne presvedčiť vaše miestne zastupiteľstvo, aby váš projekt podporilo. Cestovanie je finančne nákladné, ale ak je projekt naozaj dobrý, máte šancu uspieť!

Informácie a mladí ľudia

Informácie sú jedným zo spôsobov, ako rozvíjať kontakty medzi ľuďmi žijúcimi v tom istom regióne. Možnosti sú taktiež široké:
- miestne noviny,
- malá miestna alebo školská rozhlasová stanica,
- miestna internetová sieť... miesto, kde mladí ľudia majú prístup k internetu,
- zriadenie miestnej mládežníckej databanky alebo centra miestnych informácií.

Informácie sú jedným zo spôsobov zvyšovania participácie mladých ľudí.
Bez informácií neexistuje aktívne občianstvo.

Tolerancia voči ostatným členom komunity

Medzi práva cudzincov patrí:
- sloboda vyjadrovania a združovania,
- právo zakladať miestne pomocné orgány,
- právo voliť v miestnych voľbách.

V Európe žijú rôzne kultúry... Nadviazali ste nejaké kontakty aj s predstaviteľmi iných kultúr? Isteže, nie je ľahké stáť zoči - voči človeku z inej kultúry, pretože my všetci máme predsudky ... a ako povedal jeden známy filozof, „najväčší predsudok je namýšľať si, že žiadne predsudky nemáme“. Interkultúrne vzťahy môžu byť prehlbované prostredníctvom mikro-projektov, ktoré obsahujú spoločné aktivity, počas ktorých má každý šancu vyjadriť svoj názor, pochopiť postoje iných a spolupracovať pri hľadaní spoločných záujmov a cieľov.

Občianstvo v škole

Občanmi sa nerodíme, občanmi sa stávame!

Väčšinu dňa strávite v škole a práve v škole mladí ľudia získavajú základy sociálnych vzťahov, ktoré neskôr budú rozvíjať napr. na pracovisku.
Keďže jednou z úloh školy je sprostredkovať vedomosti, ktoré využijete v budúcnosti, znamená to, že škola vás má naučiť aj spôsobom komunikácie a harmonického spolužitia s ostatnými. Všetci žiaci v triede by mali mať rovnaké právo vysloviť svoj názor, ako aj rešpektovať názory iných. Právo samozrejme vyžaduje aj rešpektovanie istých pravidiel spoločenského života – to je prvý krok k občianstvu.

Občianstvo v škole ďalej znamená:
- účasť na školskom živote, aktivitu v kluboch, v školských novinách, organizovanie školských osláv a večierkov
- pomoc zdravotne hendikepovaným a inak znevýhodneným spolužiakom

Tu je niekoľko nápadov, ako presadiť princípy občianstva v škole:

1. Základom je vaše pevné odhodlanie venovať realizácii tejto myšlienky čas a energiu.
2. Prekonať pocit „ja neviem ako na to“.
3. Pozvať ľudí z mimoškolského prostredia.
4. Založiť výbory a rady pre organizovanie výmen medzi mladými ľuďmi, klubmi, a pod.
5. Zorganizovať školský večierok, na ktorom sa zúčastnia všetci žiaci.
6. Vymyslieť a rozdeliť rôzne úlohy všetkým spolužiakom, aby každý z nich mohol byť aktívny.
7. Dopisovať si so žiakmi z inej školy – mladí ľudia sa skôr identifikujú so svojou školou, ak ju majú prezentovať pred inými.
8. Vytvoriť stále možnosti participácie, ako je napr. školský parlament a takto sprostredkovať žiakom prvý kontakt s princípmi demokracie.
9. Nezabúdajte, že spoločným učením sa pripravujete na úlohu plnohodnotného občana!

Občania majú otvorené oči a sú pozorní

Dávajte si pozor! Niektoré teórie o participácii sú len „silné reči“. Ak zakladáte mládežnícku radu, dobre si premyslite jej ciele, prostriedky a spôsob, akým budete jej činnosť financovať.

Ako vznikla myšlienka napísať túto brožúru

Myšlienka pochádza od volených zástupcov miestnej a regionálnej samosprávy, ktorí sú členmi Kongresu miestnych a regionálnych samospráv Európy (CLRAE) a pravidelne sa stretávajú v Rade Európy v Štrasburgu.

Podobne ako vaše miestne zastupiteľstvo, aj CLRAE sa pravidelne stretáva na svojich zasadnutiach a zároveň pracuje v menších pracovných skupinách. Nápad vydať túto brožúru vyšiel z pracovnej skupiny pre mládež, kultúru, vzdelávanie a médiá.

Občianstvo znamená stále sa zasadzovať za:
- ľudskosť
- rovnosť mužov a žien
- sociálnu spravodlivosť
- ochranu životného prostredia
- priateľstvo a spoluprácu medzi ľuďmi
- demokraciu

Kongres miestnych a regionálnych samospráv Európy je zhromaždenie volených miestnych a regionálnych zástupcov, ktorých hlavnou úlohou je spolupracovať a hľadať riešenia lokálnych a regionálnych problémov na európskej úrovni.

Poslaním týchto zástupcov je začleniť mladých ľudí do rozhodovacích procesov, ktoré majú dopad práve na ich život. Inými slovami „politika a princípy demokracie majú vychádzať priamo z regiónov a obcí Európy a mladí ľudia majú byť priamymi účastníkmi týchto procesov“.

Kongres miestnych a regionálnych samospráv Európy má svoje sídlo v Štrasburgu

Čo je Rada Európy?

Rada Európy
Rada Európy je medzivládna organizácia, ktorej hlavné ciele sú:
- ochraňovať ľudské práva a slobody, princípy demokracie a právneho štátu
- prispievať k uvedomovaniu si európskej kultúrnej identity a rozmanitosti a napomáhať ich rozvoju
- hľadať riešenia, ktorým čelí európska spoločnosť
- podporovať stabilitu demokracie v Európe

Výbor ministrov
Výbor ministrov je rozhodovací orgán Rady Európy. Tvoria ho ministri zahraničných vecí všetkých členských štátov alebo ich zástupcovia v Štrasburgu. Je to vládny orgán, ktorý poskytuje priestor na vyjadrenie názorov zástupcov národov na problémy, ktorým čelí európska spoločnosť a na formulovanie spoločných postupov riešenia týchto problémov.

Parlamentné zhromaždenie
Parlamentné zhromaždenie je poradný orgán Rady Európy. Má 291 zástupcov z parlamentov členských štátov. Úvahy a výsledky rokovaní majú dôležitú úlohu v nasmerovaní činnosti výboru ministrov.
Kongres miestnych a regionálnych samospráv Európy (CLRAE) je konzultačný orgán Rady Európy. Tvorí ho 291 zástupcov miestnych a 291 zástupcov regionálnych samospráv členských štátov. CLRAE sa zaoberá všetkými otázkami týkajúcimi sa miestnych a regionálnych samospráv, rozvojom miest a vidieka, ochranou životného prostredia, kultúrou, vzdelávaním, sociálnym zabezpečením a zdravotníctvom.
Rada Európy má zároveň 3 orgány, ktoré sa zaoberajú problematikou mládeže:
- dve **Európske mládežnícke strediská (EYC)**, v Štrasburgu a Budapešti, kde sa stretávajú mladí ľudia z rôznych kultúr a spoločne rozvíjajú plány a projekty spolupráce
- **Európsky mládežnícky fond (EYF)**, ktorý slúži na financovanie mládežníckych projektov

European Youth Centre in Strasbourg
30, Rue Pierre de Coubertin
France – 67 000 Strasbourg

Fax: +33.388.412.777

European Youth Centre in Budapest
Zivatar utca 1 - 3
Hongrie - 1024 Budapest
Fax: +36.1212.40.76

European Youth Foundation
30, Rue Pierre de Coubertin
France – 67 000 Strasbourg
Fax: +33.388.412.777
+33.388.412.778

Ak máte záujem o ďalšie informácie a publikácie o činnosti Rady Európy, môžete sa obrátiť na:

Informačné a dokumentačné stredisko o Rade Európy
Klariská 5
P.O. Box 217
810 00 Bratislava 1

tel.: 07/544 35 752
fax: 07/544 35 672

e-mail: centrum@radaeuropy.sk
domovské stránky: http://www.radaeuropy.sk
http://www.coe.fr

Spracované podľa: Young People of the Year 2000... active Members of the Local Community, Citizens of Europe. (Strasbourg, 1999, Studies and texts, No. 65)
Preklad: Mgr. Zuzana Šimová, Iuventa – NAFYI – v Bratislave

Štatút
Centra pre európsky a regionálny výskum mládeže
CERYS
Centre for European and Regional Youth Studies

§ 1
Názov a sídlo

Centrum pre európsky a regionálny výskum mládeže (Centre for European and Regional Youth Studies) je výskumné, dokumentačné, expertízne, vzdelávacie, metodické pracovisko Filozofickej fakulty UCM v Trnave.
Sídlom CERYS je FF UCM, Herdovo nám 2, Trnava.

§ 2

Cieľ a poslanie centra
Cieľom Centra pre európsky a regionálny výskum mládeže je

- realizovať, podnecovať a podporovať sociologický výskum mládeže,
- šíriť sociologické poznatky v odbornej pedagogickej i občianskej verejnosti pôsobiacej v oblasti práce s mládežou,
- pomáhať študentom bakalárskeho, magisterského a doktorandského štúdia UCM a iných univerzít v SR pri ich odbornom a vedeckom raste.

§3
Základné druhy činnosti centra
Základné druhy činnosti centra sú
výskumná, dokumentačná, expertízna, metodická, vzdelávacia.

§ 4
Pôsobnosť a spolupráca Centra

Realizácia sociologických **výskumov** mládeže s medzinárodnými výskumnými projektmi Európskej komisie, ako aj grantových agentúr na podporu vedy APVT,VEGA a KEGA a v spolupráci s katedrami a pracoviskami FF UCM v Trnave.

Usporadúvanie diskusií, prednášok, seminárov, konferencií ako aj **vzdelávacích podujatí** pre študentov UCM v Trnave, príprava výchovných a metodických odborníkov v systéme práce s mládežou spoločne so zariadeniami MŠ SR, akými sú Ústav informácií a prognóz v školstve a IUVENTA v Bratislave.

Budovanie **dokumentačnej databázy** o európskych a regionálnych systémoch práce s mládežou v spolupráci s odborom mládeže MŠ SR, Európskym centrom mládeže pri Rade Európy a Európskym fórom mládeže (strešné združenie najvýznamnejších občianskych organizácií mládeže v Európskej únii). Prezentovanie týchto informácií na www.cerys.sk.

Rozvíjanie spolupráce v tejto špecifickej oblasti s ústavmi Slovenskej akadémie vied (Dohoda o spolupráci SAV a UCM) a vysokými školami, ako aj s inými vedeckými a výskumnými pracoviskami, občianskymi združeniami a nadáciami na podporu vedy a výskumu, vedeckými spoločnosťami pôsobiacimi na území SR, ktoré sú združené v Rade slovenských vedeckých spoločností pri SAV (sociologická, pedagogická, pre regionálnu politiku, psychologická), pri **vedecko-popularizačnej činnosti** v oblasti európskej a regionálnej politiky mládeže.

Rozvíjanie **medzinárodnej vedeckovýskumnej a informačnej spolupráce** s medzinárodnými vedeckými spoločnosťami, najmä s ISA - Medzinárodná sociologická asociácia (RC 34 výskumný výbor pre sociológiu mládeže) a participáciou na ich aktivitách.

Spracovanie *odborných expertíz a stanovísk* pre potreby verejnoprávnych a občianskych subjektov pôsobiacich v oblasti realizácie štátnej politiky mládeže a systému práce s mládežou, predovšetkým pre potreby MŠ SR, Rady vlády SR pre mládež, Rady mládeže Slovenska, pre orgány Trnavského samosprávneho kraja a jej regionálnej rady mládeže, pre zastupiteľstvo mesta Trnava, Národný úrad práce.

Projekty CERYS na roky 2002-2006

1. Participácia na medzinárodnom výskumnom projekte EC (2002-2004)
Politická participácia mladých ľudí v Európe –nové výskumné nástroje pre porovnávací výskum v Európskej únii. Key Action "Improving the Socio-Economic Knowledge Base Call identifier: IHP-KA1-2001-1 Proposal No SERD-2002-00187
2. Participácia na komplexnom výskumnom projekte (2002-2003)
Projekt Príťažlivosť mesta Trnava pre mládež a vybrané cieľové skupiny občanov a návštevníkov. Súčasť Komplexného programu ekonomického rozvoja mesta Trnava. V spolupráci s pedagogicko-výskumnými pracovníkmi FF UCM a študentmi politológie.
3. Participácia na projekte Doplňujúce pedagogické štúdium Katedry pedagogiky FF UCM a IUVENTA-NAFYD v Bratislave *pre pracovníkov pôsobiacich vo sfére práce s mládežou(2002-2004)*
IUVENTA-NAFYD ako zariadenie Ministerstva školstva SR pre mimoškolskú činnosť detí a mládeže sa stane strategickým partnerom KP FF UCM v Trnave a CERYS FF UCM v Trnave pri systematickom zvyšovaní odbornej kompetentnosti a pedagogickej spôsobilosti dobrovoľných pracovníkov a aktivistov občianskych združení mládeže, výchovných pracovníkov centier voľného času detí a mládeže, okresných a krajských úradov, poslancov miestnych a regionálnych zastupiteľstiev, komisií mládeže samosprávnych miestnych a regionálnych úradov.
4. Projekt Mládežnícka dimenzia rozvoja občianskej spoločnosti v interregióne KERNEUROPA
Rozvoj interregionálnej spolupráce občianskych združení, hnutí a iniciatív Trnavská, Dolnorakúska, Břeclavská a Hodonínska v oblasti práce s mládežou zameranej na výchovu mládeže k európskemu občianstvu a spoločnej „kerneuropa“ identite. Na tomto projekte budeme spolupracovať s pobočkou Slovenskej pedagogickej spoločnosti pri SAV, sekciou mládeže Slovenskej sociologickej spoločnosti pri SAV a Spoločnosťou pre regionálnu politiku pri SAV. Využijeme dlhoročné kontakty s Referátom pre prácu s mládežou (Landesjugendreferat) vlády Dolného Rakúska, Viedne a Burgenlandu. Spoluorganizátor Rakúsky ústav pre výskum mládeže vo Viedni.

§5
Vedenie centra
Riaditeľom CERYS pri FF UCM v Trnave
od 15.10.2002 je menovaný
Prof. Ladislav Macháček, CSc.

§6
Zriadenie centra
FF UCM v Trnave na základe štatútu UCM § 18,2, písmeno f, h. a po schválení kolégiom dekanky FF UCM v Trnave dňa 24.9.2002, Akademickým senátom FF UCM dňa 1.10.2002 a VR FF UCM v Trnave 15.10.2002 zriaďuje Centrum pre európsky a regionálny výskum mládeže ako svoje celofakultné pracovisko.

Slovenská pedagogická spoločnosť pri SAV

Katedra pedagogiky FF UCM v Trnave

CERYS FF UCM v Trnave

Terminologický slovník z oblasti práce s mládežou

(nemecko-slovenský)

Trnava 2003

PRÍHOVOR

Proces európskej integrácie rozšírením Európskej únie o nové členské krajiny umožňuje, aby sa intenzívnejšie rozvíjali aj interregionálne formy spolupráce. Región s veľkou budúcnosťou je oblasť KERNEUROPA, v ktorej sa prelína Rakúsko, Slovensko a Česko.

Mládež Slovenska, Česka a Maďarska má historickú príležitosť spojiť výzvu európskej integrácie s realizáciou svojich sociálnych záujmov a naplnením životných šancí.

Rozvoj demokratickej spoločnosti v Európe sa spája s občianskou participáciou, ktorej aktivizácia sa v trnavskom regióne môže oprieť o európsku dimenziu práce s mládežou. Podpora výchovy k európskemu občianstvu u mladých ľudí z trnavska (ale aj bratislavska), dolnorakúska a burgenlandska, hodonínska a břeclavska si vyžaduje nové interregionálne podnety.

Cieľom a nástrojom procesu utvárania novej európskej identity **je občianska participácia mladých ľudí na rozhodovacích procesoch** najmä o každodenných životných procesoch mladých ľudí v mieste a regióne.

Základným predpokladom nadväzovania a rozvíjania spolupráce je komunikácia, ktorá sa na regionálnej úrovni uskutočňuje v národných jazykoch a nie v anglickom jazyku. Aj keď pochopiteľne jej využívanie sa nevylučuje.

V prípade spolupráce v regióne Kerneuropa je pre nás dôležitým komunikačným prostriedkom nemecký jazyk. Aj dobrí znalci nemeckého jazyka, nielen mladí ľudia, stredoškoláci a vidiecka mládež, môžu mať problémy s odbornou terminológiou v oblasti práce s mládežou.

Pre účastníkov interregionálnych projektov zo Slovenska sme s podporou Slovenskej pedagogickej spoločnosti pri SAV pripravili výber najdôležitejších termínov. Pokladáme tento terminologický slovník za otvorený systém a poteší nás ak sa objavia iniciatívne návrhy na jeho permanentné doplňovanie.

Bude to možné najmä preto, že slovník umiestnime na www.ucm.sk/cerys, ako aj na webovskú stránku Slovenskej pedagogickej spoločnosti pri SAV www.ucm.sk/ff/.

Pre jeho prvú verziu sme využili dostupné informačné zdroje (B. Hofbauer: Malý vícejazyčný slovníček. Vydal Dům detí a mládeže hlavního města Prahy, Praha 1992, 79 s. Terminológie z oblasti pomoci mládeži. IJAB, Tandem, 1999, Bonn, s. 91).

Prof. L. Macháček, CSc.
garant projektu SPS pri SAV

Trnava 1.10.2003

A

Abenteuerspielplatz 1967, **Aktivspielplatz, Bauspielplatz, Robinsonspielplatz** = dobrodružné ihrisko, aktivizujúci pre tvorivé hry, Robinzonovo; určené pre voľné tvorivé hry detí 6-14 rokov s využitím prirodných a umelých materiálov; je zaistený dohľad plateného dospelého

Abhängigkeit = závislosť

Adolescent = (obdobie) dospievania

Aktivität = činnosť, aktivita

Animation = podnecovanie, rozvíjanie, oživovanie činnosti (zvlášť vo voľnom čase); pôsobenie v oblasti sociálno-pedagogickej, kultúrnej, sociálno-politickej a sociálno-podpornej

Animator, Animateur = inšpirátor, podnecovateľ, organizátor aktivít zvlášť vo voľnom čase a cez prázdniny

Aktiv-Ferien = činorodé využívanie prázdninového voľna

Alternativbewegung = alternatívne hnutie

Altersgrenze = veková hranica

Anlaufstelle = kontaktné miesto

Antrag = žiadosť, návrh

- **einen Antrag befürworten** = doporučiť žiadosť
- **eingereichter und unterstützter Antrah** = došlá a podporovaná žiadosť
- **Zuschuβantrag stellen** = podať žiadosť o príspevok
- **spezifisch formulierter Antrag** = špecificky formulovaná žiadosť
- **Antrag zurückziehen** = vziať žiadosť späť
- **Ablehnng eines Antrags** = odmietnutie žiadosti
- **Bearbeitung eines Antrags** = spracovanie žiadosti
- **Főrderantrag** = žiadosť o dotáciu, podporu

Arbeitsamt = úrad práce

Arbeitsmarkt = trh práce

Arbeitsgemeinschaft*) = záujmový krúžok, rozšírený spôsob tvorivého využívania voľného času detí a mládeže v pravidelne pracujúcich skupinách rôzneho obsahového zamerania

asociales Verhalten = asociálne jednanie

Asylant/Asylantin = azylant/azylantka

Asylantenheim = ubytovňa pre azylantov

Au-pair-Beschäftigung = au-pair

Ausbildung = vzdelávanie, výcvik (znalosti a ovládanie určitých povolaní)

Ausflug = výlet

ausländerfeindlich = xenofóbny

Ausländerfeindlichkeit = nenávisť voči cudzincom

Ausreiβer/Ausreiβerin = utečenec (z rodiny, z domova)

ausserschulisch = mimošlolské, uskutočňované mimo školu (paralelne so školou i po skončení školskej dochádzky)

- **Bildung** = mimoškolské vzdelávanie
- **Bildung und Erziehung*)** = mimoškolské vzdelávanie a výchova
- **Einrichtung**, tiež*) = mimoškolské zariadenia v) pôvodne len dom pionierov a mládeže a stanica mladých prirodovedcov, technikov a turistov)
- **Erziehung**, tiež*) = mimoškolská výchova
- **Jugendarbeit =** mimoškolská práca
- **Jugendbildung =** vzdelávanie mládeže mimo školu; v rozšírenom zmysle činnosti mládežníckych vzdelávacích zariadení, skupín a zväzov
- **Jugendfragen =** otázky mimoškolské činnosti mládeže

ausserunterrichtlich*) = mimotriedne, uskutočňované školou mimo vyučovania

- **Einrichtung** = mimotriedne zariadenie

- **Erziehung** = mimotriedna výchova
- **Tätigkeit =** mimotriedna činnosť

Aussteiger/Aussteigerin = jedinec ktorý odmieta žiť v spoločnosti, ktorá uprednostňuje konzumný spôsob života
Austauschprogramm = výmenný program

B

Beamter der mit Jugendfragen betreut ist = referent pre otázky mládeže
Begabung = nadanie, talent
Begegnungsstätte = miesto (zariadenie) stretnutia; spoločný názov pre zariadenia umožňujúce stretávať sa a ďalšie činnosti skupín určitej oblasti a zamerania (v obciach – kultúrne stredisko – dom voľného času a i.)
Behinderung = postihnutie
benachteiligte Jugend = sociálne znevýhodnená mládež
Berufsberatung = poradenstvo v otázkach profesie
Beteiligung = účasť
Bewährung = podmienený trest
Bewilligung eines Zuschusses = schválenie príspevku
Bezugdperson = blízka osoba
Bibliothek, Bűcherei = knižnica
bilateraler Jugendaustausch = bilaterálna výmena mládeže
bilaterales Abkommen = bilaterálna dohoda
Bildfunk = televízia
Bildung, Gestaltung = vzdelávanie, formovanie
- sarbeit = vzdelávacia aktivita
- spolitik = vzdelávacia politika

Bildungsreise = študijná cesta
Bildungsurlaub = študijná dovolenka
Briefpartner/Briefpartnerin = partner/partnerka na dopisovanie
Buch = kniha
Bund der Jugend = zväz mládeže
Bürgerinitiative = občianska iniciatíva

C

Camping = kemping
Chancengleichkeit = rovnosť šancí
Chor = zbor
- Jugendchor = mládežnícky zbor
- Kinderchor = detský zbor

Club (Klub) = klub; zariadenie k rozvíjaniu spoločenských kontaktov alebo záujmov
Curriculum, 1967 = školská osnova

D

Dachverband = zastrešujúca organizácia

Deutcher Bundesjugendring (DBJR) = Nemecký spolkový kruh mládeže
Deutsches Jugendinstitut (DJI) = Nemecký inštitút mládeže
Dolmetscher/Dolmetscherin = tlmočník/tlmočníčka
Droge = droga
- **harte Droge** = tvrdá droga
- **weiche Droge =** mekká droga

Drogenabhängigkeit = drogová závislosť
Drogenberatungsstelle = protidrogová poradňa
Drogenmiβbrauch = zneužívanie drog
Drogenpolitik = protidrogová politika
Drogenprävention = protidrogová prevencia
Drogensüchtiger/Drogensüchtige = narkoman/narkomanka

E

ehrenamtlich = dobrovoľný (pracovník)
Eigenbeitrag (finanziell) = príspevok (finančný) z vlastných zdrojov
eingetragener Verein (e.V.) = občianske združenie (reg.) verejne prospešné
Einrichtung, tiež *) = zariadenie
Eltern = rodičia
Entziehungskur = odvykacia liečba
Entzugserscheinungen = abstinenčné, odvykacie stavy
Erfolgserlebnis = pocit úspechu
Erholung = zotavenie, oddych, rekreácia
- **slager** = rekreačný, oddychový tábor
- **spflege** = zotavovacia starostlivosť, aktivity zvlášť cez prázdniny
- **szentrum** = zotavovacie stredisko

Erlebnispädagogik = pedagogika zážitku, smer v pedagogike, ktorý kladie dôraz na zmyslové poznanie
Erwachsener = dospelý
Erzieher = vychovávateľ
Erziehung = výchova
- **in der Freizeit** = výchova vo voľnom čase
- **sberatung** = výchovná poradňa
- **sheim** = výchovný domov; určený pre staršie deti a mládež telesne, duševne, mentálne, alebo sociálne hendikepovanú, delikventnú a pod.

funktionale -, unabsichtliche -, zuffälige – Mitziehung = funkcionálna, nezámerná, náhodná „spolu výchova"; súhrn nezávislých vplyvov rôznych činiteľov pôsobiacich na jedinca
funktionelle - (z francúzštiny) = funkčná výchova; vychádza z potrieb dieťaťa a z cieľa dosiahnuť jeho aktivity
intentionale = intencionálna výchova; zámerné, cieľavedomé pôsobenie

ethnisch = etnický
- **ethnische Minderheit =** etnická menšina

Europäesche Freiwilligen-dienst = Európska dobrovoľná služba

F

Fachgespräche = rokovanie
Fachkräfte der Jugendarbeit = odborníci na prácu s mládežou
Fahrtkosten erstattet bekommen = dostať náhradu za cestovné
Famielienferienstätte = dom rodinných prázdnin; zariadenie ministerstva zdravotníctva a rodiny pre spoločný prázdninový pobyt celých rodín
Ferien = prázdniny
- **gestaltung** = ogranizovanie prázdnin; týka sa zimných, letných a ďalších školských prázdnin žiakovzákladných a stredných škôl ako súčasť ich voľného času
- **heim, Feriendorf** = domov, ubytovňa pre pobyt cez prázdniny
- **kolonie** = prázdninová kolónia, osada
- **lager** = prázdninový tábor
- **tagesstätte** = prázdninové letné stredisko

Fernsehen = televízia
Freiluftkolonie, 1911 = kolónia, osada na zdravom vzduchu
freiwillig = dobrovoľný (neplatený) pracovník
Freizeit, 1926, **freie Zeit** = voľný čas
- **abteilung** = oddelenie voľného času (napr. v úrade pre mládež)
- **aktivität** = činnosť vo voľnom čase, voľnočasová aktivita
- **angebot** = ponuka (aktivít) na voľný čas
- **anlage** = zariadenie voľného času
- **bechäftigun** = zamestnanie voľnom čase
- **dienst** = služba (poskytovaná) vo voľnom čase
- **einrichtung** = zariadenie voľného času
- **-en** = činnosť vo voľnom čase, voľný čas
- **erziehung** = výchova vo voľnom čase, výchova k voľnému času
- **gestaltung** = 1929, tiež * = vytváranie (organizácia) voľného času
- **haus** = dom voľného času; zahŕňa pravdepodobne sálu a malé klubovne
- **heim** = dom voľného času; uskutočňuje pravidelnú a príležitostnú záujmovú činnosť v obci (kultúrne akcie - hry – diskusie – bábkové hry a i.)
- **helfer** = pomocník vo voľnom čase (dobrovoľný pracovník)
- **klub, schulischer Freizeitklub** = dobrovoľné združenie žiakov strednej školy mimo vyučovania spolu s vyučujúcimi a ďalšími dospelými (aktivity výchovné, kulturné, sociálne: športy – kluby priateľov – divadlo – fotografovanie a i.)
- **kulturelle Bildung** = kultúrna výchova vo voľnom čase; zameraná na tvorivosť a sociálne kontakty
- **leben** = život vo voľnom čase
- **leiter** = vedúci (aktivít) voľného času
- **műndigkeit =** dospelosť (vzhľadom) k voľnému času; schopnosť využívať účelne voľný čas
- **nutzung der Jugend *) =** využívanie voľného času mládeže
- **pädagoge =** pedagóg voľného času
- **pädagogik,** 1927, **animative Didaktik =** pedagogika voľného času
- **park =** pakr voľného času
- **probleme =** problémy voľného času
- **programm =** program voľného času
- **sport =** šport (organizovaný) vo voľnom čase
- **stätte =** miesto (zariadenie) voľného času
- **tätigkeit, soziokulturelle Tätigkeit =** činnosť voľného času (činnosť sociálne kultúrna); zameraná na tvorivosť, hry a sociálnu angažovanosť

- **verwendung** = využitie voľného času

(a mnoho ďalších slov odvodených od tohto základu)

Förderantrag = žiadosť o dotáciu, podporu

fördern (finanziell) = podporovať, podporiť (finančne)

- **Jugentliche aus beiden Ländern konnten gefördert werden** = mládež z oboch zemí by mohla byť finančne podporovaná

Förderpolitik = grantová politika

Freiwilliges Ökologisches Jahr (FÖJ) = Dobrovoľný ekologický rok, možnosť pre mladých ľudí po skončení školy pracovať v organizáciách s ekologickým zameraním

Freiwilliges Soziales Jahr (FSJ) = Dobrovoľný sociálny rok, možnosť pre mladých ľudí po skončení školy vykonávať po dobu jedného roku opatrovateľskú alebo vychovávateľskú činnosť

Funk = rozhlas

G

Ganztag = celodenný

- **serzeihung** = celodenná výchova; zahŕňa vyučovanie, obedňajšiu prestávku, prípravu na vyučovanie a rôzne spôsoby využitia voľného času
- **sgruppe** = skupina s celodennou starostlivosťou
- **sschule** = celodenná škola (s dopoludňajším a odpoludňajším vyučovaním)

ganztätige Bildung und Erziehung*) = celodenné vzdelávanie a výchova

Gastfamielie = hostiteľská rodina

Gastland = hostiteľská zem

Gebühr = poplatok

Gemeinde, Kommune = obec

Gemeindeverwaltung = obecné zastupiteľstvo, správa obce

gemeinnützig = verejne prospešný

- **gemeinnützige Arbeit** = verojno prospešná práca
- **gemeinnützige Einrichtung** = verejne prospešné zariadenia

Gemeindezentrum = stredisko obce; je viacúčelovo zamerané, často sídlo zariadenia voľného času i nákupných možností

Gemeinschaft = združenie, spoločenstvo

ländliche- = vidiecke združenie (stredisko); pôsobí vo voľnom čase v obciach do 5 tis. Obyvateľov s odborným zameraním a vybavením ako dom mládeže alebo spoločenské stredisko

Genehmigung = schválenie, povolenie, súhlas

- **Genehmigung von Anträgen** = schválenie žiadosti
- **der Genehmigung bedürfen** = vyžadujúci schválenie

Gewalttäter = násilník

Glaube = viera

Geichberechtigung = rovnoprávnosť

grenzüberschreitend = cezhraničný

Groβveranstaltung = masová akcia

Gruppe = skupina

- **narbeit** = práca v skupine, so skupinou
- **nleiter** = vedúci skupiny
- **Bezugs -** = vzťažná skupina (s ktorou sa chce človek stotožniť)
- **formele -** = formálna skupina

- **gleichaltrige -** = vrstovnícka skupina
- **informelle -** = neformálna skupina
- **Primär -** = prvotná skupina; malá, relatívne stabilná, sociálne homogénna (rodina – susedská a i.)
- **Sekundär -** = druhotná skupina; má racionálne zamerané ciele (školská trieda – spolok – pracovná skupina a i.

H

Haft = väzenie, uväzniť
hauptamtlich, hauptberuflich = profesionálny (platený) pracovník
- hauptamtlicher Mitarbeiter = profesionálny (platený) pracovník
Haus = dom
- **der Jugend** = dom mládeže, miestne mimoškolské zariadenie štátu alebo obce pre deti a mládež; dôraz na športové a kultúrne činnosti mládeže vo voľnom čase
- **der offenen Tűr** = dom otvorených dverí; zariadenie pre stretávanie a klubové činnosti mládeže vo voľnom čase
- **des Kindes** *) = dom dieťaťa (neskôr dom pionierov); štátne mimoškolské výchovno vzdelávacie zariadenie voľného času pre deti (pravidelná a príležitostná záujmová činnosť v rôznych odboroch)
- **der Kultur** = dom kultúry; mimoškolské zariadenie v rámci ministerstva kultúry, pôsobiaci v mieste, všestranne, zvlášť v kultúre (divadlo – koncerty – výstavy a i.)

Haushaltskosten = náklady na prevádzku, prevádzkové náklady
Heim = domov; štátne zariadenie zamerané na pomoc deťom a mládeži, ktorých rodinná výchova nemôže byť zaistená rodičmi
Heranwachsener = dospelý
Hobby, Leibhaberei, Steckenpferd = koníček, záľuba
Hort, tiež *) = pôvodne útulok, útočište, potom školská družina; výchovno-vzdelávacie zariadenie školy pre realizáciu výchovného mimotriedneho pôsobenia školy; pozri tiež Schulhort

I

Informationsaustausch = výmena informácií
Informationszentrum = informačné stredisko
informelle Grupe = neformálna skupina
Institution = zariadenie
Integrationssystem fűr Bildungssein = integrovaný výchovný systém; cieľom je zlepšiť koordináciu činností a využitia kapacity pre všetkých obyvateľov v mieste (škola – dom mládeže – sociálne stredisko – knižnica – divadlo – športové zariadenia a i.)
Interesse = záujem
Interessenvertretung = zastúpenie záujmov
- **die Interessen der ... vertreten bei =** záujmy ... zastúpené kým
- **Jugendinteressen stärker/besser vertreten =** zastupovať dôraznejšie/lepšie záujmy mládeže

International = medzinárodný
- **internationale Jugendarbeit =** medzinárodná mládežnícka práca
- **internationale Kontakte =** medzinárodné kontakty

- **internationale Zusammenarbeit =** medzinárodná spolupráca

Internationaler Austausch der Jugend = medzinárodná výmena mládeže

Internat = internát; zariadenie na ubytovanie detí a mládeže, uskutočňuje tiež výchovu mládeže vo voľnom čase

J

Jugend = mládež, mladosť

- **abteilung** = oddelenie mládeže (napr. na úrade pre mládež)
- **amt** = úrad pre mládež; zaoberá sa pomocou mladým ľuďom v sociálnych otázkach, riadi zariadenia mimoškolskej výchovy, pomáha v účelnom využívaní voľného času
- **arbeit =** práca s (medzi) mládežou (súčasť pomoci mládeži)
- **begegnung** = stretnutie mládeže
- **bewegung** = hnutie mládeže
- **bildung** = vzdelávanie; súčasť pomoci mládeži
- **bildungsstäte** = mimoškolské výchovno vzdelávacie zariadenie mládeže; je určené pre činnosť skupín alebo organizácií, ponúka vlastné a dlhodobejšie vzdelávacie akcie, má širší dosah a stálych pedagogických pracovníkov
- **bund = Bund der Jugend** = zväz mládeže
- **dienst** = služba mládeži (poskytovaná napr. úradom mládeže)
- **erholungspflege** = starostlivosť o zotavenie, rekreácia mládeže
- **erholungsstätte** = zariadenie pre rekreáciu mládeže; slúži cez prázdniny starostlivosťou o ich zdravie a pre sociálne účely; zriaďuje sa v klimaticky a krajinne vhodných oblastiach a má pedagogický školený personál
- **főrderung,** tiež *) = podpora mládeži v zmysle ich všestranného formovania vrátane výchovy
- **freizeitstätte** = dom mládeže; súhrnné označenie pre zariadenia voľného času mládeže (kluby – domy otvorených dverí – športoviská)
- **freizeitzentrum** = stredisko voľného času mládeže
- **fűrsorge,** 1912 = starostlivosť o mládež; pôvodne nútená výchova narušenej mládeže, starostlivosť o postihnuté deti, ale tiež kolónie: po r. 1945tiež v širšom význame starostlivosť o deti a mladistvých, postrádajúce náležitú výchovu, zdravotnú a sociálnu starostlivosť; súčasť pomoci mládeže
- **gästehaus** = ubytovňa pre skupinovú turistiku mládeže
- **gesetz***) = zákon o mládeži
- **gruppe** = skupina mládeže
- **gruppenarbeit** = práca v skupine (so skupinou) ,mládeže
- **gruppenleiter** = vedúci skupiny mládeže; dobrovoľný pracovník zväzu mládeže alebo starostlivosť o mládež
- **haus** = dom mládeže; miestne stredisko činnosti medzi mládežou vo voľnom čase
- **heim** = klubovňa; priestory v budove slúžiace práci medzi mládežou a činnosťou ich organizácie, bez uvoľnených pracovníkov
- **helfer** = pomocník mládeži,; dobrovoľný spolupracovník vo voľnom čase
- **herberge** = turistická ubytovňa, nocľaháreň mládeže
- **hilfe,** tiež*) pomoc mládeži; súhrnný pojem pre súkromné alebo verejné (štátne, obecne, charitatívne zväzy) pomoc deťom a mládeži (sociálna, právna a výchovná ochrana malých detí – pracovná ochrana – pomoc odsúdenej mládeži – činnosť vo voľnom čase); zameraná na prevenciu a odstraňovanie negatívnych vplyvov
- **kunde**, 1924, 1980 = veda o mládeži

- **leiter** = vedúci mládeže
- **organisation** = organizácia mládeže
- **pädagogik** = pedagogika mládeže
- **pflege,** 1908, 1973 = starostlivosť o mládež; pôvodne ochrana mládeže pred škodlivými sociálnymi, výchovnými vplyvmi a poškodením zdravia; zo začiatku v opatrovateľstve dobrovoľných organizácií, neskôr tiež štátu a obcí, dnes so značným podielom na voľnom čase mladých ľudí (ihrisko – kúpalisko – ubytovne mládeže – knihovne a i.); súčasť pomoci mládeži
- **pflege als Freizeierziehung** = starostlivosť o mládež ako aj výchova vo voľnom čase
- **pflegearbeit** = činnosti starostlivosti o mládež
- politik = politika štátu (spoločnosti) vzhľadom k mládeži
- **raum, v. Jugendheim**
- **ring** = kruh mládeže; orgán združujúci na rôznych úrovniach správy zástupcu organizácií mládeže ku koordinácii činností a dohodám o spoločnom postupe
- **schutz** = (právna) ochrana mládeže; ochrana pred škodlivými vplyvmi (alkohol – nevhodná literatúra a filmy – detská práca a i.); súčasť pomoci mládeži
- **sozialprogramm** = sociálny program vzhľadom k mládeži
- **sportplatz** = športové ihrisko mládeže
- **stätte (Stätte der Jugend)** = miesto, miestnosti pre mládež
- **tagesheim** = domov mládeže s pobytom cez deň; určený pre starostlivosť o žiakov a učňov počas ich voľného času
- **tagung** = zasadanie mládeže
- **verband** = zväz mládeže
- **verständigung** = dorozumenie, dohoda mládeže (v rámci krajiny i medzinárodne)
- **wohlfart** = dobročinnosť vzhľadom k mládeži; zahrňuje starostlivosť o materské školy, adopciu detí a ďalšie otázky ich sociálnej ochrany, uskutočňované štátom alebo charitatívnymi spolkami
- **wohlfahrtgesetz,** 20. roky = zákon o (sociálnej) starostlivosti o mládež
- **wohnheim** = domov mládeže
- **zentrum** = stredisko pre prácu s mládežou; usporadúva programy, umožňuje spontánnu činnosť v mieste; má uvoľnených pracovníkov
- (a veľa ďalších odvodených slov od tohto výrazu)

K

karitativ = charitatívny
Kind = dieťa
Kinder = deti

- **bewegung** = detské hnutie
- **dorf** = detská dedinka
- **ferienlager** = detský prázdninový tábor
- **fűrsorge** = starostlivosť o deti
- **heim** = detský domov; pre malé aj školopovinné deti hendikepované alebo potrebujúce prevýchovu; spoločné označenie pre rôzne zariadenia tohto poslania
- **organisation** = detská organizácia
- **rechte** = detské práva
- **schutz,** 1911 = (právna) ochrana detí pred škodlivými vplyvmi (ochrana detí v tehotenstve – v útlom veku – neskôr pred nevhodnou literatúrou a filmami – detská práca a i.)

- **spielplatz** = detské ihrisko
- **tagestätte, Kindertageseinrichtung** = detské zariadenie na dennú starostlivosť (jasle – materské školy – školské družiny)

Kindesmißhandlung = týranie detí
Kindheit = detstvo
kirchliche Jugendarbeit = cirkevná práca s mládežou
Klub = klub

- **fűr Sozialarbeit** = klub sociálnej starostlivosti (prevencia); zriaďuje sa na ochranu mládeže pred nevhodnými vplyvmi a aktivitami
- **haus** ´klubovňa

Kollektiv = kolektív
kommunal = komunálny, miestny, obecný

- **kommunale Einrichtungen=** komunálne (obecné) zariadenia
- **kommunaler Jugendplan =** komunálne (obecné) ustanovenie o mládeži
- **kommunale Selbstverwaltung =** miestna (komunálna) samospráva
- **kommunale Spitzerverbände =** vedúce združenie na komunálnej úrovni

Kommune = obec
kostenfrei = bezplatne
Krimilitätsprävention = prevencia kriminality
Kulturzentrum = (integrované) kultúrne stredisko; zahrňuje rôzne aktivity a zariadenia (záujmové skupiny – vzdelávanie mládeže a dospelých – verejnou knihovňou – pôsobenie na širokú verejnosť) v určitom území (mesto – mestská štvrť a pod.)
Kurs = kurz

L

Lager = tábor

- **internationales** = medzinárodný tábor
- **Wander** = putovný tábor
- **Zelt** = stanový tábor

Landerziehungsheim, Landschulheim = domov na dedine; zabezpečuje výučbu a výchovu mimo vyučovania
Landjugend = vidiecka mládež
Lebenspartner/Lebenspartnerin = životný partner/partnerka
Lebensqualität = kvalita života
Lebensstil = životný štýl
Leiter = vedúci
Leseraum, Lasestube = čitáreň

M

Mädchenarbeit = práca s dievčatami
Mädchentreff = stretnutie dievčat
Meinungsaustausch = výmena názorov
Meinungsumfrage = prieskum verejnej mienky
Minderjährigkeit = maloletosť
mißhandeltes Kind = týrané dieťa
Mißhandlung = týranie, zlé zaobchádzanie, zneužívanie

Mitbestimmung = spolurozhodovanie
Mitfinanzierung = spolufinancovanie
Mitglied = člen
Mitverantwortung = spoluzodpovednosť
Mitwirkung = spolupôsobenie, spolupráca
Multiplikatoren = multiplikátori, vedúci pracovníci s mládežou
mobile Jugendarbeit = mobilná práca s mládežou; pôsobenie v teréne medzi okrajovými skupinami na základe osobných kontaktov

N

Nachbarschaftshilfe = susedská pomoc, výpomoc
nachschulische Pädagogik = po škole pedagogika; doškolovanie čiastočne alebo úplne negramotných po absolvovaní školy, tiež zvláštne doškolovacie kurzy pre dospelých konané vo väznici
nebenamtlich = čiastočne platený (pracovník)
nebenamtlicher Mitarbeiter/nebenamtliche Mitabeiterin = čiastočne platený pracovník/pracovníčka
nichtstaatliche Organisation = neštátna organizácia, nevládna

O

Orientierungslosigkeit = dezorientácia, neschopnosť sa orientovať

P

Partizipation = uplatnenie, podiel, účasť
Person = osoba
- **juristische Person** = právnická osoba, samostatný právny subjekt
- **natürliche Person** = fyzická osoba

Personalkosten = osobné náklady, náklady na personál alebo zamestnancov
persőnlicher Bezug = individuálny prístup
Pfadfinder/Pfadfinderin = skaut/skautka
Pflegekind = dieťa o ktoré je treba sa starať (v zariadení mimo rodinu)
Pfleger = pestún
Planetarium = planetárium; zariadenie k demonštrovaniu pohybu prirodzených i umelých nebeských telies
präventive Sozialarbeit = sociálna prevencia
Promiskuität = striedanie sexuálneho partnera
Punker, Punk = pankáč, pank

R

Randgruppe, šesťdesiate roky = okrajová skupina; mládež sociálne neadaptovaná, na okraji spoločnosti (bez domova – neusadená – prepustená z väzenia – podliehajúca škodlivým návykom a i.)

Randständigkeit, Marginalität = okrajovosť, marginalita
Rauschgift = omamná látka, droga
Rauschgiftsucht = toxikománia, narkománia, drogová závislosť
Rauschmittel = omamný prostriedok, narkotikum
Recht auf Asyl = právo na azyl
Rechtsanspruch = právny nárok
rechtskräftig = pravomocný
- **eine gerichtliche Entscheidung wird rechtskräftig** = rozhodnutie súdu nadobudlo právnu moc

regionale Zusammenarbeit = regionálna spolupráca
Risikogruppe = riziková skupina
Rundfunk = rozhlas

S

Selbsterziehung – samovýchova
Selbsthilfsgruppe = skupina svojpomoci; dobrovoľné spojenie jednotlivcov usilujúcich sa zlepšiť osobné pomery, spoločný život (hendikepovaných detí – život v mieste bydliska – životné prostredie a i.)
Selbstbestimmung = sebaurčenie
Selbstverwaltung = samospráva
Seminar = seminár
Schule = škola
- **hort** = školská družina; výchovno vzdelávacie zariadenie mimo triednej výchovy, súčasť základnej školy
- **landheim** = škola v prirode, mestská škola dočasne presunutá na vidiek, do hôr alebo k jazeru

Schulschwänzen = záškoláctvo
Sommerpflege, 1911 = letná starostlivosť (o deti)
Sozial = sociálna
- **arbeit** = sociálna práca; má prekonávať a odstraňovať sociálne a psychicky škodlivé vplyvy a prekážky rozvoja jednotlivcov a skupín
- **e Beratung** = sociálna poradňa
- **hilfe, Fűrsorge** = sociálna pomoc (štátu, obci, združeniu)
- **pädagoge,** 1967, **Sozialarbeiter** = sociálny pedagóg, sociálny pracovník, spoločný názov pre typ pracovníka, zahrňujúceho starostlivosť pre predškolský vek, mládež až po starých ľudí
- **pädagogik,** 1850 = sociálna pedagogika
- **zentrum, Haus fűr alle, Nachbarschaftsheim** = spoločenské stredisko (dom pre všetkých, dom susedstva); súbor inštitúcií v miesta bydliska budovaný z iniciatívy dobrovoľných organizácií pre sociálne služby mladým ľuďom i dospelým a pre ich voľný čas (útulky pre deti – poradenstvo – športové a kultúrne aktivity – spoločenské kontakty)

soziokulturelle, socialkulturelle Arbeit = sociálne kultúrnu činnosť; spája sociálnu pomoc s výchovou vo voľnom čase; dôraz kladie na vytváranie pozitívnych individuálnych a skupinových postojov, sebavýchovy a tvorivosti
Spiel = hra
- **feld** = ihrisko (volná plocha, napr. na futbal)
- **fläche** = ihrisko (priestor na hranie bez zariadenia)

- **gelände** = priestor na hry, na hranie
- **platz,** 1865 = ihrisko (zariadenie pre deti vybavením: pieskovisko, húpaky a i.)
- **stube** = herňa

Sport = šport
- **anlage** = športové zariadenie; otvorené všetkým deťom, vybudované spravidla obcami
- **platz** = športové ihrisko, štadión

Stadstreicher/Stadtstreicherin = vagabund/vagabundka
stadtteilbezogene Jugendarbeit = práca s mládežou v mestskej štvrti
Stadtverwaltung = mestské zastupiteľstvo, mestská správa
Station*(= odborne zamerané mimoškolské zariadenie pre deti a mládež (záujmové krúžky – príležitostná – metodická činnosť)
- **der jungen Naturforscher** = stanica mladých prírodovedcov
- **der jungen Techniker** = stanica mladých technikov
- **der jungen Touristen** = stanica mladých turistov

Strafmündigkeit = trestná svojprávnosť
Straßenkind = dieťa ulice, bezprízorné dieťa
Strassensozialarbeit = sociálna práca na uliciach, v. mobile Jugendarbeit

T

Tages = denná
- **einrichtung** = zariadenie dennej starostlivosti (jasle – materská škola – školská družina)
- **erziehung***) = celodenná výchova
- **freizeitzentrum** = stredisko (areál) pre činnosť detí a dospievajúcej mládeže vo voľnom čase (bez ubytovania)
- **gruppe**, tiež*) = skupina celodennej starostlivosti
- **heimschule,** 1897, tiež*) = škola s celodennou starostlivosťou
- **klasse***) = trieda s celodennou pôsobnosťou
- **landheim**, 1918 = celodenná škola v prírode
- **schule**, tiež *) = celodenne pôsobiaca škola, s celodennou starostlivosťou
- **schulheim** = domov deti a mládeže spojený so školou

Tagestätte fűr Kinder und Jugendliche = spoločné označenie pre zariadenie starajúce sa o deti a mládež cez deň; nahradzuje rodinnú starostlivosť (jasle – materská škola – školská družina a jej rôzne obmeny)
Tagung = zasadanie
- **haus** = konferenčný dom; zariadenie miestneho charakteru pre skupiny a organizácie dospelých a mládeže, určené pre ich zasadania, konferencie, vzdelávacie akcie a pod.; nepripravuje zvláštny program, nemá pedagogických pracovníkov, má možnosti ubytovania
- **stätte** = konferenčné stredisko

U

Úbernachtungshaus = zariadenie pre krátkodobý pobyt s ubytovaním a stravovaním; relativne jednoducho vybavené, určené hlavne pre víkendové pobyty, má podobu chaty, ubytovni a pod.
Umschulung = preškolenie, rekvalifikácia

Umwelt = životné prostredie
unangepast = neprispôsobivý, nekonformný
Unterhalt = výživné, živobytie
Unterhaltung = zábava
Unterkunft = ubytovanie
Urlaub = dovolenka

V

vandalisieren = ničiť
Veranstalter/Veranstalterin = usporiadateľ/usporiadateľka
Verantwortung = zodpovednosť
Verband = zväz, združenie
- **Verband auf őrtlicher Ebene** = miestna organizácia, združenie

Verbandsjugend = zväzová mládež
Verein = spolok
Vereinigung = združenie, spolok
Vergewaltigung = znásilnenie
Volljährigkeit = plnoletosť
Vollzeiterziehung = celodenná výchova
Vormund = poručník
Vortrag = prednáška

W

Wahlrecht = volebné právo
Wanderung = pešie cestovanie, putovanie
Wehrdienst = branná (vojenská) služba
Wehrdienstverweigerer = odmietač, jedinec odmietajúci výkon vojenskej služby
Wehrpflicht, allgemeine = branná (vojenská) povinnosť, všeobecná
Wehrpflichtger = banec
Werte = hodnoty
- **moralische Werte = morálne hodnoty**
- **persőnliche Werte** = osobné hodnoty

Wertorientierung = hodnotová orientácia
Wettbewerb = súťaž
Wiedervereinigung, *Beitritt der DDR zur Bundesrepublik Deutschland* = znovuzjednotenie, *pripojenie NDR ku Spolkovej republike Nemecko*
Wohl = dobro, prospech, blaho
- **notwendig zum Wohl des Kindes** = nezbytné pre dobro dieťaťa
- **Wohl der Jugend** = prospech mládeže

Wohlfart = blaho, blahobyt, sociálna starostlivosť
Wohlfahrtsverbände = dobročinné združenia
Wohnheim fűr junge Arbeitsnehmer = domov mladých a slobodných robotníkov; zaisťuje lacné ubytovanie, stravovanie a príležitosti k využívaniu voľného času (športy, čítanie a i.)
Wohnort = bydlisko

Z

Zeitschrift = časopis
Zeitung = noviny
Zelten = stanovať
Zeltplatz = stanové táborište
Zivildienst, ziviler Ersatzdienst = civilná služba, náhradná vojenská služba
- **Zivildiensleistender** = civilista, civilkár, kto vykonáva náhradnú vojenskú službu

Zukunftsängste = strach z budúcnosti
Zusammenarbeit = spolupráca, kooperácia
- **in Zusammenarbeit mit ... durchführen** = uskutočniť v spolupráci s ...

Zuschuß, Zuwendung = príspevok, podpora, dotácia
Zustädigkeit = kompetencie, príslušnosť
- **finanzielle Zuständigkeit** = finančné kompetencie

Zuweisung von Finanzmitteln = pridelenie finančných prostriedkov
Zuwendungsbescheid = oznámenie o poskytnutí finančnej dotácie
Zuwendungsempfänger = príjemca podpory, dotácie
- zwischestaatlich = medzištátne

KERNEUROPA: MLÁDEŽNÍCKA DIMENZIA

Proces európskej integrácie rozšírením Európskej únie o nové členské krajiny umožňuje, aby sa intenzívnejšie rozvíjali aj interregionálne formy spolupráce. Región s veľkou budúcnosťou je oblasť KERNEUROPA, v ktorej sa prelína Rakúsko, Slovensko a Česko.
Mládež Slovenska, Česka a Maďarska má historickú príležitosť spojiť výzvu európskej integrácie s realizáciou svojich sociálnych záujmov a naplnením životných šancí.
Rozvoj demokratickej spoločnosti v Európe sa spája s občianskou participáciou, ktorej aktivizácia sa v trnavskom regióne môže oprieť o európsku dimenziu práce s mládežou. Podpora výchovy k európskemu občianstvu u mladých ľudí z trnavska (ale aj bratislavska), dolnorakúska a burgenlandska, hodonínska a břeclavska si vyžaduje nové interregionálne podnety.
Cieľom a nástrojom procesu utvárania novej európskej identity **je občianska participácia mladých ľudí na rozhodovacích procesoch** najmä o každodenných životných procesoch mladých ľudí v mieste a regióne.

Tento projekt sa uskutočňuje s finančnou podporou EK. Obsah tohto projektu nemusí vyjadrovať názor EÚ alebo Národnej agentúry SR – Mládež: IUVENTA NAFYM a tieto zaň nepreberajú žiadnu zodpovednosť.

ISBN 80-89034-48-9
EAN 9788089034482